

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yetmiş üçüncü İnikat

28.V.1958 Çarşamba

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	210	2. — Adana Mebusu Kemal Sariibra-	
2. — Havale edilen evrak	210	himoğlu'nun, Matbuat suçlarının affı hak-	
3. — Yoklama	211	kındaki kanun teklifi ile Nusret Safa Coş-	
4. — Riyaset Divanının Heyeti Umu-		kun'un, umumi af hakkındaki kanun teklifi	
miyeye mâruzatı	211	ve Adliye Encümeni mazbatası (2/19, 2/50)	212:
1. — Adana Mebusu Suphi Baykam'			236
m, Çankırı vilâyet merkezi ile bir kısım		6. — Sualler ve cevaplar	236
köylerinde vukua gelen sel felâketi dolayı-		A — Tahriri sualler ve cevapları	236
siyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin		1. — Tokad Mebusu Faruk Ayanoğlu'	
duyduğu üzüntünün Çankırı halkına duyuru-		nun, İşçi Sigortaları Kurumu İstanbul	
lmasına dair tavriri (4/45)	211	Şube Müdürlüğünün ne için lâgvedildiğine	
5. — Müzakere edilen maddeler	211	dair tahriri sualine Çalışma Vekili Hayret-	
1. — Japonya'daki Birleşmiş Milletler		tin Erkmen'in tahriri cevabı (7/131)	236:237
askeri kuvvetlerinin hukuki durumuna		2. — Burdur Mebusu Âlim Sipahi'nin,	
dair Anlaşmaya Türkiye Cumhuriyeti Hü-		Adapazarı'nda mevcut matbaalardan her	
kümetinin iltihakı hakkında kanun lâyihası		birine 1956 - 1958 yıllarında tahakkuk et-	
ve Hariciye, Millî Müdafaa ve Adliye en-		tirilen Gelir veya Eshaf Vergisi miktarı-	
cümenleri mazbataları (1/157)	211:212,216,	na dair sualine Maliye Vekili Hasan Po-	
	236,239:243	latkan'ın tahriri cevabı (7/133)	237:238

1. — SABIK ZABIT HULASASI

Sayın mebuslardan bâzularına izin verilmesi hakkındaki Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyaseti tezkeresi okundu ve izinler ayrı ayrı kabul edildi.

Adana Mebusu Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Matbuat suçlarının affı hakkındaki kanun teklifi ile Erzincan Mebusu Nusret Safa Coşkun'un, Umumi af hakkındaki kanun teklifinin reddine dair Adliye Encümeni mazbatasına üzerindeki gö-

rüşmelere devam olundu.

28 . V . 1958 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili	Kâtip
Kayseri Mebusu	Konya Mebusu
<i>Fikri Apaydın</i>	<i>Sabahattin Sayın</i>
	Kâtip
	Kırklareli Mebusu
	<i>Mehmet Ali Ceylân</i>

Sualler

Şifahi sual

1. — Ordu Mebusu Atif Topaloğlu'nun, Fındık Tarım Satış Kooperatiflerinin faaliyetine dair şifahi sual tavriri Ticaret Vekâletine gönderilmiştir. (6/184)

Tahrirî sualler

1. — Sivas Mebusu Süleyman Özsever'in, 27 Ekim 1957 tarihinden sonra Orman Umum Mü-

dürlüğünde kaç kişinin memuriyet mahallerinin tahvil edildiğine dair tahrirî sual tavriri Ziraat Vekâletine gönderilmiştir. (7/175)

2. — Sivas Mebusu Süleyman Özsever'in, Sivas vilâyetinin Suşehri kazası Orman Bölge Şefinin Anamur'a naklinin sebebine dair tahrirî sual tavriri Ziraat Vekâletine gönderilmiştir. (7/176)

2. — HAVALE EDİLEN EVRAK

Teklifler

1. — Ankara Mebusu Mustafa Yeşil'in, Orman Kanununun 32 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi (2/183) (Ziraat, Dahiliye ve Bütçe encümenlerine)

2. — Sinoğ Mebusu Ömer Özen'in, Devlet Orman İşletme ve fabrikalarının tomruk ve kereste piyasa satışları hakkındaki 6809 sayılı Kanunun birinci maddesinde değişiklik yapıl-

ması hakkında kanun teklifi (2/184) (Ziraat ve Bütçe encümenlerine)

Mazbata

3. — Muvazenei Umumiyyeye dâhil dairelerin 1954 malî yılı hesabı katilerine ait umumi ve ek mutabakat beyannamelerinin sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Reisliği tezkereleri ile 1954 bütçe yılı Hesabı Katîsi kanun lâyihası ve Divanı Muhasebat Encümeni mazbatasına (3/14, 3/16, 1/32) (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati: 15,05

REİS — Reisvekili Fikri Apaydın

KÂTIPLER : Sabahattin Sayın (Konya), M. Ali Ceylân (Kırklareli)

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapacağız efendim.
(Giresun Mebuslarına kadar yoklama yapıldı.)

REİS — Celseyi açıyorum efendim.

4. — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MÂRUZATI

1. — *Adana Mebusu Suphi Baykam'ın Çankırı vilâyet merkezi ile bir kısım köylerinde vukua gelen sel felâketi dolayısıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinin duyduğu üzüntünün Çankırı halkına duyurulmasına dair tavriri (4/45)*

REİS — Tavriri okuyoruz.

Yüksek Reisliğe

24 . V . 1958 tarihinde Çankırı vilâyet merkezi ile bir kısım köylerde vukua gelen sel felâketi dolayısıyla Büyük Meclisin duyduğu üzüntünün Çankırı halkına duyurulmasını arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Adana Mebusu
Suphi Baykam

REİS — Tensip buyurulursa Meclis adına Riyasetçe gereği ifa edilecektir efendim.

FERHAN ARKAN (Çankırı) — Çankırı Mebusu olarak söz istiyorum.

REİS — Buyurun, efendim.

FERHAN ARKAN (Çankırı) — Muhterem arkadaşlar, 15 . V . 1958 ve 24 . V . 1958 tarihlerinde üstüste vukua gelen sel felâketi, Çankırı'nın merkezinde ve civarında büyük hasar yapmıştır. Başta Sayın Reiscumhurumuz Celâl Bayar ve bir kısım Vekiller bu felâket üzerine vilâyet merkezine gelmişler, taziyetlerini bildirecek ilgililere gereken direktifleri vermişlerdir. Kendilerine teşekkür ederken bu tedbirlerin bir an evvel alınmasını ve bekletilmeden yerine getirilmesini ayrıca Çankırı halkı namına rica ve Büyük Meclisin göstermiş olduğu hassasiyete tekrar Çankırı halkı adına teşekkür ediyoruz.

5. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Japonya'daki Birleşmiş Milletler Askerî Kuvvetlerinin hukuki durumuna dair Anlaşmaya Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin iltihakı hakkında kanun lâyihası ve Hariciye, Millî Müdafaa ve Adliye encümenleri mazbataları (1/157) (1)*

REİS — Adliye Encümeni tezkeresi var, okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Ruznamenin birinci müzakeresi yapılacak maddeleri arasında 4 ncü sırada bulunan (Ja-

(1) 105 sıra sayılı matbuu zaptın sonundadır.

ponya'daki Birleşmiş Milletler Askerî Kuvvetlerinin hukuki durumuna dair Anlaşmaya Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin iltihakı hakkındaki kanun lâyihasının), bir an evvel kanuniyet kesbetmesi için, diğer bütün işlere takdimen görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Adliye Encümeni Reisi
Aydın Mebusu
- Cevat Ülkü

REİS — Ruznamedeki bu maddenin diğer işlere takdimen görüşülmesi teklif edilmektedir. Reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Heyeti umumiyesi üzerinde söz isteyen var mı? Yoktur. Maddelere geçilmesini reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Japonya'daki Birleşmiş Milletler askeri kuvvetlerinin hukuki durumuna dair Anlaşmaya Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin iltihakı hakkında Kanun

MADDE 1. — 19 Şubat 1954 tarihinde Tokyo'da Japon Hükümeti ile Müsterek Kumandayı temsilen Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında imzalanan «Japonya'daki Birleşmiş Milletler Askeri Kuvvetlerinin hukuki durumuna dair Anlaşma» ya Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin iltihakı kabul edilmiştir.

REİS — Madde hakkında söz isteyen yoktur. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

REİS — Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Lâyihamın heyeti umumiyesi açık reylerine arz edilmiştir.

2. — *Adana Mebusu Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Matbuat suçlarının affı hakkındaki kanun teklifi ile Nusret Safa Coşkun'un, Umumi af hakkındaki kanun teklifi ve Adliye Encümeni mazbatası (2/19, 2/50)*

REİS — Heyeti umumiyesi üzerindeki görüşmeye devam ediyoruz. Arkadaşların bazıları sıralarını bilmek istiyorlar. Bu celse için söz alanların isimlerini okuyorum, efendim.

Nusret Kirişcioğlu

Turhan Feyzioğlu, (yerini Suphi Baykam'a vermiştir.)

Hamdi Öner

Nusret Safa Coşkun

Suphi Baykam (yerini Turhan Feyzioğlu alacaktır.)

Ali Rıza Arıkan

Ali Rıza Akbıyıkoglu

Emin Soysal

Esat Mahmut Karakurt

Selim Soley

Fethi Çelikbaş

Nusret Kirişcioğlu

Kemal Sarıbrahimoğlu

HAYRİ ÇOPUROĞLU (Kırşehir) — Söz istiyorum.

REİS — Peki, sizi de kaydettim, efendim.

Söz Nusret Kirişcioğlu arkadaşımızdır. Buyurun, efendim.

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Sakarya) — Çok muhterem arkadaşlarım, **peşinen kaydedeyim**: Türk matbuatının liyakatli, fedakâr, memleket meseleleri ve menfaatleri üzerinde hassas ve bilhassa ellerindeki büyük kudretin ehemmiyet ve mesuliyetini müdrik kıymetli mensuplarına karşı kalblerimiz ancak sevgi ve hürmet hissi ile meşbudur. (Soldan, bravo sesleri.) Bu itibarla, şimdi bana yerinden gülümseyen Kemal Sarıbrahimoğlu arkadaşımız, muhalefet yıllarında Demokrat Parti lider ve sözcülerinin matbuat ve matbuat hürriyeti lehinde söylenmiş sözlerini derlemekle (kanaatime göre, beni af buyursunlar) boşuna zahmet etmişlerdir.

Muhterem arkadaşlarım, biz dün de bugün de aynı kanaatteyiz, matbuat büyük bir kudrettir. Hem de Sırrı Atalay arkadaşımızın ifade buyurduğu gibi, za'îf düşüldüğü zaman iltica edilen ve kuvvetlenildiği zaman kısıyarak bağlanılmaya çalışılan bir kuvvet de değildir. Arkadaşımızın bu sözlerini, partilerinin matbuata karşı yeni muhabbetlerinin mânasını küçültücü bir eümle olarak kabul ediyor ve bu sözlerine iştirak etmiyorum. Matbuat, kuvvetten düşülünce iltica edilecek bir kudret değildir, o daima bu memlekette faydalı bir unsur olmuştur.

Kemal Sarıbrahimoğlu'nun Demokrat Parti Lideri ve sözcülerinin geçmiş beyanlarını derlemelerini basiretli bir usul olarak da görmemekteyim. Hakikaten geçmişe dönmek, mazi üzerinde durmak zannediyorum her parti için mümkün değildir. Meselâ Muhterem Sarıbrahimoğlu'nun burada tekrarladığı beyanlara verilen cevapları da biz okursak, bundan kendileri de dâhil olmak üzere, birçok parti arkadaşları rencide olurlar.

Vacid Asena arkadaşımız geçen celse bâzı misaller verdi. Bunlar üzücü sözler olduğundan izahatını geniş tutmadan ben de tek bir misal vermekle iktifa edeceğim. (1946 senesi zabıt ceridesi birinci cildi) Halk Partisi ileri gelenlerinden bir hatip şöyle demiş ve : «Gazetecileri kayıt altına girdikleri zaman yüze gülücü, oradan çıkar çıkmaz da saygısız, yaygaracı, bir iğtişâş unsuru»; gazeteleri de: «Kucak kucak zarar taşıyan birer fesat katarı» olarak tavsif etmişti. (Sağdan; «sayfasını ve ismini söyleyin» sesi) İsim zikretmiyeceğimi çünkü kendileri burada bulunmuyorlar. 1946 senesi zabıt ceridesi, cild I, sayfa (283) e hakmalarım sual soran arkadaşlardan rica ediyorum.

REİS — Efendim, karşılıklı müdahalede bulunmıyalım. Hatip konuşuyor.

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Devamla) — Bu itibarla ben muhterem arkadaşımızın usulünü isabetsiz buldum. Düne dönmiyelim, bugünü konuşalım.

İki celseden beri af lehinde konuşan üç muhalif arkadaşımızı dikkatle dinledim. Derhal ifade edeyim ki, müteessir oldum. Kendileri konuşurken âdeta Türk gazeteciliğini hakaretle tegaddi eden bir müessese ve Türk gazetecilerini de nezih bir lisanla hâdise ve vakayii yazabilmek liyakatinden mahrum insanlar gibi tasvir ettiler. Türk gazeteciliği böylesine bir ithama asla lâyük değildir. (Sağdan; «kim söyledi bu sözleri?» sesleri) Vakia basınla alâkaltı kanunların tadili sırasında burada çok ağır sözler söylendi. Bu kanunlar çıktıktan sonra gazetelerin kapanacağı, gazetelerin takvimi vakayii haline geleceği, kararlık bir devre dönüldüğü... v. s...

HASAN TEZ (Ankara) — Yalan mı, olmadı mı?

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Devamla) — Müsaade buyurursanız Hasan Tez Beyefendiye cevap vermiyeceğim, devam ediyorum.

Geçen celsede Mehmet Hazer arkadaşımızın ifade ettiği fikrin tamamen aksine olarak biz şu kanaatteyiz ki, Türk matbuatı bugün kemmiyet ve keyfiyet bakımından iftihar edeceğimiz bir seviyededir. Bunda şüphesiz kanunların terbiyetkâr tesirlerini aramak ve bulmak mümkündür.

Muhterem arkadaşların; evet Türk basını hakikaten şayanı iftihar bir seviyededir. Fakat bu seviyeye lâyük olmıyan gazete ve gazeteci

yok mu? Dünyanın her tarafında olduğu gibi bizde de şüphesiz bulunur. Öyle gazete ve gazeteciler vardır ki; her gün, her hafta hangi müesseseyi tahribedelim, hangi şahsın şerefıyla oynıyalım diye adeta bu metodu sanatı mutade haline getirmişlerdir. Dünyanın hiçbir yerinde hiçbir demokrat memlekette emsali asla görülmiyen çok kötü yazılar maatteessüf bâzı zamanlar bu memlekette bâzı kalem erbabının elinde ve bâzı gazetelerde yer almıştır ve almaktadır. Mesuliyetsizlikle suç hududu arasında incecik noktada bir şahsa suç olmadan azami derecede hakaret etmeği bir meslek kabiliyeti olarak kabul eden gazetecilere raslanmıştır. (Ben ne yapayım da en ağır şekilde hakaret edeyim, fakat bu gene suç olmasın metodunu sanatı mutade haline getiren gazeteciler vardır. İşte bunların bâzılarının ayağı sürçüyor ve suç hududu içine düşüyorlar ve tabii tecziye ediliyorlar. Bunu söylerken, şunu da ifade edeyim ki; basın suçundan mahkûm olan her şahsın kötü olduğunu değil ifade, aklımdan dahi geçirmem. Muhakkak bunlar arasında kötü bir metodun ve temayülün hasbelkader kurbanı olan ve hakikaten hüsnü ahlâk sahibi insanlar da ceza evine düşmüş olabilir. Evvel emirde bu gibileri kötülemek kastiyle konuşmadığımı belirtiyim.

Yalnız halen mer'î bulunan ve meriyette kalacak olan kanunların ihlâlini kahramanlık diye tavsif etmeyi ve hangi suçtan olursa olsun kanunun suç saydığı bir fiilden dolayı ve mahkeme kararıyla bugün ceza evinde bulunan insanları memleketin saadeti için buralara düşmüş, çoluğundan çocuğundan olmuş zavallılar gibi acımacak bir şekilde tasvir etmeyi de doğru bulmam. Kanunları ihlâl teşvik edici mahiyetteki konuşmalar mebusların ağzından çıkmamalıdır.

Kemal Sarıbrahimoğlu arkadaşımız konuşurken dediler ki: «Memleketimiz henüz istikrar bulmamıştır.» Bir de aynen şu tâbiri kullandılar zannederim: «Memleketimiz oluş halinde dir.» Şimdi, kendileri burada mı bilmiyorum. Muhterem Hamdi Beyefendi de encümende; «İnşa halindeyiz, memleket yeniden kurulmaktadır.» şeklinde konuşmuşlardı.

Basın büyük kudret, fakat bu kudretin iyi kullanılması Kemal Sarıbrahimoğlu ve Hamdi Beyefendinin tasvir ettikleri oluş halinde, bilhassa henüz istikrar bulmamış memleketlerde büsbütün lâzundur. Mazbata aleyhinde bir se-

bebolarak yaptıkları bu beyanı mazbatanın lehinde olarak ifade etmek bence mümkündür.

Fakat burada üzülecek bir noktaya temas edeceğim. Siyasi suçlardan bahsederken, Sırrı Atalay arkadaşımız Cilâs'tan, Tito'nun memleketinden bahsetti. Konuşmalarının öyle bir yerinde bu cümleyi kullandılar ki, âdeta memleketimizle kıyas yapıyormuş gibi bir hava içinde idareci kelâm etmiş oldular. İnşallah hakiki maksatları bu değildir. Çünkü; bu cennet gibi memleketimizi demir perde gerisindeki memleketlerle kıyaslamak, bir Cilâs'la bir hakaret suçlusunu mukayese etmek iyi bir usul değildir ve bu memlekete reva görülmemelidir.

Muhterem arkadaşlarım; sanki af kanunu konuşuluyormuş da Türk Ceza Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi, veya basınla ilgili mevzuatta bir tadil yapılması teklifleri müzakere ediliyormuş gibi, bütün konuşan muhalif arkadaşlarımız (her halde af tekliflerine kâfi mucip sebep bulamadıkları için veya her hangi bir siyasi maksatla) mer'î kanunlara hücum ettiler. Türk Ceza Kanununun 158 ve 159 ncu maddeleri ve 6334 ve 6732 sayılı kanunların hâkime suç bakımından geniş takdir hakkı bırakmasından hareket ederek bu kanunlar hakkında, mer'î buldukları müddetçe hiçbir kanun hakkında kullanılmaması icabeder şekilde konuştular. Bu arada suç ile ceza arasındaki nispet ve infazın insani şartları üzerinde de afın sebebi olarak durdular.

Muhterem arkadaşlar; eğer maksat gazetecilerin gönlünü almak veya reddedilecek bir teklifi yapıp da redde uğradıktan sonra iktidarla matbuatın arasını açmak değilse... (Sağdan gürültüler)

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Ret veya kabul edileceğini nereden bilelim?

Bizim kerametimiz yok ki, nereden bilelim? Meselâ siz biliyor musunuz? (Soldan, gürültüler)

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Devamla) — Ben reddedilmesini temenni ediyorum. Reddi lüzumuna kaaniim, Kemal Bey.

REİS — Rica ederim; karşılıklı konuşmuyalım. Devam ediniz, Nusret Bey.

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Devamla) — Maksat eğer bu değilse, arkadaşlarımızın bu kanunların tadili teklifiyle gelip mevzu üzerinde etraflıca durmaları belki haklı olabilirdi. (Sol-

dan, «Maksatları demagoji» sesleri) (Sağdan, gürültüler) Sözümlü kesenler Reis Beyin ikazına neden benden daha zor inkıyat ederler bilemiyorum.

Muhterem arkadaşlarım; değerli hâkimlerimizin elinde Türk Ceza Kanununun 45 nci maddesiyle metinlerin birlikte mütalâası neticesinde tahaddüs eden tatbikat, bu kanunlar üzerinde evvelce belki bizim tarafımızdan, bugün kendileri tarafından izhar edilen şüpheleri tekzibetmiştir. Mahkûmiyet nispeti de bunu açıkça göstermektedir.

Meseleyi şöyle ifade etmek de mümkündür. Türkiye'de suç sayılıp da mahkûm olmuş bir yazının başka hür memleketlerde beraet kararı alınması gayrimümkün veya müşküldür. Hattâ evvelki gün Vacid Asena arkadaşımız, hür memleketlerde hakaret telâkki edilen öyle cümleler okudu ki; bizde tecziye edilmeyen yazıların diğer hür memleketlerde cezalandırılmakta olduğunu hep birlikte öğrenmiş olduk.

Tekrar ediyorum, tatbikat bütün endişeleri haksız çıkarmıştır.

Muhterem arkadaşlarım, teklifleri için içti-mai, hukuki ve mantıki mucip sebepler bulamamış olan arkadaşlarımız maatteessüf Türk Adliyesi bakımından söylenmesini temenni etmiyeceğimiz sözleri dahi af sebebi olarak burada ifade buyurmuşlardır.

Bakınız Kemal Sarıbrahimoğlu teklifinin mucip sebebinde ne diyor; «En halisane niyetler ve en coşkun millî duygular ve memleket hizmeti endişeleriyle kaleme alınmış olan yazıların dahi; tatbikatçıların tecrübesizliği, bilgi noksanlığı veya ihata kabiliyetlerinin azlığı gibi çeşitli beşerî zaıfları sebebiyle yazar aleyhine tefsiri ile tecziye sebebi olarak kabul edilmesi mümkün bulunmaktadır.» Bunun altında - birinci cümledeki - ağır itham «tatbikatçılar» kelimesiyle maskelendikten sonra, sarîh olarak ikinci fıkrada «hâkimler» kelimesini koyarak bunun umuma şâmil olmadığını ifade etmişlerdir. Eşbabı mucibesindeki tatbikatçılar kelimesinin hedefinin Türk Adliyesi olduğu aşikârdır. Geçen clesede söz alan Sırrı Atalay arkadaşımız daha ihtiyatlı konuştu ve dedi ki, «hâkimlere vebal bulamayız, çünkü kısıkvrak bağlanmışlardır.»

Fakat biraz sonra «neşir yasağını gizli muhakemeleri bir kenara bırakıyorum» demek su-

retiyle mahkeme kararlarına karşı olan hürmet-sizliklerini açığa vurmuş oldular.

OSMAN ALIŞIROĞLU (Ankara) — Siz söylemiyor musunuz-

NUSRET KIRIŞCIĞLU (Devamla) — Benim Türk Adliyesi aleyhinde sayılabilecek tek kelimemi bulamazsınız. Bütün zabıtları önünüze sermeye hazırım Osman Alişiroğlu.

OSMAN ALIŞIROĞLU (Ankara) — Başvekil neler söyledi. (Sağdan, «O Başvekil» sesleri)

REİS — Karşılıklı konuşmayın efendim.

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım şu ciheti arz edeyim; ne Türk kanunlarını kötölemek, ne Türk hâkimlerine dil uzatmakla af kabul edilmez. (Soldan, bravo, sağdan, öyle şey yok sesleri) Bütün hülâsalar, arkadaşlarımızın tekmil ifadeleri mahfuzdur. İtiraz ettiğiniz anda okurum. Yoksa arkadaşlarımızın kıymetli vakitlerini almamak için kısa kesiyorum.

Muhterem arkadaşlarım, bu af teklifinden istifade edip politik konuşmalar yapmak temayülü neticesinde Adliye Vekâletine de pay çıktı. Neşren hakaret suçlarında ehli-vukufa müracaat edilmemesi yolunda yapılan bir tamim ele alınarak tatbikata hücum edildi. Bu hücum hakikatte Adliye Vekâlitine midir, yoksa mahkemelere mi? Bunu anlamak için arkadaşlarımızın esas fikirlerinin derinlerine nüfuz etmek lâzımgelmektedir ki, biz anlayamadık.

Yalnız kendilerine ufak bir sürprizim olacak, affetsinler. Bu üzerinde çok hassasiyetle durdukları tamime benzer bir tamimi benderiz şimdi okuyacağım (Bâzi mahkemelerde matbualar vasıtasıyla işlenen suçlarda ehli hibrenin rey ve mütalâası alınmaksızın hâkim tarafından doğrudan doğruya hüküm verilemeyeceğine dair yanlış bir zihniyetin hâkim olduğu ve hattâ suç mahiyeti mevcud olup olmadığına dair hallinin de ehli hibreye bırakıldığı görülmüştür.)

Dikkat buyurmanızı bilhassa bu tamim meselesine temas eden arkadaşlarımızın dikkat buyurmalarını rica ediyorum.

«Gördüğü dâvanın hakiki ehli hibresi hâkimin kendisidir. Kendisinin halledebileceği bir mesele hakkında hâkim ehli hibrenin mütalâasına müracaat etmez. Yazının suç teşkil edip etmediğinin hükmen sabit olması icabeder.» (Sağdan, «doğrudur, doğrudur» sesleri)

Doğrudur, doğrudur diyen arkadaşlarıma şimdi de bu tamimin tarihini okuyorum : 5.XII. 1941 bugün sanki yeniden bir tamim yapılmış da yepyeni bir zihniyet ortaya çıkmış, bu tamim hukukun icabı değilmiş gibi konuşan arkadaşlarıma bu eski tamimi bir kere okumalarını bilhassa rica ederim. (Sağdan, gürültüler)

REİS — Rica ederim arkadaşlar, reaksiyon göstermeye lüzum yok. Kabul etmezseniz susarsınız. Gürültü olursa idare zor olur.

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım; muhterem Mehmet Hazer arkadaşımız yerinde bir cümle kullandı : «Biz basın mensupları lâiyusel, suçlarından ceza görmesin iddiasında değiliz» dedi. Fikrine iştirak ediyoruz. Yalnız kendilerinin lütfedip bunun nispet ve hudutlarının takdirini millî iradeye bırakmalarını rica ediyorum.

Sırrı Atalay arkadaşımız da haklı bir cümle sarf etti, dedi ki : «Servetini kaybetmiş olan insan ancak bir şeyini kaybetmiş olur. Ama şerefini ve haysiyetini kaybetmiş insan çok şeyini kaybetmiş sayılır.» Fevkalâde doğru !

Yalnız Sırrı Atalay'ın buna ilâve ettiği bir yanlış fikri vardır. Kendileri diyorlar ki; «Vatandaşın şeref ve haysiyeti kanunlarla korunmalıdır, ama Hükümetinki değil.»

Evvêlâ şu cihete minnettarım. Hiç olmazsa vatandaşların şeref ve haysiyetlerinin kanunlarla korunması lüzumunu kabul buyuruyorlar. Halbuki biz, insanların şerefle yaşama haklarını ihlâl etmek isteyen kimselerin müdafası peşine düşmüş olanları da gördük, bu memlekette.

Muhterem arkadaşlarım, bir hürriyet vardır ki, bence bütün hürriyetlerden mühimdir. Bir insanın şeref ve haysiyetine bir gün, hiç beklemediği bir köşeden tecavüz vâkı olmayacağından emin yaşama hak ve hürriyeti! Bu itibarla insanların şeref ve haysiyetine tecavüz imkânlarının hududunu çizirken insanların bu hakkının hududunu birlikte mütalâa etmek icabeder.

Şimdi gelelim vatandaşların şeref ve haysiyetlerinin kanunlarla korunmasına mukabil hükümetlerin ve Türk Ceza Kanununun 158 ve 159 ncu maddelerindeki müesseselerin şeref ve itibarlarını korumak lâzım mıdır, değil midir? Meselesine :

Hakikaten çok ağır ithamları ihtiva etmesine rağmen çok nezih bir lisanla fikirlerini beyan

eden Muhterem Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, bu memleketin henüz istikrar bulmamış ve oluş halinde bulunan bir memleket olduğu hakkındaki fikrine iştirak ederim. Hakikaten böyle bir memlekette âmme müesseselerinin her türlü teavüzden masûn tutulması icabeder.

Muhterem arkadaşlar, bir memur vazifesini yaparken iş sahibi karşısına geçip sigarasının dumanını yüzüne üflerse hakaret olur. İctihat hepimizin malûmudur.

Nizamı tutmak lâzımdır. Aksi takdirde, değil oluş halindeki memleketler, Fransa gibi demokrasinin şahikasına ulaşmış, hattâ zararlı safhasına gelmiş olan memleketler dahi âmme müesseselerinin fütursuzca tahribedilmesine katlanamazlar. Misaller meydandadır.

Memleketimizi, bu kötü misallerin uçurumuna düşürmiyelim, arkadaşlar. Bunun için nasıl her vatandaşın şeref ve haysiyetini ayakta tutmak mecburiyetindeyse, Türk âmme müesseselerinin itibarını da öylesine ayakta tutmak ve bu surette selâmeti temin etmek hepimizin vazifesidir. Bu vazifeyi bizler gibi kıymetli arkadaşlarımızın da idrak buyuracaklarından eminim.

Bir nokta üzerinde durulabilir ve Af Kanunu üzerinde hiçbir söz söylenmiyor, denebilir. İstemiyerek bu hataya biz de düştük. Ben de şahsan Af Kanunu ile belki alâkalı olmıyan konuşmalar yaptım. Ama benim bu konuşmam cevap vermek zaruretinin bir neticesidir. Bir af teklif edildiği zaman af teklifinde bulunan arkadaşlarımızın bu teklifin içtimai sebeplerini izah etmeleri icabeder. Esbabı mucibe okundu, Adliye Encümeninde görüşmeler yapıldı. Burada üç kıymetli muhalif arkadaşımız konuştu. Affın içtimai sebebi olarak ortaya sürülen tek bir cümleye dahi raslamadık. Buna rağmen mer'i bulunan kanunların hüküm ve kelimeleri üzerinde veya infaz sistemi üzerinde durmak, hâkimlerin tecrübesizliğinden bahsetmek, metnin vuzuhsuzluktan dem vurmak gibi asla afla alâkası olmıyan sebep ve saiklerin hepsi ortaya döküldü. Ben, arkadaşlarımızın bu değişik yoldan müdafaalarını, esas müdafaa hattında malzeme bulamamalarına veriyorum. Başka bir izah şekli, af buyursunlar, bulamıyorum. Muhalif arkadaşımız Hamdi Beyefendi encümende yalnız af sebebi sayılabilecek bir nokta üzerinde durdu. Encümende ve burada bütün söz alan arkadaşlarımızı dikkat ve samimiyetle dinlememe ve hattâ burada konuşan

arkadaşların ifade zabitlerini bilhassa incelememe rağmen Hamdi Beyefendinin encümendeki bir, iki cümlesinden gayri af sebebi sayılabilecek tek bir cümleye rastlayamadım. Hamdi Beyefendi encümende aynen: «Çok hareketli bir devre girdik, inşa halindeyiz şefkat lâzımdır. Türk efkârı umumiyesinde matbuat mensuplarından ceza görmüş olanlar lehine bir his mevcuttur. Bu hissi tatmin etmek için bir af çıkarmak lâzımdır.» dediler. Bir mucip sebep olsa, olsa bu olur. Fakat yeni çıkmış ve bilhassa yalnız âmmenin değil, teker teker vatandaşların haklarının taallük ettiği bir kanunun meriyete vaz'ından hemen sonra böylesine basit bir sebeple af çıkartmak doğru olamaz zannederim.

Her vatandaş, kendi şerefine Devlet kuvveti ile korunacağından ve kendisine hakaret edenin cezasını behemehal çekeceğinden emin olmalıdır. Her vatandaşın bu kanaatini ve güvenini idame ettirmek mecburiyetindeyiz.

Nusret Safa arkadaşımızın teklifinde, zannediyorum, Kemal Sarıbrahimoğlu da iştirak ettiler, yeni bir sebep daha vardır. Diyorlar ki: «Yeni, teşriî bir devreye girdik.» Nusret Safa arkadaşımızın kısa gerekçesinde ilk cümle budur. Onun için af çıkaralım, diyorlar.

3 senede, dört senede bir teşriî devreye girdik diye bir af çıkarmak, kanunları hükümsüz bırakmak olur ki, bunu bir sebep olarak görmediğimi ifade etmek isterim.

Sözlerimi bitirmek için şu hulâsayı yapacağım:

Af için arkadaşlarımız hiçbir hukuki, içtimai sebep ortaya koyamamışlardır. Af bizatihi faydalı bir müessese değildir. Affın yapılmaması için birçok sayılmasına lüzum olmıyan sebepler mevcuttur. Bu itibarla af taleplerinin reddi hakkındaki Adliye Encümeni mazbatamızın lehinde rey verilmesini kendileri için mümkünse muhalif arkadaşlarımız da dahil olmak üzere hepimizden rica ediyorum.

REİS — Reylerini kullanmıyan arkadaşlar varsa lütfen istimal buyursunlar.

Rey toplama muamelesi bitmiştir.

Buyurun Suphi Baykam.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Muhterem arkadaşlar; üç günden beri burada af kanunları üzerinde muhtelif arkadaşlar konuştular. Basın Kanunu üzerinde çeşitli fikirler serd edil-

di. Ve bu kanunun ihtiva ettiği maddeleri üzerinde tefsirlerde bulunuldu. Mevzuumuz, Basın Kanununun maddeleri üzerinde fikir beyan etmek ve bunun siyasi münakaşası olmadığına göre bu mevzuu bir tarafa bırakarak teklifin üzerinde durmak istiyorum ancak, yeri gelmişken ifade edeyim ki, Basın Kanunu, ve onun son tadilatı hakkında C. H. P. lilerin, ve muhalefetin fikirleri artık cümlemizin malûmudur. Bunda musırrız. Biz, hür ve medeni milletler seviyesinde bir basın rejimine kavuşmak için mücadele ediyoruz, ısrar ediyoruz.

Muhterem arkadaşlar; biraz evvel burada konuşan ve bundan evvelki inikadda konuşmuş olan Demokrat Partili arkadaşlar nedense basının bugün içinde bulunduğu güç şartlara girmeden evvel, önce basını metheder durumda, onun hakkında tahdîrîkâr sözler söylemeği uygun buldular, ondan sonra fikirlerinin ifade sine geçtiler.

EMİN SOYSAL (Maraş) — Eski âdetleridir.

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Elbette o takdîrîkâr fikirlerin sonunda bir tenakuza düşmemelerini beklemek de bizim hakkımız olmak icabeder. Bu hususa burada üzüntü ile işaret etmek mevkiinde bulunuyoruz.

Muhterem arkadaşlar, biraz evvel konuşan Sayın Nusret Kirişcioğlu arkadaşımız dediler ki; Türk basını iftihar edilecek seviyededir, fakat bu seviyenin ihrazında kanunların terbiyetkâr tesiri büyüktür.

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Sakarya) — Büyüktür demedim, terbiyetkâr tesirde aramak lâzımdır, dedim.

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Aynı kapıya çıkar.

Muhterem arkadaşlar; kanunların elbette terbiyetkâr tesiri olabilir, ama Türk basını hiçbir vakit terbiyeli neşriyat yapmak için kendisini bu şekilde kısıvrak bağlayacak tahdîtleri muhtevi kanunlara muhtaç değildir. (Sağdan, bravo sesleri) Ve çok iyi bilmek icabeder ki, tarihi boyunca Türk basını şimdiye kadar hepimizin göğüslerini iftiharla dolduracak şekilde vezifesini yapmıştır, yapmaktadır. Bunlar bir zamanlar kendi liderlerinin sözlerinde de ifadesini bulmuş hakikatlardır. 1950 de Basın Kanununu tadil ederken basın için sarf edilmiş sözleri çok iyi hatırlayacaksınız. Eğer,

hâfizalarınızı tazelemek için, lütfederseniz bu konuşmalardan bir ikisini tekrar edeyim. (Sağdan «tekrarla, tekrarla» sesleri)

REİS — Rica ederim, Suphi Baykam'ın sizlerin ikazına ihtiyacı yoktur.

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, lütfen dinleyiniz. «İnsanların hayatta iki türlü hüviyeti vardır : Bunlardan biri günlük hayattır. Diğeri âme içinde geçen hayattır. Ben farz ediniz ki, kıyıda kenarda kalmış genç bir kimseyim. Hovardalık ederim, herkes güler bana ve hattâ beni beğenirler, «hovarda adamdır» derler. Fakat yarın belediye reisi veya bir milletvekili olduğum zaman da hovardalık yaparsam, kötü adamdır damgasıyla damgalanırım... O zaman tamamen kendimin malı değil, aynı zamanda iç hayatımda da, eğlencemde de, hovardalıkımda da bütün bir memleket ve milletin malı olurum arkadaşlar. (Alkışlar) İşte o zaman da unumi efkârla beraber, milletle beraber, gazeteci de benim peşindedir. Eğlencemde de peşimde olması, hovardalıkımda da peşimde olması, iç hayatımda da, evimin tezyinatında da, oturduğum binanın, yaptırdığım asansörün, kullandığım otomobilde de onun gözü, eli olması lâzımdır. (Bravo sesleri, alkışlar) Arkadaşlar; Fransa'da Staviski'yi Adliye, zabita, yüzlerce emniyet memuru ortaya çıkaramamıştır, gazeteciler çıkarmıştır. Âme hayatının idamesinde vazife almış insanlar, bütün hayatlarında, hayatların bütün safhalarında, uyurken, uyanırken, gezerken, eğlenirken dahi millete mal olduktan sonra milletin kontrolüne da tâbi olmak mecburiyetindedir, millet kontrolünü teker teker yapacak değildir, onu da basın vasıtasıyla yapar. (Sıtkı Yırcalı T. B. M. M. Tutanak Dergisi, devre IX, cilt 1, sayfa 756).

Buna muvazi olarak yine Sayın Adnan Menderes'in İkinci Hükümetlerinin programında «Seçim hürriyetini, matbuat hürriyetini hattâ bütün hürriyetlerin teminatı saymak çok yerinde olur. Bu itibarla matbuat hürriyetinin büyük bir dikkat ve hassasiyetle muhafazasına çalışacağını her hangi bir tereddüde mahal bırakmayacak şekilde ifade etmek isteriz.»

Bir cümle de 1950 de yine Sayın Demokrat Parti Grupunun Basın Kanununu tadil ederken getirdiği kanun maddelerinin esbabı mucibesinde söylenmiş birkaç cümleyi de hatırlatmakta yine fayda mülâhaza etmekteyim. Diyor ki:

«Demokratik nizamın gerektiği şekilde kuvvetlenmesini ve gelişmesini sağlayacak vasıtalarından sayılan basın ve yayın, aynı zamanda halk efkârının temsileisidir. Devlet, bütün faaliyetini halk çoğunluğunun düşünüş ve görüşüne intibak ve istinat ettirmekle hakiki demokrasi ruhuna yaklaşmış olur. Halk çoğunluğunun düşünüş ve görüşünü açıklayan vasıtalarından biri de basındır. Sosyal bünyede büyük değerde tesir iera eden basın ve yayının kendisinden beklenilen görevleri yapabilmesi için bağımsızlığının sağlanması zaruridir. Esasen modern demokrasi prensipleri de bunu gerektirir. Basın hürriyetine dayanan demokrasiler gerçek demokrasi vasfını ihraz edebilirler.

Hür basın yalnız demokrasinin tahakkuku için gerekli vasıtalarından biri ve halk görüşünün tereümanı olmakla kalmaz, aynı zamanda milletçe kalkınmayı ve sosyal hasletlerin teessüs ve gelişmesini, toplumun ve milletlerarası münasebetlerin istikrarını sağlar.»

Muhterem arkadaşlarım; misalleri çoğaltmak mümkündür. Ama burada bunları okumakla zamanımızı almak istemiyorum. Şu kadarını ifade edeyim ki; 7 sene iktidarda ve 4 sene de muhalefette geçen, yani 11 senesi içinde, esefle müşahede ediyoruz ki, Demokrat Partiye hâkim olan zihniyette tanınmıyacak kadar bir değişiklik olmuş ve dün müdafaa ettiği fikirleri bugün zemeduruma düşmüşlerdir. (Soldan; «Yok öyle şey», sesleri) Olup olmadığından da şimdi sizlere bahsedeceğim.

Muhterem arkadaşlarım; deniyor ki, muhterem Kirişcioğlu arkadaşımız ifade buyurdular... Onu sonra arz edeceğim. (Soldan; «Kanuna gir», sesleri) Evet kanundan bahsediyorum, esbabı mucibeye geliyorum.

Bir şahsın en önemli hürriyeti bir gün her hangi bir istikamette kendisine tecavüz vâki olursa, Devlet kendisini koruyor... Buraya kadar olan sözlerini bir tarafa bırakarak affı neden dolayı istediğimizi arz edeceğim. Bu memlekette kendileriyle hem fikir olan insanlarız. İnsan hayatının, emniyette olması lâzımdır, Devlet bunu korumakla emniyeti sağlamakla mükelleftir. Basın Kanununun tatbikatını göz önüne alacak olursak Af Kanununun neden çıkması lâzımgeldiğini zannediyorum ki, hep birlikte kabul etmek mecburiyetinde olacağız. He-

piniz çok iyi biliyorsunuz. Muhalif gazeteleri okuyanlarımız elbette ekseriyettedir. Çıkarılmış olan, şerefleri, haysiyetleri taarruzdan kurtarmış olmak için çıkarılmış olan Basın Kanununu seyyanen bütün Türk matbuatına tatbik etmek gerekmez miydi? Tekrar ediyoruz; çıkarılmış olan hükümlere muhalifiz, bu Basın Kanununun aleyhindeyiz. Ama çıkarılmış olan bu kanunu, bu memlekette bedbaht etmemek için, bütün matbuata aynı şekilde tatbik etmek mecburiyetindeyiz. Bu yapılmamıştır, yapılmadı. Şimdi sizlere bâzı misaller verdiğim zaman daha iyi anlayacaksınız.

Muhterem arkadaşlarım; hapishanede temsileisi bulunmadığı için şu anda Akis'ten bir misal verebilirim:

«Menderes burunları pırl pırl boyalı papuçlara düşkündür. Elbiseleri vücuduna göre biraz dar dikilmiştir.»

Bu ve benzeri ifadelerden dolayı Akis idarecileri 15 ay hapis ve 4 bin lira para cezasına mahkûm olmuştur. Matbuatın ne şekilde neşriyatından dolayı mahkûm olduğunu hepinizin teker teker bilmesi ve dikkatle dinlemeniz icabeder, muhterem arkadaşlar. Bu vazifemizdir, anlatacağız. (Soldan; gürültüler) Bakınız arkadaşlarım. Bu memlekette çıkarılmış olan ve tecviz etmediğimiz kanunların ağır hükümleri karşısında bu takibat bir taraftan yapılırken bakınız neler takipsiz kalmıştır. Bunun izahını Sayın Nusret Kirişcioğlu ve «Af olmaması lâzımgelir», diyen arkadaşlarımdan isteyeceğiz.

Haksız takibat var, gadre uğramış insanlar var. Bunları, (Soldan; gürültüler)

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Sakarya) — Hükümü mahkeme veriyor.

SUPHI BAYKAM (Devamla) — Takibat bakımından söylüyorum.

Bakınız arkadaşlarım; affın sebebini ben sizlere iki kelime ile izah edeyim. Affın fert için, cemiyet için faydalı olacağı mülâhazasındayız. Fert için diyoruz; cemiyet için diyoruz. Çünkü; birtakım vatandaşlar haksız yere hapishanelere gönderilmek için takibata uğramışlarken, daha ağır suçlar işlemiş olan diğerleri iktidar gazetecileri ellerini kollarını sallıyarak meydanda dolaşmaktadırlar. Daha fazla haksızlığa meydan vermemek için bu af talebinin kabul edilmesi gerektir.

Bakınız neler yazılıyor:

15 Nisan 1958 İnönü için zaferde,
«Baş zebani, o zelil ahlâklı ve kelbane zihni-
yetiyle»

21 Ocak 1958 İnönü için Zaferde,
«Bu adam, o aksağlı adamın sırtık tavrı, edası,
nazarlarının her istikamette, doymak bilmez
ve kin püsküren....»

24 Şubat 1958 C. H. P. milletvekillerine,
«Saatlerce devam eden bu seviyesiz harfendaz-
lıkları.»

Gülele için, 7 Mayıs 1958 Zaferde,
«Bu zehirli politika sürüngenlerinin en ma-
lûmu»

Zafer 19 Eylül 1957 de Günaltay için,
«İstanbul C. H. P. Teşkilâtının başına kallâ-
vi bir mezar taşı gibi rekedilmiştir.»

«Başvekil eskisi»
«Bize imardan bahseden bu harabe»
19 Eylül Havadiste,

«Afyonkeş insanların uyusukluğu içinde....»

Zafer 13 . XI . 1957 Ahmet Emin Yalman için,
«Aynı küstahlıkla talimat vermeye çalışıyor»
Bir fitne ve fesat havası bu memleketin ba-
şında estiği ve esbildiği müddetçe bunu mutla-
ka kıskırtacak. Ahmet Emin Yalman bu.

Hüseyin Cahit Yalçın ve C. H. P. için Zafer
29 . IX . 1957 de,

«Ağzı deccal ağzıdır, kundakçı ağzıdır. Bu
adam ya tamamen bunamıştır, ya da....»

«Onun evvelâ iktidardan kovulmuş, arkasın-
dan tekrar zılgıt yemiş düzenbaz partisinin had-
di değildir.»

Zafer 29 . IX . 1957 de Millet Partisi liderle-
ri için,

«Bunları idare edenlerin bir kısmı akıl ve si-
nir hastası.»

«Bunlara bertakip birer deli gömleği giydirip»
v. s.

Zafer başyazı, Halim Büyükbulut için,
«Bir kovuktan çıkıp bir kovuğa giren kerten-
kele...»

Havadis; 18 Ekim 1957, İsmet İnönü için,
«İsmet İnönü, iktidarın doğru yolda olmadı-
ğımı nasıl görmüştür? Bu adam kâhin midir? Ha-
yır ne kâhindir ne de müneccim, sadece müzevvir-
dir. Yine fitne ve fesadına devam etmektedir. Şu
böbürülenmeye şu tafraya bakınız.»

Bunlar önceleri söylenmiş olanlardır. Son bir
haftalık yazılan ve söylenenleri dinleyin.

Zafer 26 Mayıs 1958; İnönü için,
«Atatürk'ün aziz na'sı daha henüz Dolmabahçe
Sarayındaki katafalkta uyurken senelere besle-
nen müthiş ve ednâ bir kin, haset, garaz ve gaza-
bın nesebi gayrisahih mahsulü olarak o felâket
anımı mezmum bir meserret tebessümü ve hazzı
içinde karşılıyorlar... Beşerî hicabın müstesna na-
sipsizleri....»

25 Mayıs 1958; Gülele ve Ecevit için, Zaferde.
«..... Hakikat sahnesinde ne hünerli parda-
bazlar olduklarını bir de bizim sütunlarımızda
gösterdiler....»

Bunların hepsi tek tek suç. Nerede şerefleri
koruyan savcılar? Hükümetin emriyle hareket
eden savcılar nerede? Vatandaşın haysiyet ve şe-
refini adım adım takibetmekle mükellef olan Hü-
kümet nerde? (Sağdan, bravo, sesleri, alkışlar)
(Soldan, gürültüler)

REİS — Suphi Bey müsaade buyurun. Efen-
dim, mevzumuz gazetelerde çıkmış olan yazılar-
dan dolayı, bunları yazarların müdafiliğini yap-
mak değildir. Onlar kendi haklarını koruyabilir-
ler. (Sağdan, gürültüler) Siz mevzu içinde konu-
şun. Mevzumuz olan basın suçlarının affına dair
olan mazbata üzerinde konuşun. Zatâlinize bir
daha hatırlatırım.

SUPHI BAYKAM (Devamla) — Muhterem
arkadaşlarım, bu şartlar altında hepimiz gör-
mektesiniz ki, bir taraftan çok, çok daha ağır
suçları işlemiş olan iktidar ve iktidarı tutmuş
olan gazeteciler hakkında takibat açılmamıştır.
Savcıların açtıkları dâvalar şahsi şikâyet üzeri-
ne değildir. (Soldan, gürültüler) Bu arada 16
aya mahkûm edilmiş olan Muhterem Ratip Ta-
hir Burak'ın aynı karikatürünün aynı sadece
kelleleri değiştirerek, Menderes'in, Sayın Ba-
yar'ın, şunun bunun kafalarını çıkarıp, Halk
Partisi erkânının yüzlerini oturtarak aynı le-
jantla «Köylü» gazetesi mesulleri serbestçe do-
laşmaktadır, save takibat yapmamıştır. (Bir ta-
raftan da bir gazeteci 16 ay yatıyor. Viedanla-
rınıza hitabediyorum, arkadaşlar, bunu doğru
bulur musunuz? (Sağdan, alkışlar) (Soldan, gü-
rültüler)

REİS — Rica ederim sağdan soldan çok gü-
rültü oluyor, dinliyelim.

SUPHI BAYKAM (Devamla) — Kirişcioğlu
arkadaşımız şöyle bir ifade kullandılar: «Nizamı
tutmak lâzımdır, bu memleketi; kötü memle-
ketler seviyesine düşürmiyelim» dediler.

Soruyorum sizlere arkadaşlar, bu memlekette şerefi korunan, korunmayan insanlar diye iki zümre mi vardır? («Yoktur» sesleri) O halde biraz evvel okuduğum misallerin üzerinde lütfen düşünün, bir tarafta gadre uğramış, haksızlığa uğramış, takibata uğramış, sadece muhalif ve müstakil olduğu için takibata uğramış, evinden, çoluğundan çocuğundan uzak, demir parmaklıklar arkasında vakit geçirmekte olan gazeteciler var, ötede serbest mütecavizler dolaşiyor.

Muhterem arkadaşlar, istirahat ediyorum, burayı bir parti kürsüsü telâkki etmiyelim. (Soldan, «Siz ediyorsunuz» sesleri) Burada sadece bir memleket çocuğu ve büyük yemin etmiş bir milletvekili sıfatıyla konuşuyorum, yine sizden iyi niyetli bir arkadaşımız sıfatıyla dikkat etmenizi rica ediyorum, arkadaşlar. Bu memleket tarihinin hiçbir devrinde bu kadar çok gazeteci mahkemelere gönderilmemiştir. Hiçbir devirde bu şekilde insanlar hürriyetlerinden mahrum edilmemiş, müstakil ve muhalif basın mensupları bu kadar ağır muameleye mâruz bırakılırken, hiçbir devirde, hiçbir demokraside, iktidar tarafını tutmuş olan gazetelerin Basın Kanununun sarih maddelerine rağmen, ve Türk Ceza Kanununun sarih maddelerini çiğniyerek suç işleyen insanlar, bu derece serbestçe dolaşmamışlardır. Öyle ise bu noktalar üzerinde düşünürseniz, neden bugün hapisanede bulunmakta olan arkadaşlarımız, muhterem Türk basını temsilcilerinin affedilmesi gerektiğini kolayca kabul edersiniz.

MAZHAR ŞENER (Giresun) — Demokrat Partinin mahkemesi mi?

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Mahkemenin kararı üzerinde durmuyorum. Savcının, Hükümetin emriyle hareket etmekte olan savcının neden bu şekilde hareket ettiğini soruyorum. (Sağdan, alkışlar) Mahkeme kararını münakaşa etmiyorum ben. Yeni misaller pek çok. Bunları ayrı ayrı vermeyeyim. İki gün sonra çıkacak olan Köylü gazetesi elimde. İşte oradan okuyorum: «Kuduz gibi saldıran adam» ve saire. Bunlar en hafif tâbirler. Muhalif gazeteciler bunun onda birini yazsalar 3 - 5 sene hapis olacaklar. Savcı Tekelonya Cumhuriyetini nesretmek isteyen arkadaşı çağırıyor, «gel, sen romanımı neşredecek olursan hakkında takibat yaptıracağım» diyor; Bu şekilde hareket eden

Savcı müdafaa olunabilir mi? Burada suç en ağır şekilde işlenmiştir. Sanki bizim şerefimiz şeref değil, müstakil arkadaşların şerefi şeref değilmiş gibi takibat yalnız müstakil basın için yapıyor. Biz bundan şikâyetçiyiz.

Bir irtica hareketinden bahsediliyor, işte kaununun suç olması lâzımgelen bir hal. «Hür Adam» denilen gazetede neler yazıldığını siz de biliyorsunuz. Sonra «Bediüzzeman Saidi Nursi Hazretleri» deniliyor. Dâva bu, arkadaşlar. Yine bu iktidarın bir gazetesi İsmet Paşayı kasederek «dört avratlı bir koca»dan bahsediyor. (Sağdan: «Gazetenin ismini de söyle» sesleri,) (sağdan ve soldan, gürültüler)

REİS — Rica ederim, efendim herkes biliyor, Köylü Gazetesi. Lütfen sukûneti muhafaza edelim.

Muhterem arkadaşlar; D. P. li hatip arkadaşlarımız memleketimizi gözden düşürücü, kötüleyici, nizamını bozucu tatbikata cevâz vermeyeceğiz demişlerdir. Ve bu şekilde çıkarılmış bir basın kanunu, bizi dış memleketlerin nazarında kötü bir seviyeye düşürecektir diye de müdafaa etmişlerdir. 16 Mart 1957 tarihli Zafer gazetesinde şöyle bir yazı var: «Başbakan, Basın Kanunumuzun en az Amerika'daki kadar demokratik olduğunu bütün tafsiltâiyle ve itiraz kabul etmez misaller vererek ispat etti.»

Şimdi arkadaşlar; size soruyorum. Basın Kanununun bize bu kadar itibar getirdiğine kaani misiniz? (Soldan, evet, evet sesleri) Arkadaşlar size cenabilerin bu mevzu hakkında bizler için neler yazdığını okursam, misaller verirsem bunun aksini ispat etmiş olurum. (Soldan «oku, oku» sesleri) Arkadaşlar mademki, arzu ediyorsunuz şimdi misallerini vereceğim. Şu kürsüden okunmasına benim kadar sizlerin de tahammül gösteremeyeceğiniz ağır kırılmaları atlayacağım. Medeni insanlar nazarında bizi yükseltmiyen bu yazıları okuyacağım.

Amerika'daki küçük eyalet gazetelerinde; Waterbury, Republique gazetesinde (6 Temmuz 1956) «Basın hürriyeti, bir siyasi toplantı hürriyetini kısmak için bu kanunların çıkarılmasında Türk Başbakanı ve partisi, iktidarda olan bir parti gibi hareket etmemişlerdir. Bir diktatörlük idaresinin memurları gibi davranmışlardır. Bu temayül Türkiye'nin Amerika'daki dost-

larım üzmedir.» (Soldan; «imza imza» sesleri) Kanundan bahsetmez ama ne dereceye kadar hürriyet cephesi üzerinde duyduklarının bir ifadesidir, diye okudum.

MAZHAR ŞENER (Giresun) — Kanun değişmedikçe böyle konuşamaz.

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, 26 Haziran 1956... Dinleyiniz. (Soldan gürültüler) («Kanunla alâkası ne?» sesleri) Dinleyiniz, kanunla alâkasını arz edeyim. Burada bizim muarızımız olan arkadaşlar, bu kanunlar hür milletler cephesini, bir vatandaşın şerefini koruyor ve bize itibar getiren bir kanundur, diyorlar. Ben de diyorum ki; bu kanun milli itibarımızı sarsmış, bizi küçültmüş ve hürriyet cephesinde mevkiimize zarar vermiştir. Eğer bu Af Kanununu çıkarırsak, hürriyet dâvasında ileri bir adım atmış bir millet olarak hakkımızda hayranlık duyulacaktır. Bunu belirtmek için misaller veriyorum :

Fort Wayne News, Haziran 26, 1956. Basın Kanunu üzerinde yorumlar yaptıktan sonra ezümle şöyle diyor :

«Şimdiki rejimin demokrasi olduğunu iddia eden Türkiye'nin şimdi basını susturma yoluna gitmesi çok üzücüdür. Çünkü ileride bu davranış bütün temel hürriyetleri müteessir edecektir. İleride bütün hürriyetler yok olacaktır.»

Boston Monitor Christian Science - Beynelmillel gazetedir. «Türkiye'nin tek partili siyasi sistemden çıkışını gören Batılı dostları bu milleti yeni diktatörlere yol açabilecek iktisadi tazyiklerden kurtarabilmek için ona her yardımı seve seve yapabiliirdi. Fakat Menderes rejiminin basına ve toplantılara karşı aldığı tedbirlerin Türkiye'ye yeni malî yardımlar yapılmasına engel teşkil edeceği muhakkaktır.»

Oil City Derrick gazetesi; 14 Haziran nüshası : «Bu Basın Kanunu, hükümeti tenkide kalkışacakları susturmak için fütürsuza bir teşebbüsü bu kanundan anlaşıldığına göre Türk Hükümeti murakabeden korkmakta ve basının gayrimesul olduğu bahanesi altında baskı tedbirlerine başvurmaktadır. Bu baskı siyasetini devam ettirdiği takdirde Türk Hükümetinin itibar ve nüfuzu çok zarar görecektir.»

St. Jose Mercury : «Bu Basın Kanunu yürürlüğe girmekle Türk halkı ancak Hükümetin öğrenmesinde mahzur görmediği hususları öğrene-

cektir. Bunun altında kölelik gelmez mi? (Soldan gürültüler)

İngiliz basınından vereyim; Ekonomist: «Türkiye'nin iktisadi müşkülleri, yokluklar, yükselen fiyatlar bazan ileri fakat esasında haklı tenkidlere yol açmıştır. Buna karşı çare, tenkidi susturmak değil, tenkid sebeplerini ortadan kaldırmaktır. Emniyet supapını kapatmakla infilâk önlenmiş olmaz.»

Amerika'da çıkan Rickmount Palledium da şöyle diyor : «Başbakan Menderes son zamanlarda bir diktatör olduğunu gösterdi. Bu hususun da realite olduğunu gördük. O da bâzı diktatörler gibi hürriyeti ortadan kaldırdıktan sonra kontrolü altındaki parlâmentonun siyasi hürriyetleri kısmasını.. (Soldan gürültüler) (Sağdan alkışlar)

REİS — Suphi Bey.. Sizi tekrar müzakere konusu olan mazbata üzerinde konuşmaya davet ediyorum. (Soldan: «zaten bir şey kalmadı ki» sesleri), (Soldan: «devam etsin» sesleri)

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Devam etsin, diyorlar.

REİS — Siz mebusların, okusun, okumasını sözleriyle mukayyet değilsiniz. Ben nizamname hükümlerine göre hareket etmek mecburiyetindeyim ve sizi sadede dâvet ediyorum.

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Arkadaşlarım, Reis Beyin ikazlarından anlıyorum ki, bu sözler Meclise dahi duyurulmak istenmemektedir.

REİS — Suphi Bey, benim size ikazımı yanlış tefsir etmeye hakkımız yoktur. Ben sizi mevzua davet ediyorum. Benim noktai nazarımı tefsir edin diye söylemiyorum.

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, görüyorsunuz ki, basın suçlarının affı ile ilgili olan kanun teklifinin sosyal ve millî cephelede de bulunmaktadır. Bu kanun eğer kabul edilirse fertleri müsavi muamele görmeye hak kazanmış Türk milletinin ve şerefle vazife gören basın mensuplarının menfaati korunacaktır. Bahis konusu gazetecilerden bir kısmı haksız yere mahkûm edilmiş, bir kısmı da çok ağır yazılar yazdıkları halde mahkûm edilmemişlerdir. Millî bünyemize çok zarar veren, bizi dış yardımlardan mahrum bırakacak kadar demokratik rejimin uzaklarına kadar götürmüş olan bu tabikat zararlarından dönerek dünya bizi alkışlı-

yacaktır. Diyeceklerdir ki, «Türk iktidarını elinle bulunduran Demokrat Parti antidemokratik rejimi bir tarafa bırakmak yoluna girmiştir. Bu diğer demokratik tedbirlerden de yakında dönüleceğini gösterecek yeni bir ışıktır.. (Soldan, «Komünistler diyecek» sesleri).

Arkadaşlar, biraz evvel okuduğum gazetelerin hiçbirisinin komünistlikle alakası yoktur. Bu gazetelerde yazılmış yazılarla yaptıkları mukayeseleri tetkik etmiş olsaydınız o zaman bu memlekette daralan, küçülen şu dünyada itibarımızın, millî itibarımızın ne hale geldiğini hep beraber görecektiniz. (Soldan : Gürültüler)

Eğer arkadaşlarımız Basın Kanunu hakkında.. (Soldan : (Gürültüler) Tahammül edin arkadaşlarımız. Siz memleketimizin fertlerini bir birine düşürecek ve onları hürriyetlerinden mahrum bırakacak kanunları burada çıkarıyorsunuz da, bizim surada bunu dile getirmemize mi tahammül edemiyorsunuz?

MUHARREM TUNÇAY (Balıkesir) — Kanunu okumamışsın.

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Kanunu çok iyi bilirim. Muhterem arkadaşlarımız, burada ne yapmak istediğimizi, niçin çabaladığımızı hepimizin viedanlarımızda çok iyi anladığınıza ben inanıyorum. (Soldan : Gürültüler) Bu münakaşaların ötesinde af kanununun reddedilmesini isteyenler şurada onun aleyhinde gibi görünen arkadaşlar dahi aslında affı istemektedirler. (Soldan : Gürültüler, «Asla» sesleri) Onların viedanlarında bunu istediklerine inanıyorum.

Bu memlekette biz hür basının vücut bulması için mücadele etmekteyiz, edeceğiz. Bu mücadelede Demokrat Partinin de bir zamanlar hissesi bulunmaktaydı. Demokrat Partinin 1950 de, biraz evvel okuduğum, iktidarın getirmiş olduğu birinci ve ikinci hükümetleri bu kanaatte idiler. Muhalefette iken bunu en veciz ifadeler içinde söyleyen yine Demokrat Partinin liderleri idi. O günün gazetecileri bugünün memleket çocukları, yine dünkü basının temsileleridir. Yine onlar dün alkışlanan sevgili milletin muhterem evlâtlarıdır. Onlar değişmedi. Değişen bir şey vardır. O da nedir biliyor musunuz? İktidarda bulunan insanların, Demokrat Parti idarecilerinin zihniyeti değişmiştir. (Sağdan, alkışlar) Bu zihniyete karşı biz diyoruz ki, basın suçlarının bu arada affedilmesinde zaruret vardır. Bunun affedilmesinde millî menfaatlerimiz bulunmakta-

dır. Basının, bugün mâruz kaldığı hava içinde dahi vazifesine devam etmesini iftiharla alkışlamak mecburiyetindedir.

CEMAL TÜZÜN (Kocaeli) — Bu şekilde konuşulmaz.

REİS — Rica ederim müdahale etmeyin, noktai nazarını ifade ediyor.

CEMAL TÜZÜN (Kocaeli) — Ne noktai nazarı Reis Bey?

REİS — Müdahalede ısrar etmeyin. Devam buyurun.

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Dinleyin arkadaşlar. Burada biz, bir taraftan; «Riya ve yalan adamı İsmet Paşa bütün bu rezaletlerden sonra» gibi satırları yazarların serbest dolaşması ve Adnan Menderes'in methiyelerini yapmış olduğu için takibata uğramaması yanında, en mâsum ifadelerin takibata uğramasını, ceza görmesini protesto ediyoruz. Biz, haksızlığın Büyük Millet Meclisi tarafından bu vesile ile telâfi edilmesini istiyoruz. Bunu istemeye hakkımız vardır, arkadaşlar. Millî ve tarihî zaruretler bizi bu istikamete itmektedir. Niçin burada partecilik hislerimizden sıyrılmıyoruz, neden? Neden buraya çıktığımız zaman 1931 den 1936 ve 1946 dan, tarihe devrettiğimiz sistemden misaller veriyoruz. Bu devri 1950 de bıraktık. Bu millet sizi eski hataları tekrar edesiniz diye, o devri misal gösteriniz diye iktidara getirmedi.

Muhterem arkadaşlar, dün ısrarla mehoz göster dediğimiz zaman, Vacid Asena arkadaşımız cevap vermedi. Yalnız paragraf okumakla iktifa ettiler. Ben de kendilerine diyorum ki, bu memleketin mâzisinde tek parti devrinin icabettirdiği şekilde basına tahditler konmuşsa bunun vebali de sevabı da bütün milletindir. Hataların hesabını verecekler, en başta sizin liderlerinizindir. Biz Halk Partililer 1946 dan başlayarak bu memlekette basın hayatında yeni bir ufku açılması için çalışmaktayız. Basın hür olacaktır. Basın haksızlıkları takibedecektir. Sizlere biraz evvel okudum, şimdiki Basın - Yayın ve Turizm Vekili Sayın Sıtkı Yırcalı'nın, «yatak odalarına kadar takibetme» hakkını vermek istediği basın, bugün asgari şartlar içinde çalışmaktadır. Biz evvelâ 1950 de sizlerin de ittifakla kabul ettiğiniz duruma dönülmesini istiyoruz. Sonra da beraberce daha ileriye koşmalıyız. Haksız olarak takibedilen

ve bütün dünyada itibarımızı çok küçülten bu tatbikata son verilmesini istiyoruz. Bunu vatan evlâdı olarak bunu istiyoruz, yoksa hapisanede-kilere acıdığımız için bu affı istemiyoruz. Onlar bizden şefaaf istemiyor arkadaşlarım. Onlar «biz bir hata yaptık, bizi affedin» diye yalvarmıyorlar. «Vatana hizmet görmenin azmi ve onun gururu içinde kaderimize katlanacağız» diyen tertemiz, şerefli insanlardır onlar. (Sağdan bravo sesleri, alkışlar). Bunun için eğer biz af talebediyorsak bir an evvel aşikâr tarafgir bir takibatın telâfi edilmesi içindir. (Soldan, öyle şey yok sesleri) Eğer biz af istiyorsak bu; size demin ancak çok hafiflerini okuduğum ve (müsaade etmediniz ağırılarını okumaya) dünya yüzünde Demokrat Partinin ve memleketimizin itibarını kaybettiren neşriyatın zararlarını izale içindir. (Soldan «Siz kaybettirdiniz» sesleri) (Sağdan gülüşmeler, «gülelim bari» sesleri) bizim aleyhimize yazılar yazılmasına vesile olan bu kanunsuz takibat karşısında zedelenen kredimizin iade edilmesi içindir arkadaşlar. Bunu cemiyet adına istiyoruz, memleket adına istiyoruz. Biz eğer bu şekilde hareket edersek arkadaşlar, hakikaten iyi bir işi yapmış olacağız.

Arkadaşlar, biraz evvel dediklerimizle biz de basının seviyeli bir hale gelmesini, ahlâkan yükseltilmesini mi istiyoruz. Ancak iktidar basını da buna uymaya mecburdur.

Muhterem arkadaşlar, Demokrat Partinin orgamı durumunda olan şu gazetelerin yazdıklarını sizler seviyeli, ahlâklı gördünüz mü? (Soldan «o başka» sesleri) Çocuklarınıza bu gazeteleri okutuyor musunuz arkadaşlarım? Eminim ki, birçoklarımız, okutuyorsunuz, biliyorum. Bir tarafı himaye etmekle bu memleketin basın hayatına hizmet etmiyoruz, arkadaşlar. Ancak ne yapıyoruz: Bir kısım insanları iktidarı metheden, iktidarı tutan birtakım gazetecileri kanunların değil Hükümetin himayesi altına alıyoruz. Bu şartlar altında eğer Af Kanununu kabul etmezsek bunun tepkileri asla yüz ağartacak durumda bulunmıyacaktır, arkadaşlarım.

Sayın Adnan Menderes.. (Soldan gürültüler)

REİS — Suphi Bey, Meclisi ağır itham altında bulunduracak şekilde idarei kelâm etmeniz bu kürsünün âdabına katıyen uygun değildir. (Sağdan, gürültüler) siz hatibolarak konuşuyorsunuz. Af olursa, şöyle olur, af olmazsa böyle

olur şeklinde idarei kelâm olmaz: Meclisi ağır itham altında bulunduramazsınız. Ben Meclis Reisi olarak Meclisi Âliyi bundan tenzih ederim.

Devam buyurun.

SUPHI BAYKAM (Devamla) — Arkadaşlarım, burada Basın Kanununun hükümleri bizleri ne kadar güç durumlarda bıraktığının ve bunun tatbikatı karşısında, mahkûm olan gazetecilerin mevcudiyetinin dış âlemde nasıl karşılandığının misallerini verdim, kanaatim budur.

Size Jean Foster Dulles'in bu mevzu ile ilgili bir suale verdiği şu cevabı okuyayım :

«Birleşik Amerika'nın, basın hürriyeti hakkındaki görüşü herkesçe malûmdur. Bu kanunun tesirinin ne olacağını tesbit etmek, kanun içinde ne yapıp yapılmıyacağını tahmin etmekten ziyade, fiiliyatta ne yapıldığını müşahede etmekle mümkün olur. Ümid ederiz ki, bu kanun basının serbest haberleşmeye mütaallik haklarına dokunmıyacaktır.»

Muhterem arkadaşlarım, milletlerin dışişleri bakanları, başkalarının iç işlerine karışmak istemez. Buna rağmen «Bu kanun karşısında Amerika'nın görüşü malûmdur, demekle hükümlerinin tasvibetmediğini ifade etmiş oldu ve umuyoruz ki, tatbikatı kötü neticeler vermez.» demiştir. Hâdiseler maalesef endişeleri teyid etmiştir.

Şimdi arkadaşlar Amerika'nın gazete ve dışişleri Bakanının bu neşriyatı karşısında ben size dersem ki; «arkadaşlarım benim kanaatimece Basın Kanununun bugünkü tatbikatı durdurulmalıdır, mahkûm olmuş olan gazeteci arkadaşlarımızı affetmeniz lâzımdır. Affetmediğiniz takdirde bu bizim için, asla doğru olmayacaktır, milli menfaate zarar getirecektir. Millî zaruretler bunu emretmektedir» dersem Meclisi ve rey verecek olan arkadaşları itham ve tesir altında mı bulundurmuş olurum? Asla arkadaşlar.

Muhterem arkadaşlarım; hakikaten biz nasıl bir dünyada yaşadığımızı daima hatırlamaya mecburuz. Artık burada olmuş bir hâdiseye hemen ertesi günü Amerika'ya, Avrupa'ya, Japonya'ya ulaşmaktadır. O halde hareketlerimizi ikiye ayrılmış olan şu dünyada hür âlemin temel müesseselerine göre ayarlamak mecburiyetindeyiz. Biz eğer hür âlemin demokratik rejimin esası diye kabul ettiği basın hürriyetini yaralarsak, murakabe rejimine imkân vermeyen böyle ka-

rarlar alırsak elbette ki cemiyetimizin itibarını artırmış olmayız, sadece bizim aleyhimizde bir takım cereyanların artmasına, bize totaliter denmesine ve bize yardım yapılmamasına sebebiyet vermiş oluruz. Gayet aşikâr olarak yabancı 7 - 8 gazetede buna temas edildiğini dinlediniz, arkadaşlarımız. Gayet aşikâr olarak 7 - 8 gazete buna temas ettiler. Bu şartlar altında hepimizin üzerinde titrediğimiz şeyler vardır. Biz, bu memlekette demokratik rejimi ve bunun temel şartı olan hür ve serbest bir basın hürriyetini esas olarak ele alıyor ve bunu müdafaa ediyoruz. Bir zaman sizler de bunu müdafaa etmişsiniz. Niçin şu anda bana itiraz ediyorsunuz? (Soldan, gü-rültüler) Hepiniz bu kanaattesiniz ama fikirlerinizi açıklamıyorsunuz. Sizi doğru yoldan ayıranlardan kurtarmaya çalıştığımız için bizi de alkışlamalıyız. (Soldan, alkışlar) Bu şekilde alkışa ihtiyacımız yok.

Şu halde arkadaşlar, sözlerimiz gayet aşikâr ve sarihtir.

Bu memlekette farklı tatbikata uğramış matbuatımız vardır, hür ve muhalif matbuatımız bulunmaktadır. Vardır ve gürlüğü de etseniz bu böyledir. Açık olarak misallerini verdim. Bir tarafta galiz küfürler yapmış, sövmeler yapmış fakat ceza görmemiş iktidar basını, öbür tarafta en mâsum şekilde neşriyat yapan, Başbakan dar elbise giyer, dediği için takibata uğramış, mahkûm olmuş basın....

REİS — Meclis sizin şahsi kanaatinizi söylemenizi istiyor.

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Şahsi kanaatimi söylüyorum.

Muhterem arkadaşlar; biz demokratik rejimin eşit haklara sahip iktidar ve muhalefetin mevcudiyetine bağlı olduğuna inanıyoruz. İktidarı met-heden gazeteci bulunabilir, fakat iktidarı tenkid eden gazeteci de elbette bulunacaktır. Ve şimdi olduğu gibi cesaretle ve namuskârane neşriyat yapacaktır. Biz de seviyeli matbuat istiyoruz. Bunda ısrar ediyoruz. O halde arkadaşlarımız biz basın hürriyeti üzerindeki mücadelemizi asla gevşetmiyeceğiz. Elbetteki haksızlığı duyan gazete yazacaktır, suüstimalleri duyan gazeteler bunu yazacaktır, hattâ Sayın Yırcalı'nın dediği gibi, yatak odalarımıza kadar girecektir. Bizler mebus olarak milletin malı olmuş insanlarız. Elbette hür basın adım adım bizi takibedecektir. Bu hak-

kı tehdideden bir rejim asla demokrasi değildir. Biz bugün bu tehdidin altında bulunuyoruz. Basın Kanununun tatbikatında görülen bu aksaklıkları derhal düzeltmek mevkiinde bulunuyoruz. Bu Af Kanunu kabul edilmelidir. Cezalar ağır ve tek taraflıdır.

HALİL İMRE (Balıkesir) — Af Kanununu mu, yoksa Basın Kanununu mu konuşuyoruz?

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Af Kanununu. O halde arkadaşlarımızın aleyhte, üzerinde ısrarla durduğu bu mevzuda parti telâkkilerini bir tarafa bırakmalıyız. Memleket hizmeti yapan insanlar olarak davranmaya mecburuz, dileğimiz budur. (Sağdan, alkışlar)

REİS — Encümen...

MAZHAR ŞENER (Giresun) — Usul hakkında söz istedim, Reis Bey.

REİS — Söz encümenindir, efendim.

ADLİYE ENCÜMENİ M. M. SERVER SEZGİN (Çanakkale) — Muhterem arkadaşlar, memleketimizde bir umumi af ilâm mahiyetinde olan Nusret Safa Coşkun arkadaşımızla sadece basın suçlularının affını isteyen Adana Mebusu Kemal Sarıbrahimoğlu arkadaşımızın vâkı teklifleri üzerine, bu tekliflerin reddine mütedair olan encümenimiz görüşü mazbatada etraflıca izah edilmiş idi. Mazbatamız okunduktan sonra iki Celse geçmiş olmasına ve aleyhte konuşan muhalif partili arkadaşlarımızın affın lüzum ve zaruretine dair ileri sürdükleri sebeplere temas edeceğim: Burada bilhassa bütün vatandaşlarımızı yakından alâkadar eden umumi af mevzuuna hiç temas edilmeyerek sadece işi Basın Kanununun münakaşası işi haline getirmeleri muvacehesinde ben Türk efkârı umumiyesi önünde encümenimizin görüşünü ilmî yollarla cezaçıların ve hukukçuların görüşü ile birlikte encümenimizin de kanaatlerini ilâve etmek suretiyle izaha çalışacağım.

Muhterem arkadaşlarımız işlenen suçlar ve bunlara verilen cezalar üzerinden bir sünger çekilmesini ifade eden umumi af müessesesi yerinde ve isabetli kullanılmadığı takdirde cemiyette büyük zararlar vücuda getirir. İşlenen suçların takibedilmemesi ve cezasız kalması ceza kanunlarının korku ve terhibedici vasıflarını azaltacağı cihetle umumiyetle af, suçların işlenmesini teşvik eden bir müessese mahiyetindedir. Menşei çok eski tarihlere kadar giden af müessesesinin şimdiye kadar tatbik şekilleri daima yersiz, zamansız

kullanılmış olduğundan, tecrübeler muvacehesinde birçok büyük cezaların haklı tenkidlerini üzerine celbetmiştir. Denebilir ki, büyük ceza hukukçuları af müessesesinin yersiz ve zamansız, mütemediyen cemiyet hayatlarında kullanılmış olması muvacehesinde affa karşı cephe almışlar ve âdeta af müessesesinin, anayasacılar da dâhil, şu şekilde karşılanması lüzum ve zarureti üzerinde ittifak etmişlerdir:

Âdi suçların, umumi suçların affı asla ve doğru değildir. Ancak ve ancak ihtilâler neticesinde, büyük inkılâplar sonunda cemiyet hayatında yeni bir huzur ve sükûna kavuşmak, bu inkılâp ve ihtilâlleri yapmış olan, bunlara karışmış bulunan ve birtakım siyasi faaliyette bulunmuş olan şahısların, mevcut mevzuat muvacehesinde durumlarını tashih etmek gayesiyle, bu inkılâp ve ihtilâlleri takiben affedilmelidirler. Aksi olarak, af bir cemiyette kanunlara karşı güven duygusunu korkuyu azalttığı gibi; «Yarın yeniden bir af kanunu daha çıkar, bu işin içinden hafifce sıyrılırım.» şeklinde cemiyete yerleşecek kanaat ve düşüncelerin doğmasına sebeb olur ve Devletin emniyetiyle taban tabana zıt bir müessese halini alır.

Af müessesesinin tarihçesi tetkik edildiğinde menşei çok eski tarihlere kadar uzar. İlk olarak Hamurabi Kanununun 129 ncu maddesinde bâzı kayıt ve şartlarla affa tesadüf edilir. Ondan sonra Cengiz Anayasasında bâzı şartlarda affa yer verildiği görülüyor. Tarih bunların ne şekilde kullanıldığı ve neticeleri hususunda bize yeter malûmat vermemektedir. Roma İmparatorluğunda Kırıl August devrinde af müessesesine yer verilmiştir. Roma İmparatorları bu müesseseyi ilk zamanlar yerinde kullandılar. İmparatorluğun sonuna doğru müesseselerle birlikte af müessesesinin dejener edildiğini görmekteyiz. Ortaçağların sonuna doğru, bilhassa 17 - 18 nci asrın ortalarına kadar Roma'da, Batı âleminde ve Avrupa'da bir taraftan cezaların keyfiliği sistemi alıp yürümüşken, en küçü fiillere karşı çok şiddetli, zalimane cezaların yanında, ayrıca kanunlarda yazılı olmasa bile hâkimlerin her fiile ceza vermek salâhiyet ve imkânı mevcutken bir kelime ile ceza hukukunda tam bir zulüm ve şiddet devrinin mevcud olduğu zamanlarda, öte taraftan kıralların ellerinde

tuttukları hâkimler vasıtasıyla istediklerine âmansız, şiddetli, müthiş cezalar verirken, diğer taraftan istediklerini sindirmek, istediklerini lûfta ve atıfete lâyük kılabilmek hususunda ellerinde kayfi olarak kullandıkları af müessesesini siyasi bir alet olarak istimal etmişlerdir. İşte beşeriyetin şeref ve haysiyetinin tamamıyla yerlerde sürüldüğü bu devirlerde insan haklarını müdafaa etmek üzere meydana çıkan ve bizim, hakikaten bildikleri için, cerh edemeyeceklerini düşünerek mazbatamızda yer verdiğimiz, öyle zannediyorum ki, Kemal Sarıbrahimoğlu arkadaşımızın pek de memnun olmadığı büyük cezacı, beşeriyetin haklarını müdafaa eden ve hafızalarınızda yer alan Beccaria'nın fikirlerini ileri sürerken, af müessesesine bilhassa insanlık hak ve hürriyetini müdafaa eden Beccaria'nın bile taraftar olmadığına işaret etmiştik. Mazbatamızda buna yer vermiş olmamızın sebebi budur.

Bakınız, beşeriyetin haklarını müdafaa etmek isteyen Beccaria'nın «Suçlar ve Cezalar» adlı, Voltaire'in «Beşeriyetin mecellesi» adını taktığı kitabında ne diyor.

Beccaria kitabında «Suş işlemeyi firenliyecek en iyi çare cezanın şiddeti değil, gayrikabili iğtinabolmasıdır. Mütedil bir cezanın muhakkak tatbik edileceği korkusu tatbikinden kaçınmak ümidini veren şiddetli bir cezadan daima müessir olmuştur.

Felâketler ne kadar hafif olursa olsun muhakkak olunca insanoğullarını korkutur.

Halbuki Semanın mukaddes kızı olan Ümid ne kadar seyrek olsa da cezadan sıyrılabilmenin misalleri karşısında câninin müfekkiresine hâkim olur. Haddizatında hayırhah bir hareket olan affetme âmmenin menfaatine zıddır.

Cezaların hafiflediği nispette afivlerin lüzum ve zarureti azalır. Bu gibi afivleri büyük bir lûtf eseri gibi karşılamayan milletlere ne mutlu. Af, cürmün cezasız kalmıyacağı prensibini ihlâl eder.»

Beccari'den ve Roma'dan sonra İngiltere'de de kırallar af müessesesini gayet kötü kullandıkları için haklar beyannamesiyle bu hak kırallardan alınarak parlâmentoya devredildi.

Ceza infaz sistemlerinin gayriinsaniliğini müdafaa eden ve infaz sisteminin insan hakla-

rına yakışır bir şekilde kavuşması için büyük mücadeleler yapan İngiliz hukukçusu Bentham da Af, cezaların lüzum ve zaruretini kaldırıyor. Eğer ceza görmek lüzum ve zaruri ise ceza verilmeli fakat lüzum ve zaruri değilse ceza kaldırılmalıdır, fakat affa gidilmemelidir, diyor. Sırrı Atalay arkadaşımız da diyorlar ki; şu Türkiye'deki ceza evlerinin durumu muvacehesinde affa nasıl gidilemez, diyor. Ben kendisine dünyanın en büyük infaz sistemi hukukçusu ve filâzofu Bentham'ın, «Ceza evlerinin kifayetsizliği ve gayriinsanlığı muvacehesinde affa gidilemeyeceği» hakkındaki sözlerini hatırlatmak isterim. Sonra ceza evlerinin bugünkü durumu Demokrat Partinin değil, mazinin günahıdır. Biz maalesef her müessesese gibi ceza evlerini de kifayetsiz devr aldık. Fakat memleketeye yeni ve modern ceza evleri kazandırmak için bütçe imkânları nispetinde çalışmaktayız. Bugün İzmir ve İstanbul'da tutarı 12 milyon lirayı geçen bölge ceza evleri modern şekilde inşa edilmektedir. İnşallah kısa zamanda memleketin her tarafında böyle ceza evleri inşa edilir ve Batı memleketlerinde olduğu gibi cezanın gayelerine uygun bu ceza evlerinde suçluları tezhibi ahlâka götürmek mümkün olur ve biz bundan bahıtyar oluruz. Aynı şey Fransa'da da böyle oldu. Fransa'da o kadar çok af müessesesine müraعات oldu ki, 1791 Kanunu kabul edilirken, bir umumi affa peşinen gidilmekle beraber 1791 Kanununda af müessesesi Fransa'da kaldırıldı. Fevkalâde siyasi suçlar hususunda, arz ettiğim sebeplerle Fransa'da affa bilâhare lüzum görülerek af müessesesine yer verilmesine sebep oldu. Bakın, Fransızlar bazı suçların, hattâ siyasi suçların affına giderken evvelâ gerek Hükümet lâyhasında, gerekse komisyon mazbatalarında; affa Hükümetin gitmesine rağmen, onun zararlarını nasıl tebarüz ettirdiklerini arz edeyim.

11 Temmuz 1906 tarihinde Fransız Hükümeti bir af kanunu teklif ediyor: Adliye Nazırı Sarıyen af kanununun esbabı mucibe lâyhasında şöyle diyor : «Affı umumi ısdarı haddizatında iyi bir şey değildir. Affı umumi binnetice fiili cürmü izale ve muamelâtı kanuniyeyi tevkif edeceğinden memlekette sık sık affı umumi ısdar edildiğini gören mücrimler bu suretle cezadan kurtulacaklarını düşünerek intizam ve asayiş ihlâlâ cüretten hâli kalmazlar. Vakıa bundan ev-

vel ısdar edilmiş olan affı umuminin tarihi henüz eskimemiştir. Ancak, Riyaseti Cumhur makamına yeni bir zatin kudumu ve cumhuriyet taraftarlarının zaferini bir af kanunu ile memleketin hâfızasına nakşetmeyi imkânsız gördüğümüzden bu lâyihayı teklif ediyoruz»

Âyan Encümeni mazbatasında da : «Tarihimizin bâzı devirlerinde vukua gelmiş olan hâdisatı elîmeyi birer dai nisyan ile örtmek için bunlar hakkında ara sıra umumi af ısdarı ne kadar iyi bir şey ise affı unumi usulüne sık sık müraعات etmek de o kadar tehlikeli bir şeydir; kanunların hüküm ve tesirini tatil eden affı umuminin bir neticesi de mücrimlere hareketlerinin cezasız kalacağı kanaatini vererek onları muhilli asayiş harekâta teşvik etmektir. Unutmamalıyız ki, birgök suçlular memleketimizde vakit vakit ilân âdet olmuş gibi görünen affı unumilere bel bağlamaktadırlar:»

Muhterem arkadaşlar, aynı şeyler mutlakiyet, /meşrutiyet ve cumhuriyet devirlerinde bizim memleketimizde maalesef görülmüştür. Af müessesesinin zararlı bir şekilde kullanıldığı ve sık sık umumi aflara gidildiği görülmüştür.

1256 ve 1267 tarihlerinde ısdar edilen umumi af kanunları büyük zararlar getirdikleri gibi bilhassa Abdülhâmit devrinde 19 Temmuz günü, Abdülhamid'in cülus günü olan 19 Temmuz günlerinde her yıl çıkarılan aflar bu tarihte sayısız suçların artmasına sebebiyet vermiştir. Cülus tarihlerinde Abdülhâmit, bakiye cezasının üçte ikisini çekmiş olanların bütün cezalarını affederdi. Mer'i 1274 tarihli Ceza Kanununa göre, kasten adam öldürme fiilinin cezaları 15 yıl olduğundan 10 yıl yatmış olanlar nasılsa bir af kanunu çıkar, diyerek 10 seneyi göze alıp sık sık suç işlemekten geri kalmazlardı. İkinci meşrutiyette umumi af yanında dört defa siyasi suçların affına mütaallik kanunlar çıkmıştır. Cumhuriyet devrinde ise : 162, 391, 2330, 3527 ilâhiri ve nihayet 5677 ve bunu mütaakıben orman suçlarının affı kanunlarıyla miktarı on üçü aşan umumi aflar çıkmıştır. Bu umumi afların cemiyetimizde müspet hiçbir neticesi görülmemiş, bilâkis büyük zararları müşahede edilmiştir. Demokratik idarenin zaferi sonunda 1950 de memleketimizde vukua gelen büyük siyasi ve içtimai hâdiseyi mütaakıp 5677 sayılı Kanunla umumi af ilân edilmiş olmasına rağmen bu umumi af ilân sırasında ceza

evlerimizde, mazbatada belirtildiğine göre, 24 bin mahkûm ve mevkuf bulunmakta idi. 1957 Kasım ayına kadar her yıl mahkûm ve mevkuf adedinin arttığını ve 1957 Kasımında meşrutanın tahliye edilen 5 bin mahkûmla birlikte 1950 - 1957 arasında 10 000 kadar bir artma müşahede edilmektedir. Demek ki, umumi af, suçların işlenmesini teşvik edip çoğaltması sebebiyle hiçbir zaman terviç ve müracaat edilecek bir yol değildir.

Şimdi, dünya cezacılarının fikirlerini hulâsa edelim :

Bugün bunların pek azı affa taraftar olup bunlar : Ortolan, Manzini, Tuazzi, Romagnosi gibi hukukçulardır. Büyük ceza hukukçuları ise umumi affa tamamiyle muhaliftirler. Affa taraftar olanlar kısaca şu mütalâaları ileri sürmekte ve üç sebepten affın lüzumuna kaani bulunmaktadırlar.

Birincisi; kanun hükümleri umumi ve mücerret kaidelerdir. Kanun, kıymetini umumi olmaktan alır. Umumiyetle kanunların mücerret olması müşehhas olmamalarını icabettirir. Kanunlar muvacehesinde cezalar sert gelebilir. Bu takdirde ağır olan cezaların tesirlerini izale bakımından zaman zaman affa gidilmelidir.

İkincisi; hâkimler de insandır. Bazan adlî hatalar vukua gelebilir. Bunların zararlarını bertaraf etmek için bazan affa müracaat edilmelidir.

Üçüncüsü; siyasi suçlularda esas itibariyle âdi suçlulara nazaran ahlâki redaat bulunmamaktadır. Memleket ve vatan endişesiyle suç işlemiş olmaları sebebiyle, inkılâplardan, ihtilâllerden sonra bir sükûna kavuşmak ve mâziyi unutmak için bunların durumlarını ıslah yolunda affa gidilmelidir. Af taraftarı olanların fikirleri bunlardır.

Affa taraftar olmyanların fikirlerine gelince, Beccaria Pozitivistler Donnedieu de vabres, vidal et maguol gibi. Bunlara bütün Türk ceza hukukçuları dâhil bulunmaktadır. Fikirleri şunlardır.

Birincisi, evvelce arz ettiğim gibi ceza kanunları kudret ve kıymetlerini ihtiva ettikleri müeyyidelerden alırlar. Suça karşı ceza cemiyetin korunması noktasından şart olduğundan fiillerin cezasız kalması kanunlara karşı güven duygusunu bertaraf eder. Bu da cemiyet için tehlike teşkil eder. Umumi af bizatihi cezaların

müeyyidesiz kalmamaları fikri ceza sistemi politikasına muhaliftir, suç işlemeyi teşvik eder, cemiyet bundan zarar görür.

İkincisi, eğer kanunlar şiddetli ve ağır ise ki, bazı arkadaşlar matbuat suçları hakkında, bilhassa Kemal Sarıbrahimoğlu arkadaşımız matbuata mütaallik hükümlerin ağır olması ve elâstiki hükümler taşıması sebebiyle affa lüzum hissettiklerini beyan ettiler, bu takdirde affa lüzum yoktur. Çünkü pozitivist mektebin kurucularından Gorofollo'nun dediği gibi, fiil dün suç, bugün suç değil, yarın suçtur. Böyle şey olmaz. Suçların affına gidilecek yerde sert cezalar vaz'eden kanunları tadil cihetine gidilmelidir. Kanunlar ortada durduğundan, bu kanunlar refi veya tadil edilmelidir. Ama tenkid edenler, konuşanlar katiyen affa neden taraftarız? İleri sürdüğünüz bütün sözler yanlışdır, demiyorlar. İlmî değil bunlar, doğru mu? Değildir, demiyorlar. Daima mevzuu politikaya çevirmektedirler.

Üçüncü sebep : Adlî hatalar mümkün olabilir. Fakat adlî hataları bertaraf etmenin yolu umumi af değildir. Aşikâr adlî hatalar neticesinde o adlî hatanın düzeltilmesi bir içtimai fayda mülâhazasına müstenidolmalıdır. Onun için lüzusu af yolu mevcuttur. Ayrıca hususi usul müesseseleri kurulmalıdır. Çünkü umumi af suç işlemeyi çoğaltacağı için cemiyetin istikbali tehlikeye girer.

Pozitivist mektebin ileri gelenlerinden Ferri, müddetsiz hüküm yerine arada sırada tetkiki teklif eder.

Şu halde af taraftarı olan şahısların ileri sürdükleri fikir bütün dünya hukukçuları ve Türk ceza hukukçularına göre asla vârit değildir. Umumi suçların affına sık sık gidilmesi cemiyette feci ve tehlikeli neticeler doğurur. Bilhassa rey toplama, taraftar kazanma, yersiz bir merhamet ve lütufla ceza evlerinin mevcudunu azaltmak gayesiyle yapılan aflar son derece muhataralıdır. Bu fikir de bendenizin değil. Ünlü ceza hukukçusu, Tahir Taner ile Faik Fren'in fikirleridir. Bugünkü ceza hukukçularının esas olarak kabul ettikleri şey; büyük bir inkılâptan veya ihtilâllerden sonra, bu ihtilâl veya inkılâbın tahakkukunda, memleket endişeleri ile birtakım suçlar işliyen kimselerin kanun nazarında vaziyetlerini ıslah etmek, yani doğan cemiyeti huzur ve sükûn esasına istinad ettirerek hayatı devam ve idame ettirmek. Mâziyi

unutmak gayesiyle ancak ve ancak siyasi suçların affı tervecidedilebilir.

Matbuat suçları siyasi suçlar mıdır?

Arkadaşlar; nasıl suçlar âdi ve siyasi, diye ikiye ayrılıyorsa matbuat suçlarını da âdi matbuat suçları, bir de fikir ve içtihad suçları, diye ikiye ayırmak lâzımgelir.

Bunların yanında âdi suçlar da vardır. Siyasi suçun tarifi kanunumuzda yapılmamıştır. Bu husus ceza hukukçuları tarafından çok münakaşa edilmiştir. Bugün ittifakla kabul edildiğine göre Devletin iç ve dış emniyetine karşı işlenen suçlardır. Siyasi suçun ne olduğuna dair tarif yapmak biraz güçtür. 1936 senesinde ceza hukukunu beynelmilleştirmek için Kopenhag'de toplanan kongrede uzun münakaşalar yapılmış, orada siyasi suçun tarifi tesbit edilmiştir. Kopenhag Konferansının birinci bendini okuyorum:

«Devlet teşkilâtına veya ödevinin yapılmasına bunlardan vatandaşlar için doğan haklara karşı işlenen suçlardan.»

«Dünya mevzuatında biri 1929 tarihli Alman Ceza Kanununun 3 nci maddesi, diğeri 1930 tarihli İtalyan Ceza Kanununun 8 nci maddesi siyasi suçların tarifini vermişlerdir.

Alman Ceza Kanununa göre; Devletin varlığına ve emniyetine, Devlet Reisine, bu sıfatı dolayısıyla Hükümet âzasına, teşriî heyete, seçme veya rey vermeye mütaallik siyasi haklara yabancı devletlerle olan iyi münasebetlere karşı işlenen suçlar siyasidir.»

1930 tarihli İtalyan Ceza Kanununa göre: «Madde 8. — Ceza Kanununun tatbikatında Devletin siyasi bir menfaatini veya vatandaşın siyasi bir hakkını ihlâl eden suç siyasidir.» der.

Siyasi suçun bu tarifleri muvacehesinde, şahsi kanaatimize göre, basının memleket ve vatan endişesiyle vatandaşların ana hakları mevzuunda fikir ve içtihad mahsulü olarak işlemiş oldukları mevzuata göre suç telâkki edilen suçlar siyasidir. Ama matbuat vasıtasıyla şeref ve haysiyete tecavüz, hakaret, isnat, iftira ve yine matbuat vasıtasıyla işlenen teknik suçlar da alelâde suçlardan farksızdır.

Şimdi, arkadaşımız Kemal Sarıbrahimoğlu, matbuat suçlarının böyle bir tefrik yapmadan umumi olarak affını talebetmektedir. Bir kere böyle bir tefrik yapılmasının lüzum ve zarure-

ti aşikârdır. Bu tefrik yapılmadığı takdirde matbuat vasıtasıyla işlenen âdi cürümler umumi suçların reddini mütedair esbabı mucibeye hemahenk olarak şâyânı kabul görülmez. Hiçbir ceza hukukçusu bu nevi suçların affını istememektedir. Ancak fikir yoluyla işlenen suçların siyasi suç sayılmadığına göre, bu takdirde memleketimizde fevkalâde içtimai sebepler ve inkılâp ve ihtilâl gibi hareketler sonunda, bir siyasi zarurettten doğması halinde, affı lüzumlu kılmaktadır. Yani âdi suçların affına gitmek doğru değildir. Siyasi suçlardan ancak inkılâp ve ihtilâl gibi hareketler sonunda, memlekete yardım etmek bakımından fikir ve düşünce serd eden matbuat mensuplarının, yeni bir sükûn devrine kavuşulması emeli ve gayesiyle affı cihetine gidilebilir. Aksi takdirde af zararlıdır, isabetli değildir. Şu halde arkadaşımız eğer Matbuat Kanununun ve matbuatımıza mütaallik mevzuatın yersiz, sert ve şiddetli cezaları ihtiva ettiği kanaatinde ise bunları belirtmesi ve bu hususta bir tadil teklif etmesi icabederdi.

Suphi Baykam arkadaşına soruyorum, bu kadar şiddetli kanunlarla cezalandırılan kimseleri affetmeliyiz diyor. Peki, bu cezaları affettikten sonra aynı kanun baki kalacağına göre acaba ondan sonra durum ne olacaktır, onu düşünüyorlar mı? Bunda asla bir samimiyet yoktur.

Muhterem arkadaşlar; Sırrı Atalay arkadaşımız diyor ki, o halde neden orman suçlarının affına dair bir teklif getiriliyor. Komisyonumuzun görüşünü arz ettim. Biz şuna kaaniiz ki, cezaların affı asla isabetli bir yol değildir. Cezalar birtakım hatalı ve yanlış, sert hükümlerden ileri geliyorsa bu takdirde cezaları af değil o kanunların tadili teklif edilmelidir. Meselâ Millî Korunma Kanunu yüzünden işlenen bâzı suçların cezalarının affı cihetine gidilirken aynı zamanda bu müeyyidelerin tadilâtı ve tashihi de istenmelidir. Orman suçlarında bir orman memurunun zaptı üzerine hattâ mahkemece suç mahallinde tahkikat yapılmadan, ehlivukuf raporu istenmeden karar vermek mecburiyetinde bulunan suçlar ve çok ağır cezalar varken, orman suçlarının affı istenirken bununla beraber o hususun tadilinin de getirilmesi lâzımdır. Aksi takdirde orman suçlarının affından bir fayda temin edilemez. Orman dâvası bir iskân dâvasıdır. Orman dâvası bir mahrukat dâvasıdır. Orman dâvası, ağaç sevgisi dâvasıdır. Orman dâ-

vası ağaç dikme ve orman temizleme dâvasıdır. Birçok âmillerin ortadan kaldırılmasıyla mümkündür. Yani tadilâtle beraber cezaları ref'etmek yerinde olacaktır. Binaenaleyh, peşinen, orman cezalarının affına dair şöyle bir teklif gelmiştir. Bunu nasıl kabul edeceksiniz zihniyetiyle bizi burada mahkûm etmek istiyorlar. Bu fikrin burada yeri ve değeri yoktur. Böylece görüşlerimizi arz ettikten sonra; Suphi Baykam arkadaşımızın fikirlerine gelelim :

Suphi Baykam arkadaşımız diyor ki; matbuat kanunu seyyanen tatbik edilmiyor. Seyyanen tatbik edilmediğine göre bu kanunun tadil edilmesi lâzımgelir. Arkadaşlar böyle bir iddia hiç bir zaman ilmî bir iddia değildir.

İkincisi; kendilerinin bu sözleri, bu iddiası sureti katiyede Türk Adliyesine iftiradır. (Sağdan, öyle şey yok sesleri).

İBRAHİM İMİRALIOĞLU (Ankara) — Misal ver.

SERVET SEZGİN (Devamla) — İbrahim Beyefendi burada matbuat Kanununun seyyanen tatbik edilmediğini Suphi Baykam arkadaşımız saatlerce söylemedi mi?

REİS — Servet Bey sual tevcih etmeyin, devam buyurun. (Sağdan gürültüler).

SERVET SEZGİN (Devamla) — Görüyorsunuz küçük bir fikre dahi tahammülünüz yok. Türk kanunları, Türk vatandaşları her şeyden ziyade savcının ve Türk hâkiminin teminatı altındadır. (Soldan bravo sesleri, alkışlar) Hiçbir suretle Adliye Vekilinden Hükümetten emir almazlar. (Sağdan gürültüler) Beyefendi 14 yıl Adliyeye hizmet etmiş bir hâkim olarak (Sağdan gürültüler) Türk savcısına, Türk hâkimine karşı vâkı ithamları şiddetle reddedirim (Soldan, bravo sesleri, alkışlar) Savcı yalnız kanundan ve viedanından emir alır, hiç kimseden emir almaya ihtiyacı yoktur. Savcının her zaman alını açıktır. (Sağdan gürültüler) Esat Mahmut Bey müsaade buyurun, bir noktayı burada tazvih etmek mecburiyetindeyim. Bu, tamamiyle Ceza Muhakemeleri usulüne taallûk eden ince bir şeydir. Müddeiumumiye Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre dâva açmak için emir verilebilir, Vekil dâva aç diye emir verir. Bunlar o kadar basit şeyler değildir. Üzerinde bu kadar hassasiyetle durulan şey, vatandaşın huzuru ve emniyeti, hürriyetinin mutlak

surette müdafaa zarureti âmirdir, suçlular cezasız kalmaması diye.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 164 ncü maddesi sarihtir. Müddeiumumi dâva açmıyorsa, açsın, diye. Neden Türk hâkiminin huzuruna çıkmaktan korkuluyor, suçlular takipsiz kalmamış, diye emir verir.

Muhterem arkadaşlar, eğer âmme dâvası açılmıyorsa, vali dahi emir verebilir, dâva açılmasın diye. Vekil de emir verir, savcı ile vali arasında çok ihtilâf çıkarsa Vekil neticeyi tekdin eder. Adliye Vekili şu veya bu adamı himaye ederek dâva açmayın deyemez. Himaye mevzu-bahsolmasın diye. Bunlar roman mevzuu, edebî şeyler değildir beyefendi.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Urfa) — Otuz senelik avukatım ben.

SERVET SEZGİN (Devamla) — Her halde ben burada Adliye Komisyonu Sözcüsü olarak Türk hukukçularının önünde konuşuyorum. Bunun farkındayım.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Urfa) — Teşekkür ederim.

SERVET SEZGİN (Devamla) — Şimdi efendim; seyyanen tatbik ediliyormuş. Pek alâ neye tatbik edilecek? Hükümeti tahkir edecek, Başvekili tahkir edecek bunlar takibedilmeyecek. Ya ne olacak? Sayın İnönü hakkında şunu bunu yazmış. Bunlar aynı şeyler değildir beyler. (Sağdan, gürültüler)

Şimdi bir hukukçu gibi, tamamiyle hukuka uygun olarak konuşuyorum. Suphi Baykam takibi şahsi şikâyete bağlı suçlar hakkında bâzı misaller verdiler. Diyorum ki, «Sayın İnönü, bir şahıs kendine hakaret ettiği için nasıl dâva açmışsa diğer her hangi bir Halk Partili arkadaşın da bu gibi şahıslar aleyhinde bir şikâyette bulunması lâzımdır. Ancak bu takdirde ki, müddeiumumi takibata girişebilir. Bunu niçin kabul etmiyorlar? Elinde her hangi bir şikâyet olmadan müddeiumuminin şahsi suçlardan takibat yapması mümkün değildir. (Sağdan, gürültüler)

REİS — Efendim, hatibin fikrine iştirak etmiyebilirsiniz. Fakat bu şekilde toptan reaksiyon gösterilmez.

SERVET SEZGİN (Devamla) — Mazbatamızda olduğu gibi bu uzun izahatımla da her iki kanun teklifinin reddini mucip olan ilmî hususları açıklamış bulunuyorum. Takdir ve

tasvip Yüksek Heyetinizindir. Hepinizi hürmetlerimle selâmlarım. (Soldan, alkışlar)

REİS — Efendim, biraz evvel burada konuşan Suphi Baykam arkadaşımız, ifadeleri arasında gılgizet ifade eden bir cümle sarfetti. kendilerini ikaz ettim, sözlerini tavziha davet ettim. İkinci defa tekrar etmediği için sözlerini Nizamnameye uyararak kesmedim. Bu itibarla bu ifadelerin zabıttan çıkarılması Heyeti Umumiyenin kararına bağlıdır.

Bu ifadelerin zabıttan çıkarılması hususunu Heyeti Umumiyenin reyine arz ediyorum. Kabul buyuranlar lûtfen işaret buyursun... Kabul etmiyenler... Bu ifadelerin zabıttan çıkarılması kabul edilmiş ve zabıttan çıkarılmıştır efendim. (Sağdan, gürültüler)

Buyurun, Kemal Biberöğlü.

M. KEMAL BİBEROĞLU (Çorum) — Muhterem arkadaşlarım, üzerinde Yüksek Heyetinizin müzakere halinde bulunduğu mevzu, umûmi Af Kanunu olduğu için benden evvel görüşen bâzı hâtip arkadaşlar çok haklı ve yerinde olarak görüşmelerin af üzerinde teksif edilmemiş olmasından şikâyetçi oldular.

Hakikaten bu kürsüde Af Kanununun müzakeresi vesilesiyle asıl üzerinde durulması iktiza eden mevzu, bizatihi af müessesesinin kendisi olmak icabederdi.

Bendeniz söz aldığım zaman Adliye Komisyonunun bir âzası ve müzakere mevzuu olan mazbatanın imzacılarından birisi olduğum için munhasıran af müessesesi üzerindeki görüşlerimi Yüksek Heyetinize arz ederek altına imza koyduğum mazbatadaki fikirlerin bir nevi müdafaasını yapmak kararında idim. Ama esefle kaydetmek mecburiyetindeyim ki, teklifi getiren kıymetli arkadaşlarımızdan Sarıbrahimoğlu'nun bu kürsüde teklifinin esbabı mucibesini bizi fevkalâde memnun ve mütehassis eden bir nezahat içinde ifade etmiş olmasını, takiben konuşan bâzı hâtip arkadaşlar, meseleyi Af Kanunu, af müessesesi şümülünden çıkarıp alehtlak kanunlar üzerindeki görüşlerinden, kanunların Anayasaya muvafakati mevzuundan, antidemokratik oluşlarından, topyekûn hürriyet müessesesinden ve nihayet basın hürriyetinden bahsettiler ve bunu mutatları veçhile rejim meselesine bağlamış bulundular. (Sağdan, ayrılmaz, sesleri) Evet doğrudur Fethi Bey, fakat üzerinde konuştuğumuz mevzu af mevzuudur.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Ben söylemedim.

M. KEMAL BİBEROĞLU (Devamla) — Özür dilerim, siz söylediniz zannettim. Şimdi bütün bu konuşulanlara rağmen ben yine af müessesesinin hukuki mahiyeti üzerinde duracaktım. Fakat en son defa konuşan Suphi Baykam arkadaşımızın, kendi arkadaşları tarafından yapılan af teklifinin Adliye Komisyonunda yine muhalefete mensup arkadaşlar tarafından aleyhine rey verilmiş olması muvacehesinde Heyeti Umumiyede samimî olarak matbuat suçlarının affını isteyen insanlara has bir hüsnüniyet ve açık kalplilikle Yüksek Heyetinizin reylerini arzu ettiği istikamete çevirmeye gayret sarf edecekken müdafa ettiği tezin tamamiyle aksi istikamette, fikirlerinizi teşviş edip, buna gayret edip, rejim buhranına Demokrat Partinin ileri gelenlerinden tutun da topyekûn bünyesine ve içinde bulunduğumuz memleket şartlarına ağır hücumlar yapmak suretiyle sizin bu kanunu reddetmenizi ve sonunda - başında olduğu gibi - partileri lehinde bunu istismar etmek arzu ve istikametinde konuşmamış olsaydı cidden mütalâalarına yalnızca Af Kanunu ve müessesesine hasredecektim.

Buna rağmen Adliye Encümeni mazbatasına hücum etmiş olan tarizde bulunmuş olan hâtip arkadaşlarıma not alabildiğim kadar cevaplarımı arz etmek hakkım mahfuz kalmak üzere, affa mütedair mâruzatta bulunacağım.

Muhterem arkadaşlar, çok kıymetli arkadaşlarımızca da malûm olduğu üzere, af lûgat mânasından anlaşılacağı veçhile bir atıfet istemektir, bir lûtfu istemektir. Bu isteyiş ise, vicdanların, gönüllerin, muhakemelerin tam mânasıyla serbest bir şekilde hangi istikamette rey kullanacağına bağlıdır. Binaenaleyh, Yüksek Heyetinizden arkadaşlarımızın teklif ettiği af kanunu lehinde rey isteyen hatip arkadaşların konuşmalarını bu istikamette rey kullanılması âdeta son derece zor, müşkil bir plâtfon içine getirmeleri, itimat buyursunlar ki, takibettikleri yol için katiyen parlak bir istikbal vadetmez, kanatindeyim.

Muhterem arkadaşlar, af hakkında Komisyon Sözcüsü arkadaşım bilhassa teknik bütün izahatı verdi. Ben bir noktaya işaret etmek istiyorum. Malûmuâliniz, önümüzdeki teklifler ikidir. Birisi umumi mahiyette - istisnaları mah-

fuz - hemen bütün suçların affına dair umumi af teklifidir, diğeri de, basın suçlarının affı teklifidir.

Yine Vacid Asena arkadaşımızın bu kürsüden tesbit edip zabıtlara geçirttiği veçhile bütün suçların affına dair teklifin faydasından ziyade mahzurları olacağı kanaati, muhalif muvafık bütün arkadaşların fikirlerine yer ettiği için komisyonca ittifakla reddedilmiş bulunmaktadır. Bu arada bir sual vâridihâtır olmaktadır. Acaba aletlîtlak suçlar için umumi af memleketimizin bugünkü içtimai bünyesi için faydalı olmaktan ziyade zararlıdır da, basın suçlarının affını gerekli kılan hususi sebepler nelerdir? Ve basın suçları dediğimiz suçların Nusret Safa arkadaşımızın teklifinde bahis mevzuu olan birtakım suçlara nazaran özellikleri nedir? Komisyon Sözcüsü arkadaşım izah etti. Bugün hüküm giymiş basın suçlularından pek çoğunun suçu teknik mecburiyetlere riayetsizlikten doğan fiillerin cezalandırılmış olmasından ibarettir. Bunlar küçük müvezzi kullanmak, imzayı mahfuz tutmamak ve saire gibi teknik suçlardır. Bunların büyük bir kısmı ise hakaret suçlularıdır. Muhterem arkadaşlar, bir vatandaşın diğeri söz ile hakaret etmiş olması ve bundan doğan cezayı çekmesini tasvibeden ve bunun affında fayda görmiyen muhterem arkadaşlarım, hakaret eden ve bunu basın yoluyla bütün bir vatan sathına duyuran suçun affında ne fayda mülâhaza ettikleri sualini nasıl cevaplandıracaklardır?

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Söyledik, müsavat yok. İktidar gazeteleri ceza görmüyor.

M. KEMAL BİBEROĞLU (Devamla) — Onun da cevabını vereceğim. Her şeye cevap verilecektir.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Bu küfürlere cevap verilecektir.

REİS — Rica ederim Suphi Bey, siz konuşurken kimse müdahale etmedi. (Sağdan, «insaf, insaf» sesleri) Ancak sadet dışı konuştuğunuz için sizi sadede davet ettim.

M. KEMAL BİBEROĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, şurada şimdi ortaya çıkan bir tezahürata işaret etmek ve mahiyetini tesbit etmek zorundayım. Bu kürsüden büyük bir gayretle fikir suçlularının ve cezalarının affını müdafaa eden arkadaşların, tamamıyla fikir yeri olan bu kürsüde konuşan bir hatibi din-

lemek tahammülünü göstermezlerse, bu af taleplerini dayadıkları ve istinad ettikleri fikirlerin halisane olduğuna inanmakta bizi mazur görsünler.. (Soldan, alkışlar)

ASIM EREN (Niğde) — Sual sordunuz, cevap verdik. Sormayın vermiyelim.

M. KEMAL BİBEROĞLU (Devamla) — Efendim, bendeniz af mevzuunda Adliye Komisyonu Sözcüsünün temas ettiklerinin dışında fazlaca yüksek huzurlarımızı tasdi etmek istemiyorum. Fakat Adliye Encümeni âzası olarak, iktidar partisinin bu kürsüde söylenen sözlerle elbette rencide edilmiş bir âzası olarak bize tevcih edilen tenkidlere ve hücumlara çok kısa fakat mutlaka seviyeli olarak cevap vermek arzusunda'yım. (Soldan, bravo sesleri)

Müsaade buyurursanız bize tainda bulunan hatip arkadaşlardan en sonuncusunu teşkil eden Suphi Baykam arkadaşımızın sözlerinden başlamak suretiyle mâruzatta bulunayım.

Suphi Baykam arkadaşım sözlerine başladığı zaman, zaptedebildiğime göre, şunları söyledi. Hür ve medeni milletler seviyesinde bir başına kavuşmamızı istiyoruz ve basın mevzuatının durumu hakkındaki muhalefet görüşünde muşırrız dedi.

Muhterem arkadaşlar, muhalefete mensup hatip arkadaşlar gerek bu kürsüde, gerekse muhtelif vesilelerle diğeri zamanlarda topyekûn mer'i ve mevcut kanunlarımıza savlet etmekte olduklarını bunların âdeta bu memlekette tatbikine imkân bulunmamasına gayret sarf ettiklerini görmekteyiz. Ama lütfetsinler, mer'i kanunlar hakkında kendi partilerinin mânevi şahsiyetine mal olmuş birtakım fikirler vardır ki, onlar ortada dururken biz de mer'i kanunlara mutavaat bakımından o zaman serd edilmiş fikirleriyle mutabık bulunurken, bugün mer'i kanunlara ademiriyeti ister tarzda konuşmalarına mesağ vermemek zorunda olduğumuzu ifade etmek isterim.

Muhterem arkadaşlar, bakınız Halk Partisinin iktidarda bulunduğu yıllarda, çok uzak değil 1946 - 1950 arasında, Halk Partisine mal olan kanunlar bakımından söylenmiş sözler nelerdir. Bunu o fikirleriyle bugünkü tavırlarını mukayese imkânı vermek için birkaç misal arz edeceğim. «Bir kanunun Anayasaya uygun olup olmadığını siyasi partiler ve şahıslar tek tek tak-

dire kalkar ve kendilerince Anayasaya aykırı sayılan kanunlara riayetsizliğe heves ederlerse hiç şüphe etmesinler yetkilerini Anayasadan ve kanunlardan alan makamlar Türk Devletinin nizamlarına riayeti sağlamak için harekete geçecektir. Biz bu fikre % 100 iştirak etmekteyiz. Ama fikir kendilerinin.

Keza, başka memleketlerin kanunlarına eş medeni seviyede kanunlar yapmanın lüzumuna işaret eden Suphi Baykam arkadaşımıza kendilerinin verdiği cevapla cevap vermek istiyorum.

Her cemiyetin hususiyetleri, bünyesinin icapları veya alehtlak içinde bulunduğu zamanın şartlarına hangi kanunlar lüzumlu ve zaruri ise o çeşit kanunlar vaz'edilmek icabeder. Bu hususta da o zaman iktidardaki Halk Partisinin fikri şöyle hulâsa edilmiştir : «Demokrat Parti milletvekillerinin Basın, Polis vazife ve salâhiyetleri kanunlarından, birkaç kanunun birkaç maddesinden şikâyet etmeleri üzerine, partimiz Devlet idaresinin realist şiarını belirtmek için kürsüde söylenen sözlerin özünü, aslındaki canlılıkla tekrarlıyorum, diyor. Bu sözler şöyledir: Cumhuriyet mevkii iktidarının mükellef olduğu şey gününde lâzım olan kanunları yapmak ve lüzum kalkınca mevcut hükümleri kaldırmak veya bunları ıslah etmektir. (Sağdan, güzel sesleri) Fakat eğer lâzım olursa Devletin ve halkın emniyetini korumak için tedbirleri 10 kat artırırız. (Sağdan, adliyede değil sesleri) Alehtlak kanunlar hakkında. Bizde o tarihte yani söylendiği tarihte 1950 seçimlerine takaddüm eden günlerde Anayasaya aykırı kanunlar da yoktur. Mademki Anayasayı Büyük Millet Mecisi yapmıştır, kanunlar Büyük Millet Meclisince tedvin edilmektedir, o halde, Anayasaya aykırı kanunlar çıkması müstebattır. Bizim memlekette bir kanunun Anayasaya uygun olduğu hakkında hüküm verme hakkı, Büyük Millet Meclisine verilmiş olduğunu belirttikten sonra, bu beyanda şu fikirler hulâsa edilmektedir :

«Bu suretle, Büyük Millet Meclisinin Anayasaya muvafık kabul ettiği kanun, bu vasfın bütün kuvvetini taşır.»

Yine bir fikir: «Kanunlar herkesin takdirine göre değil; Büyük Millet Meclisinden çıktığı şekilde riayet görecektir. Bir kanun ne kadar kusurlu olursa olsun, Büyük Millet Meclisinden çıktığı şekilde Anayasaya mutabık, demokrasiye

uygun, millet ihtiyacına kâfi addedilerek riayet görecektir.»

Ama bir kanun bu dediğim vasıflar bakımından eksik olabilir. Bu dünyanın her yerinde olabilir, dünyanın her memleketinde bir kanunun, bir hükmü kimi yerde demokratik, kimi yerde antidemokratiktir, bu eksikliğinden dolayı riayetsizlik edilemez, bu bir sebeboldur gösterilemez. (Sağdan; hangi kanun münasebetiyle sesleri) 7 Ağustos 1949 da Kırkağaç nutkunda söylenmiştir. (Soldan, gülüşmeler)

Şimdi muhterem arkadaşlar, Suphi Baykam arkadaşımız, mütemadiyen mütatları ve hile dışındaki matbuattan, yani yabancı memleket matbuatının bizim hakkımızda, bizim kanunlarımız hakkında yazdıklarını okudu. Evvelâ şunu arz etmek isterim ki; biz, demokrat iktidar meselelerimizi Amerika ve İngiliz matbuatının arzu ve direktiflerine göre değil, Türk Milletinin seçimlerde aşikâr halde ortaya çıkan iradesine göre hal ve idare edeceğiz.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Demokrasi-den ayrılamazsınız ama.

M. KEMAL BİBEROĞLU (Devamla) — Yine ifade edeyim ki, biz dışarıya yaranmak için ieraat yapacak iktidarlardan da değiliz. Dışarıya bizi ihbar etmek bugünün modasıdır.

EMİN SOYSAL (Maraş) — Kim ihbar etti? İspat et, kim ihbar etti?

M. KEMAL BİBEROĞLU (Devamla) — Bu kürsüden gürültüye kulak vermiyeceğimizi ifade ettim. Şimdi Baykam arkadaşımız dahi yabancı matbuatın bizim hakkımızdaki hükümlerini, Af Kanununda rey kullanacak arkadaşlara yol gösterici bir ışık olarak okuyup durduktan sonra ben bunu bir ihbar saymakta haklı olurum.

EMİN SOYSAL (Maraş) — Kim ihbar etti açıklayınız.

M. KEMAL BİBEROĞLU (Devamla) — Beyefendi bu çoktan malûm oldu. Bunu millet biliyor.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Sözüünüzü izah edin.

REİS — Efendim, bu şekilde müdahale etmemenizi rica ederim. Suphi Bey oturunuz yerinize...

M. KEMAL BİBEROĞLU (Devamla) — Böyle bir ihbar olup olmadığını ve kimin yaptığını tarih ve âmme efkârı tesbit etmiştir. (Soldan; alkışlar)

Muhterem İnönü'nün bu mevzuda vaktiyle söylemiş olduğu sözlere biz bugün aynen iştirak ediyoruz: «Vatandaşlar memlekete her fenalığın içerdeki bozgunculuk ve çöküntüden geleceğini anlamışlardır. Yıkıcı tertiplerin en çok ve tesirli olarak içerde zararlı propaganda ve teşekküllere dayanacağını anlamışlardır.»

«Kendi iç idareimizi yabancı Devletlere karşı kötölemek teşebbüsünü Türkiye denilen memlekette vatandaşların hoş görmeyeceklerine emnim.» Biz de aynı fikirdeyiz.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Gazeteler yazmış bunu.

M. KEMAL BİBEROĞLU (Devamla) — Yine Suphi Baykam arkadaşımız konuşmaları sırasında şu fikri de ileri sürdü; «Türk basını terbiyeli neşriyat yapmak için kendisini bu şekilde kısıvrak bağliyacık kanunlara ihtiyaç hissetmez.» amennâ, biz de kabul ediyoruz. Ama bugün matbuat suçundan hüküm giymiş veya takibata mâruz bulunmuş bâzı gazeteciler, kendilerinin tarifince, çok sıkı kayıtlar teşkil eden bir kanun varken dahi suç teşkil eden fiilleri ika etmişler, mahkûm olmuşlar, hüküm Temyizin tasdikinden geçmiştir. O halde bu sözleri bu netice ile telif etmek nasıl mümkün olacaktır? Yoksa biz bu gazeteci arkadaşların, mahkûm olan veya takibe mâruz kalan arkadaşların işledikleri fiiller hakikaten suç değildi de, Türk adliyesi bunlara kâdir mi etti, diyeceğiz? Zannedirim bunu kendileri de düşünmezler. Basın mevzuatı muhalif ve iktidar gazeteler için seyyanen tatbik edilmemekte dediler. Bu söz üzerinde Komisyon Sözcüsü arkadaşımız da durdu. Hakikaten mevzuumuz, suç işlediği için Türk adliyesinin mahkûm ettiği basın suçlularının affı olduğuna göre doğrudan doğruya Türk hâkiminin huzurunda bulunuyoruz. Şu söylenen sözün bu yüksek müesseseye mâtuf olmadığını iddia yolunda sarf edilen hiçbir esbabı mucibe bizi ikna edemez.

Türk hâkiminin bu dolambaçlı yollardan tarafsız hareket etmediği iktidar ve muhalif mensupları hakkında ayrı hükümler verdiği ithamını asla doğru bulmam.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Saveılar dedim.

M. KEMAL BİBEROĞLU (Devamla) — Kendilerini Yüksek Huzurunuzda tenzih ederim. (Soldan; alkışlar)

Savcı mevzuuna gelince arkadaşlar; birkaç nokta ile bu mevzuu iyi belirtmek icabetmektedir.

Arkadaşlar, ne zaman Türk adliyesini rençide edecek bir söz kullanılırsa, onun hemen peşinden sanki Türk savcısı Türk hâkimi değilmiş gibi, biz savcıya söyledik, hâkime söylemedik diye kendilerini müdafaa ederler. Ben size arz edeyim, kanun muvacehesinde Türk savcısı bugün savcı ise yarın hâkimdir. Hâkim ise yarın savcı olacaktır. (Sağdan, gürültüler). Arkadaşlar, niçin itiraz ediyorsunuz?

REİS — Efendim, niçin müdahale ediyorsunuz? Hatip noktai nazarını söylüyor. O da noktai nazarını söylemişti.

M. KEMAL BİBEROĞLU (Devamla) — Bugün üzerinde durduğumuz mevzu fiilleri hükme iktiran etmiş mahkûmların durumudur. (Soldan, alkışlar). Demin de arz ettiğim gibi saveılar değil hâkimler karşısında bulunuyoruz. (Sağdan, bravo sesleri). Mevzuatımıza göre hâkimi saveıdan ayıran tek faktör hâkimin hüküm vermesi saveının takibat yapmasından ibarettir. Ama farzı muhal, bir an için dediğinizi kabul etsek ve desek ki, Türk savcısı Demokrat Partiye mensup gazeteciler için ayrı muamele, C. H. Partisine mensup gazeteciler için ayrı muamele yapıyor. Böyle olsa bile bu sizin Af Kanununun esbabı mucibesini mi teşkil etmelidir? (Soldan, alkışlar) Saveının verdiği karar mıdır ki, efendim, bu mahkûmları ceza evine göndermiştir.

Sonra muhterem arkadaşlar, demin komisyon sözcüsü de bu noktaya işaret etti. Arkadaşlar, bir noktada yanılmaktadır. Savcı Adliye Vekilinden emir alır. Saveının gözünden kaçmış takibe değer mahiyette bir fiil ve suçun takibe tâbi tutulması için emir alır. Ama Adliye Vekili kanunlarımızın suç saydığı ahvalde saveılara - onların kanaatine - suç teşkil eden bir mevzu hakkında dâva açma diye emir vermez ve vermemiştir.

Diğer bir nokta da şudur : Muhterem arkadaşlarımız buyuruyorlar ki, niçin ceza evlerini muhalefete mensup veya temayülü olan gazeteciler dolduruyor da, iktidara mensup gazeteciler doldurmuyor? Bir kere iktidara mensup gazetecilerin şuna, buna küfretmekten önce mensup oldukları iktidarın icraatını belirtmek gibi mukad-

des bir vazifeleri vardır, onunla meşguldürler. (Soldan, alkışlar).

Diğer taraftan, arkadaşlarımızın takibe uğramadıklarından şikâyetçi oldukları gazeteciler varsa, bunların suçları şahsi şikâyete bağlı suçlardır da onun için saveılar re'sen takibat yapamamaktadırlar. (Soldan, alkışlar)

Sonra arkadaşlar, şahsi kanaatim olarak şunu da arz edeyim, burada bir arkadaşım Zafer Gazetesi, Havadis gazetesi ve köylü gazetesinin kendince veya efkârı umumiyeye çirkin addedilmesi icabeden neşriyatını okudu. Biz umumiyetle seviyeli bir basın istiyoruz. İster Zafer olsun, ister Ulus olsun. Yazdığı suç ise, bunu biz müdafaa edecek insanlar değiliz. (Soldan, alkışlar), (Sağdan, gürültüler) Ve bunlar hakkında savei takibat yapıp Türk adliyesinin huzuruna gittiği zaman Zafer muharriri de Ulus muharri gibi elbette mahkûm olacaktır. Ve biz bunu asla bir mesele yapmıyacağız.

Şimdi muhterem arkadaşlar, bir söz daha söylediler. Hiçbir devirde bugünkü kadar çok gazeteci hapse girmiş değildir, dediler. Ben arz edeyim, elbette böyledir. Çünkü hiçbir devirde Türk matbuatı, hamdolsun, bizim iktidara geldiğimiz günden bu tarafa matbuata vermiş olduğumuz kadar geniş bir hürriyet havası teneffüs ettirmemiştir ki, (Soldan, alkışlar, bravo, sesleri), (Sağdan, gülüşmeler, ve alkışlar) böyle aşırı bir hürriyetin suiistimali mevzu bahis olsun da o fiil onu ceza evine götürsün. Bu görülmüş şey değildir.

Muhterem arkadaşlar, Suphi Baykam arkadaşım kanaatimce en teessüre şayan fikrini ifadelelerinin sonunda söylediler. Söyledikleri şu; eğer yanlış anlamadımsa, bu memlekete hizmet dolaşısıyla bugün hapiste bulunan matbuat suçlularını affetmeliyiz. Bir memlekette vatandaşların şeref ve haysiyetine yayın yoluyla tecavüz, vatan ve memleket meselesi diye prazente edilirse o memlekette af kanunlarını çıkarmak doğru olmaz, bu kanunların meriyetten kaldırılması demektir...

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Bir taraftan mübah, bir taraftan ceza...

M. KEMAL BİBEROĞLU (Devamla) — Şimdi Kemal Sarıbrahimoğlu arkadaşım konuşmasını yaparken şunu söyledi; Abdülhamit ve Abdülâziz devrindeki matbuat kanunlarına temas

ederek, Padişaha ve Devlet erkânına hakaret suçlarının cezası bugünkünden daha hafif olduğunu tebarüz ettirmek istedi. Ben muhterem arkadaşımın insafına iltica ederek soruyorum; acaba o bahsettiği devirde, Abdülhamit ve Abdülâziz devrinde padişahlara hakaret eden gazeteciler veya vatandaşlar mahkemeye verilir de mahkûmiyetine, kaderine rıza göstermesine seyirci mi kalırdı. Hangi kimse, hangi insan sarhoş veya deli olmadıkça o devirde Padişaha küfredebilirdi. Bu sözleri dahi o devirle içinde bulunduğumuz devir arasındaki farkın azametini göstermez mi?

Şimdi arkadaşlar, Sarıbrahimoğlu arkadaşımızın esbabı mucibe diye ortaya koyduğu fikri daha vardır. Diyor ki; «Bugünkü Batbua Kanunumuzdaki hükümler sarih değildir, gazeteciler suç olup olmadığı kolaylıkla takdir edemiyecek einsten elâstiki hükümler taşımaktadır. Bu sebeple bu madde gereğince mahkûm edilmiş olan matbuat mensuplarının affı icabeder.» Yine arkadaşımızın insafına iltica ederek soruyorum, diyorum ki, bizim kanunlarımıza göre vatandaşlar kanunları bilir farz edilirler. Okuma, yazma bilmiyen vatandaşımızın dahi ağzından çıkan söz kanuna göre suç teşkil ediyor da suç teşkil edip etmediğini mevzuat ve ona mütaallik hükümleri bilmedik ve kaleminden çıkamı elbette gayet iyi takdir etmek mevkiinde ve liyakatinde olan gazeteci arkadaşlarımızı nasıl mâzur göreceğimizi anlamak cidden gayrimümkündür.

Efendim, vakit gecikti. Müsaade ederseniz kısaca keseceğim, yalnız Sırrı Atalay arkadaşımızın fikirlerine de kısaca arzı cevabedeceğim. (Soldan, değmez, sesleri)

Biz bu kürsüde söylenen fikirleri hürmete şayan ve mutlaka cevaplandırmaya değer gördüğümüz için müsaade ederseniz Sırrı Atalay arkadaşımızın fikirlerini cevaplandırmak istiyorum. «Eğer ceza ile suç arasında âdil nispet olsaydı ben de affa taraftar olmazdım» dediler. Zannediyorum ki, Sırrı Atalay arkadaşım bununla birinci fikri arasında tamamen tezat halinde bulunmaktadır. Çünkü eğer bugün ceza ile suç arasında âdil bir nispet yoksa ve ceza evine girmiş olan gazeteciler bu yüzden mahkûm olmuşlarsa bunun tashihi yolu af teklifi değil, bu hükümlerin tadili cihetine gitmektir. Kaldı ki, af yoluyla bu hükümleri meriyetten muvakkaten kal-

dırmış olacağız, akabinde bu hükümler yeniden mer'î olacaklar ve kendilerince gayriâdil olan cezalar yeniden verilecek. O zaman ne olacak?

İnfaz şartlarının gayriinsani olmasından dolayı matbuat suçlarının affedilmesi hususunda söyledikleri fikirleri de tezat halindedir. Ben şimdi kendilerine soruyorum : Gazeteci vatandaşlarımızla alelâde suçla hükümlü vatandaşları, insani infaz tarzına lâyük olmak mevzuunda birbirinden farklı mı telâkki ediyorlar. Niçin umumi affa taraftar değiller de, basın suçluları için gayriinsani infazı ileri sürüyorlar. (Biri fikir suçudur sesleri, hepsine taraftarız sesleri)

Tekzip mecburiyetinden bahşeden Sırm Atalay arkadaşımız; iktidara mensup gazeteler için tekzip bir silâhtır, muhalefet matbuatı için ta'ez vasıtasıdır dediler.

Muhterem arkadaşlar; bu fikre ne kanunun nefsinde ne de tatbikatta taraftar bulmak mümkün değildir. Her gün iktidarımıza mensup gazetelerin sütunlarında kıymetli misafirlerimizi görmekteyiz. Bugün Zafer Gazetesinin yazdığı yazılara neden arkadaşlarımız cevap veremezler de kendi yazdıklarına biz cevap verebiliriz. Tatbikat böyle midir, insafınıza sığınarak soruyorum.

EMİN SOYSAL (Maraş) — Yedi senede iki defa oldu.

M. KEMAL BİBEROĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlar; topyekûn rejim mevzuunda söylenen sözlerin kaffesine teker teker kendi liderlerinin ve mensuplarının âdetâ üzerlerine partilerini hüviyetini basarcasına mütemadiyen beyan etmiş oldukları fikir ve beyanlarını işhadederek bu kürsüden saatlerce cevap vermek bizim için mümkündür. Sözlerimi bitirirken muhterem arkadaşlarımızın tamamından topyekûn bir istirahatda bulunacağım. Eğer biz vatanımızda demokrasinin kâmil mânasiyle teessüsünü ve vatandaşın hakikaten huzur içinde bir hayat geçirmesini arzu ediyorsak eyvelâ demokrasinin ilk icabı olan kanunlara riayet mefhum ve fikrine ve saniyen ekseriyetin kararlarını mutlaka memleketin aleyhine karar şeklinde telâkki etmemeye ve şu kanun vesilesiyle olduğu gibi bütün vesilelerle reyini kullanacak olan iktidara mensup mebus arkadaşların da en az kendileri kadar viedan ve izan sahibi olduklarına ve memleket-

sever ve demokrasi âşığı bulduklarına inanmalarını istirahat ederek hepinizi hürmetle selâmlarım. (Soldan şiddetli alkışlar)

REİS — Takrirler var okuyoruz, efendim.

Yüksek Riyasete

Af kanun teklifleri hakkındaki görüşmeler kâfidir. Kifayetin reye vaz'ını arz ve teklif ederim.

Bilecik Mebusu
Mehmet Erdem

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Söz istiyorum.

Yüksek Reisliğe

Müzakere kâfidir, mazbatanın reye arzını arz ve teklif ederim.

Sakarya Mebusu
Selâmi Dinçer

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Söz istiyorum.

REİS — Kifayet takrirlerinin aleyhinde ilk defa Fahri Karakaya arkadaşımız söz istemiştir : Buyurun Fahri Karakaya;

FAHRİ KARAKAYA (Elâzığ) — Muhterem arkadaşlar, takriri veren arkadaşlarımız zannederim ki, hiç hapishanede yatmamışlar, ceza evlerini görmemişler. Şimdi iki kanun teklifi vardır. Biri umumî af talebinde bulunmakta, diğeri ise fikir mahkûmlarının affını istemektedir. Halen konuşmamış üç beş arkadaşımız vardır. (Sağdan : Üç kişi sesleri) Yüksek Meclisin ekseriyetinin kanaati bu arkadaşlarımızı dinledikten sonra belki değişebilir. Yeni bir kanaat ve karara varabilir. Bu mahkûmlar hakkında belki aflarına taraftar büyük bir ekseriyet toplanabilir. Üç beş arkadaşımız kalmıştır. Müsaade ediniz onlar da konuşsunlar.

REİS — Kifayet takrirleri okundu. Ve aleyhte bir arkadaşımız konuştu. Binaenaleyh takrirleri reylerinize arz ediyorum.

(Sağdan, teklif sahibi konuşmadı sesleri) Takrirleri reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kifayet kabul edilmiştir.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Hükümetin ne düşündüğü hakkında sual soracağım.

REİS — Mazbata hakkında bir teklif vardır, okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Matbuat suçlarının affı hakkındaki kanun teklifinin bir defa daha tetkiki için encümene iadesini arz ve teklif ederim.

Ankara Mebusu
Hıfzı Oğuz Bekata

REİS — Takriri dinlediniz. Mazbatanın bir defa daha encümene iadesine dairdir.

HIFZI OĞUZ BEKATA (Ankara) — İzah edeceğim.

REİS — İzahattan vârestedir, takrir sarıhtir. Okunan takriri kabul edenler.. Kabul etmiyenler.. Takrir reddedilmiştir.

Adliye Encümeni mazbatasını reylerinize arz ediyorum.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Efendim, söz istiyorum.

REİS — Mazbata reyinize arz edildi, ne sözü istiyorsunuz?

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Usul hakkında söz istiyorum, Hükümetin mütalâası nedir, bilmemiz lâzım.

REİS — Efendim, herkesin istediği şekilde usul icadedemem. Mazbatayı reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmiyenler.. Mazbata kabul edilmiş ve kanun teklifleri reddedilmiştir.

Japonya'daki Birleşmiş Milletler Askeri kuvvetlerinin hukuki durumuna dair Anlaşmaya Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin iltihakı hakkında kanun lâyihasına (320) rey verilmiştir. (320) kabul; muamele tamamdır, lâyiha kanuniyet kesbetmiştir.

30 Mayıs Cuma saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet veriyorum.

Kapanma saati : 18,05

6. — SUALLER VE CEVAPLAR

A — TAHRİRİ SUALLER VE CEVAPLARI

1. — Tokad Mebusu Faruk Ayanoglu'nun, İşçi Sigortaları Kurumu İstanbul Şube Müdürlüğünün ne için lâğvedildiğine dair sualine Çalışma Vekili Hayrettin Erkmen'in, tahriri cevabı (7/131)

15 . IV . 1958

T. B. M. Meclisi Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki sorunun Sayın Çalışma Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygılarımla rica ederim.

Tokad Milletvekili
Dr. Faruk Ayanoglu

İşçi Sigortaları Kurumu İstanbul Şube Müdürlüğünün lâğvedilmesi sebepleri nelerdir, bu kararın alınmasında ne gibi faydeler düşünülmektedir?

T. C.

Çalışma Vekâleti
İşçi Sağlığı Umum Md.
Sayı: 925 - 4 - 7/4113

27 . V . 1958

T. B. M. Meclisi Yüksek Riyasetine

Kanunlar Müdürlüğü ifadesiyle alınan 16 . IV . 1958 tarih ve 7 - 131/1153 - 4270 sayılı yazıları cevabıdır:

İşçi Sigortaları Kurumu İstanbul Şube Müdürlüğünün ne sebeple lâğvedildiğine dair Tokad Mebusu Dr. Faruk Ayanoglu'nun, yazılı sual takriri dolayısıyla mumaileyhe verilen cevaptan iki nüshasının rapten takdim kılındığını saygılarımla arz ederim.

Çalışma Vekili
H. Erkmen

T. C.

Çalışma Vekâleti
İşçi Sağlığı Umum Md.
Sayı 925 - 4 - 7/4112

27 . V . 1958

Sayın Dr. Faruk Ayanoğlu
Tokad Mebusu
Şehir

İşçi Sigortaları Kurumu İstanbul Şubesinin lâğvedilmesi sebeplerine dair 15 . IV . 1958 tarihli yazılı sorunuza cevaptır :

Çeşitli sigorta kollarının yürütülmesi maksadıyla, 1946 yılında İstanbul'da İşçi Sigortaları Kurumu «İstanbul Şubesi» adı ile bir şube vücutte getirilmiş idi.

5502 sayılı Hastalık ve Anâlık Sigortası Kanununun 1951 yılında tatbikine geçilmesi üzerine, sigortalı kesafetinin fazla olduğu İstanbul bölgesinde, sigorta muamelâtının bir elden idaresinin imkânsızlığı görülmüş ve yalnız sigorta kanunları ile tanınan hak ve menfaatlerle bu kanunlarla konulan mükellefiyetleri takibetmek maksadıyla, 1952 yılında İstanbul şubesine bağlı olarak Beyoğlu, Eminönü ve Kadıköy broları ihdas edilmiştir.

Aneak, mahdut salâhiyetli olan büroların da ihtiyaca cevap vermediği anlaşılmış ve bu bürolar 1 . I . 1956 tarihinde müstakil birer şube haline getirilmiş, sağlık tesisleri ile dâva ve icra, satılma, emlâk ve inşaat işlerinin tedviri ise İstanbul şubesine bırakılmıştır.

Kurum Umum Müdürlüğüne ait hizmetlerin bir orta merci vasıtasıyla tedviri mecburiyetini tevlieden bu tatbikatın faydasız ve hattâ zararlı olduğu neticesine varılmıştır.

1958 yılında yapılan değişiklik ile, İstanbul bölgesinde mevcut ve sigorta muamelâtı ile vazifeli şubeler lâğvedilmeyip, Hukuk servsleri de kendi bünyelerine verilmek suretiyle bilâkis takviye olunmuş, ayrıca, sağlık tesisleri, satılma, inşaat ve emlâk işlerinin daha rasyonel yürütülmesini teminen, hususi bilgiler istiyen ve doğrudan doğruya Kurum Umum Müdürlüğüne aid olan hizmetlerin, başlarında kompetan elemanlar bulunan ayrı üniteler tarafından yürütülmesi sağlanmıştır.

Bu suretle, her şubenin kendisine taallük eden dâva ve icra işlerini bizzat ifası, satılma

teşkilâtının mahdut salâhiyetli İstanbul Şubesi Müdürlüğü bünyesinde vazife görmesi yerine Satılma Müdürlüğü haline getirilmek tam salâhiyetli Umum Müdürlüğe bağlanması, tamamen teknik ve tıbbi mevzularla istigal eden ve doğrudan doğruya Umum Müdürlükten talimat alması gereken inşaat Kontrol Âmirliği ile Bölge Sağlık Müdürlüğünün Umum Müdürlüğe raptolunması ve bneticee, muamelâtın çabuklaştırılması, kolaylaştırılması ve daha iyi yürütülmesi temin edilmiştir.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

Çalışma Vekili
H. Erkmen

2. — *Burdur Mebusu Âlim Sipahi'nin Adapazarı'nda mevcut matbaalardan her birine 1956 - 1958 yıllarında tahakkuk ettirilen Gelir veya Esnaf Vergisi miktarına dair sualine Maliye Vekili Hasan Polatkan'ın tahriri cevabı (7/133)*

18 . IV . 1958

Yüksek Reisliğe

Aşağıdaki sualimin Sayın Maliye Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına tavassutunuzu arz ve rica ederim.

Burdur Mebusu
Dr. Âlim Sipahi

Sakarya vilâyeti Adapazarı merkezinde mevcut matbaalardan her birine 1956, 1957 ve 1958 yıllarında kazançları üzerinden tahakkuk ettirilmiş olan Gelir veya Esnaf Vergisi miktarları nelerdir?

T. C.

Maliye Vekâleti
Gelirler U. Müdürlüğü
Sayı : 2171825 - 1/18070

20 . V . 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine

Burdur Mebusu Sayın Dr. Âlim Sipahi tarafından verilen 18 . IV . 1958 tarihli yazılı sual takririne cevaplarımız aşağıda arz olunmuştur :

Sayın Âlim Sipahi takrirlerinde :

Adapazarı'nda mevcut matbaalardan her birine 1956 - 1958 yıllarında tahakkuk ettirilen Gelir ve Esnaf Vergisi miktarlarının neden ibaret olduğunu sormaktadırlar.

Yüksek malûmları olduğu üzere vergi mükelleflerinin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine ve işletmelerine mütaallik hususların ifşası 5432 sayılı Vergi Usul Kanununun 5 nci maddesi ile menedilmiş bulunmaktadır.

Sayın Âlim Sipahi'nin tavrilerinde öğren-

mek istedikleri malûmatın, sözü geçen madde şümülüne giren ve gizli kalması gereken hususlardan olması dolayısıyla, açıklanmasına imkân bulunamadığı saygıyla arz olunur.

Maliye Vekili
H. Polatkan

TASHİHLER

Bu İnikat zabıt ceridesinin sonuna merbut 105 S. Sayılı matbuada aşağıdaki tashihler yapılmıştır :

Sayfa	Satır	Yanlış	Doğru
7	12	Birleşmiş Millet	Birleşmiş Milletler
10	13	kalmaz	kılmaz
11	15	fıkraları	fıkralara
13	27	lezaî	cezai
14	13	(1)	(b)
16	43	tarihinde yürürlüğe girecektir.	tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir.

71 nci İnikat zaptının 180 nci sayfasının birinci sütununun 41 nci satırından sonra aşağıdaki ibare metne girecektir :

3. 5373 sayılı Esnaf Dernekleri ve Esnaf Dernekleri Birliği Kanununun yeni şart ve ihtiyaçlarını karşılayacak bir şekilde hazırlanmakta olduğu teşkilâta bildirilmiştir. Aradan uzun bir zaman geçmiştir. Durumun ne safhada olduğunun açıklanması.

Japonya'daki Birleşmiş Milletler Askerî Kuvvetlerinin hukuki durumuna dair Anlaşmaya Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin iltihaki hakkındaki Kanuna verilen reylerin neticesi

(Kanun kabul edilmiştir.)

Aza adedi	: 610
Rey verenler	: 320
Kabul edenler	: 320
Reddedenler	: 0
Müstenkifler	: 0
Reye iştirak etmeyenler	: 280
Münhal mebusluklar	: 10

[Kabul edenler]

ADANA
Nevzat Arman
Suphi Baykan
Hamza Eroğlu
Mehmet Geçioğlu
Saim Karaömerlioğlu
Kemal Sariibrahimoğlu
Rıza Tekeli

ADIYAMAN
Gani Gürsoy
Şefik San

AFYON KARAHİSAR
Arif Demirer
Orhan Uygun
Murad Âli Ülgen

AĞRI
Şeref Saraçoğlu
Celâl Yardımcı
Selim Yatağan

AMASYA
Hâmit Koray
Nazifi Şerif Nabel
İsmet Olgaç

ANKARA
Muammer Akpınar
İsmail Rüştü Aksal
Osman Alişiroğlu
Fuat Börekçi
Recep Dengin
Avni Doğan
İbrahim Saffet Omay
Hasan Tez
Ahmet Üstün
Mustafa Yeşil

ANTALYA
Kenan Akmanlar

Sadık Erdem
Attilâ Konuk
Burhanettin Onat
Adnan Selekler
İbrahim Şubaşı
Ahmet Tokuş
Yaşar Yazıcı

ARTVİN
Kemal Balta
Mecit Bumin
Hilmi Çeltikçioğlu
Eyüp Doğan
Yaşar Gümüşel

AYDIN
Necati Çelim
Nail Geveci
Nihat İyriboz
Etem Menderes
Cevat Ülkü

BALIKESİR
Esat Budakoğlu
Muzaffer Emiroğlu
Ali İleri
Halil İnre
Ahmet Kocabıykoğlu
Fuat Onat
M. Halûk Timurtaş
Sitki Yırcaı

BİLECİK
Mehmet Erdem
Yümnü Üresin

BİNGÖL
Sait Göker
Ekrem Yıldız

BİTLİS
Nusrettin Barut

Rifat Bingöl

BOLU
Mahmut Güçbilmez

BURDUR
Fethi Çelikbaş
Osman Eroğlu

BURSA
Hüseyin Bayrı
Müfit Erkuyumcu
Sadettin Karacabey
Mazlum Kayalar
Hulûsi Köymen
Halûk Şaman
Yekta Teksel

ÇANAKKALE
N. Fuad Alpkartal
Ahmet Hamdi Sezen
Servet Sezgin
Nuri Togay
Fatın Rüştü Zorlu

ÇANKIRI
Dursun Akçaoğlu
A. Kemal Barlas
Kâmil Tabak

ÇORUM
Sedat Baran
M. Kemal Biberioğlu
Ali Dedekarginoğlu
Kemal Erdem
Yakup Gürsel
Fevzi Hacirecepoğlu
Cevat Köstekçi
Hüseyin Ortakeroğlu
Kemâl Terzioğlu

DENİZLİ
Baha Akşit

Turan Bahadır
İsmail Hadımlıoğlu
Ali Rıza Karaca

DIYARBAKIR
Fikri Arıç
Tahsin Cahit Çubukçu
Sezai Demiray
Nuri Onur
Halil Turgut
Mehmed Hüsrev Ünal

EDİRNE
Kadrettin Oğuzalıcı
Sabahattin Parsoy

ELÂZİĞ
Mustafa Altınoğan
Fahri Karakaya
Hürrem Müftigil

ERZİNCAN
Nusret Safa Coşkun
Âdil Sağıroğlu

ERZURUM
Rıfki Salim Burçak
Şevki Erker
Mehmet Eyüboğlu
Hasan Numanioğlu
Münip Özer
Mustafa Zeren

ESKİŞEHİR
Halil Akkurt
Mustafa Çürük
Hamit Dedelek
Hasan Polatkan
Hierî Sezen

GAZİANTEP
Samih İnal
Süleyman Kuranel

Ali Ocak
Nedim Ökmen
Ali Şahin
Salâhattin Ünlü
GİRESUN
Sadık Altınca
Ali Naci Duyduk
Hayrettin Erkmen
Tahsin İnanc
Doğan Köyner
Mazhar Şener
GÜMÜŞANE
Avni Karaman
Hüsrev Polat
HATAY
İhsan Ada
Ahsen Aral
Hasan İkiz
İÇEL
Mehmet Dölek
Sami Gökner
İbrahim Gürgen
Niyazi Soydan
İSPARTA
Tevfik Tıgılı
İSTANBUL
İsak Altabev
Nazmi Ataç
Muhlis Erdener
Selim Erengil
Hüsamettin Giray
Ayşe Günel
Mehmet Gürpınar
M. Faruk Gürtunca
Aleksandros Hacopulos
Ali Harputlu
Hâdi Hüsman
Mucip Kemalyeri
Lûtfi Kırdar
Adnan Menderes
Nizamettin Âli Sav
İbrahim Sevel
Zakar Tarver
Neclâ Tekinel
Fahrettin Ulaş
Hristaki Yoannidis
İZMİR
Sebati Acun
Danyal Akbel
Abdullah Aker

Behzat Bilgin
Muammer Çavuşoğlu
Necdet Davran
Osman Kapani
Ekmel Kavur
Rauf Onursal
Nuriye Pınar
Kemal Serdaroğlu
İlhan Sipahioğlu
Fevzi Uçaner
Behçet Uz
KARS
Hasan Erdoğan
Kemal Güven
KASTAMONU
Basri Aktaş
Zeki Cemal Bakiçelebi-
oğlu
Nâzım Batur
Süleyman Çağlar
Hilmi Dura
Ali Gözlük
Münif İslâmoğlu
Hadi Tan
KAYSERİ
Fikri Apaydın
Ömer Başgeçmez
Kâmil Gündes
Osman Kavuncu
İbrahim Kirazoğlu
KIRKLARELİ
Mehmet Ali Ceylân
Avni Sakman
Hüsnü Yaman
KIRŞEHİR
Hayri Çopuroğlu
KOCAELİ
Cemal Tüzün
Nüzhet Unat
KONYA
İshak Avni Akdağ
Hamdi Ragıp Atademir
Mustafa Bağrıaçık
Osman Bibioğlu
Sıtkı Salim Burçak
Reyhan Gökmenoğlu
Tarık Kozbek
Halil Özyörük
Ömer Şeker

KÜTAHYA
S. Sururi Nasuhoğlu
Kemal Özer
Muhittin Özkefeli
MALATYA
Tevfik Ünsalan
Nüvit Yetkin
MANİSA
Nebil Sadi Altuğ
Hikmet Bayur
Şemi Ergin
Nafiz Körez
Muzaffer Kurbanoğlu
Orhan Ocakoğlu
Cevdet Özgirgin
MARAŞ
Kemal Aksüyek
Nusret Durakbaşa
Hasan Fehmi Evliya
Halil Gürün
Hilmi Soydan
Mehmet Şişman
Abdullah Yaycıoğlu
MARDİN
Mehmet Ali Arıkan
Mehmet Kâmil Boran
Vahap Dizdaroğlu
Şevket Dursun
Halim Kermooğlu
Selim Telliagaoglu
MUĞLA
Dilâver Argun
Zeyyat Mandalinci
Sadi Pekin
MUŞ
Şemsi Ağaoglu
Giyasettin Emre
NEVŞEHİR
Necmeddin Önder
Zihni Üner
Münib Hayri Ürgüblü
NİĞDE
Vedat Mengi
ORDU
Münir Ekşi
Şevket Köksal
Muammer Tekin
Hüsrev Yürür

RİZE
İzzet Akçal
SAKARYA
Nüzhet Akın
Tacettin Barış
Hamdi Başak
Selâmi Dinçer
Hamza Osman Erkan
Baha Hun
Nusret Kirişcioğlu
SAMSUN
Ekrem Anıt
Naci Berkman
Abdullah Eker
Tevfik İleri
Asaf Saraçoğlu
Fikri Şen
Hamdi Tekay
Şükrü Uluçay
Nüzhet Ulusoy
SİRD
Veysi Oran
Mehmet Daim Süalp
Fikri Şendur
SİNOB
Nusret Kuruoğlu
Ömer Özen
Hamdi Özkan
Mahmut Pınar
Server Somuncuoğlu
Muharrem Tansel
SİVAS
Halim Ateşalp
Rahmi Çeltekli
Hasan Değer
Necati İltter
Şinasi Moran
Cemil Özcan
Nazmi Yaraş
TEKİRDAĞ
Nurettin Aknoz
Hasan Gürkan
Ahmet Pakar
TOKAD
Faruk Ayanoglu
Sıtkı Eken
Ahmet İspirli
Şahap Kitapçı
Mustafa Lâtifoğlu

Reşit Önder
Bekir Şeyhoğlu
Rıza Ulusoy
TRABZON
Sabri Dilek
O. Nuri Lermioğlu
Salih Zeki Ramoğlu
İsmail Şener
M. Reşit Tarakçıoğlu
TUNCELİ
Hızır Aydın
Fethi Ülkü

URFA
Osman Ağan
Atalay Akan
M. Yaşar Alhas
İ. Etem Karakapıcı
E. Mahmut Karakurt
Abdullah Köksel
Abdurrahman Odabaşı
Ömer Yüksel
UŞAK
Ali Rıza Akbıykoğlu
Adnan Çalkoğlu

VAN
Abdülvahap Altıncay-
nak
Sait Erding
Ferid Melen
YOZGAD
Talât Alpaz
Mahmut Ataman
Âtîf Benderlioğlu
Sefer Eronat
Ö. Lûtfi Erzurumluoğlu
Numan Kurban

Fuad Nizamoğlu
İ. Hakkı Tunaboylu
ZONGULDAK
Sebati Ataman
Cemal Zühtü Aysan
Suat Başol
Necati Diken
Ali Kaya
Mustafa Saraç
Necati Tanyolaç
Hulûsi Timur
Avni Yurdabayrak

[Reye iştirak etmiyenler]

ADANA
Kâzım Bozdoğan
Kasım Gülek
Ahmet Karamüftüoğlu
Melih Kemal Küçükte-
pepinar
Ali Menteşoğlu
M. Yılmaz Mete
Hamdi Öner
Kemal Satır (İ.)
Turgut Yeğenağa
ADİYAMAN
Sait Açar
Sırrı Turanlı
Ali Yaşar
AFYON KARAHİSAR
Rıza Çerçel
Orhan Kökten
Kemal Özçoban
Mustafa Öztürk
Osman Talu
Necati Topcuoğlu
Gazi Yiğitbaşı
AĞRI
Kasım Küfrevi
Halis Öztürk
AMASYA
Faruk Çöl
Kemal Eren
Hüseyin Özbay
ANKARA
Hüseyin Balık
Faik Ahmed Barutçu
Hıfzı Oğuz Bekata
Mehmet Ali Ceritoğlu

Nuri Ciritioğlu
Bülent Ecevit
Übeyde Elli
Halil Sezai Erkut
İbrahim İmirzalıoğlu
İsmail İnan
İlyas Seçkin
Selim Soley
ANTALYA
Mehmet Ak
AYDIN
Fethi Batur
Hüsamettin Coşkun
Nemik Gedik (V.)
Piraye Levent
Ekrem Torunlu
BALIKESİR
Vacid Asena
Mekki Said Esen
Mücteba İştin
Arif Kalıpsızoğlu
Faik Ocak
Muharrem Tunçay
Sırrı Yırcalı
BİLECİK
Ertuğrul Çolak
Şevki Hasırcı
BİNGÖL
Mustafa Nuri Okcuoğlu
BİTLİS
Selâhattin İnan
BOLU
Reşat Akşemsettinioğlu
Servet Bilir
Zuhuri Danışman

Mithat Dayıoğlu
İhsan Gülez
Kadir Kocaeli
Nezih Tütüncüoğlu
BURDUR
Behçet Kayaalp
Âlim Sipahi
BURSA
Needet Azak
Agâh Erozan (Rs. V.)
Salâhaddin Karacagil
Recep Kırım
Nurullah İhsan Tolon
Hilâl Ülman
Kenan Yılmaz
ÇANAKKALE
Halim Alyot
Emîn Kalafat (V.)
Nahit Ural
ÇANKIRI
Ferhan Arkan
Naşit Fırat
Ethem Yalçınalp
ÇORUM
Hamdi Bulgurlu
DENİZLİ
Ali Çobanoğlu
Mehmet Karasan
Osman Oğan
A. Hamdi Sancar
Refet Tavashioğlu
DIYARBAKIR
Kâmil Tayşi
Hâmid Zülfü Tigrel
Hüseyin Ülkü (İ.)

EDİRNE
Rasih Gürkan (İ.)
Nurettin Manyas
Rükneddin Nasuhioğlu
Mükerrem Sarol
ELAZIĞ
Celâl Dora
Nâzım Öztürk
İsmail Hakkı Talay
ERZİNCAN
Rauf Bayındır
Cemal Işık
Hüseyin Şahin
Naci Yıldırım
ERZURUM
Osman Alihocagil
Sabri Erduman
Abdülkadir Eryurt
Melik Fırat
Sait Kantarel
Fethullah Taşkesenli-
oğlu
Rıza Topcuoğlu
ESKİŞEHİR
Muhtar Başkurt
Abidin Potuoğlu
Kemal Zeytinoğlu
GAZİANTEP
Ekrem Cenani
İhsan Daî
Bahadır Dülger
Cevdet San
GİRESUN
Hamdi Bozbağ
Mustafa Hemis

GÜMUŞANE

Necati Alp
Necmettin Coşar
Sabahattin Kadirbeyoğlu
Nihat Sargınalp

HAKKÂRİ

Übeydullah Seven

HATAY

Rifat Bahadır
İzzettin Cilli
Ali Şelhum Devrim
Ahmet Sırrı Hocaoğlu
İnayet Mursaloğlu
Ömer Fevzi Reşa

İÇEL

Rüştü Çetin
Hüseyin Fırat
Yakup Karabulut
Refik Koraltan (Reis)
Hidayet Sinanoğlu

ISPARTA

Said Bilgiç
Kemal Demiralay
Ali Lâtifaoğlu
Hamdi Ongun

İSTANBUL

Celâl Bayar (Reisicum-
hur)
Arslan Nihad Bekdik
(İ.)
Ali Fuad Cebesoy
Faruk Nafiz Çamlıbel
Sedat Çetintaş
Rüştü Güneri
Enver Kaya
Nizamettin Kırşan
Nihat Halûk Pepeyi
Mithat Perin
Celâl Ramazanoğlu
Yusuf Salman (İ.)
Mıgırdıç Şellefyan
Nazlı Tlabar
Nuri Yamut (İ.)
Tahsin Yazıcı
Neemi Nuri Yücel
Mahmut Yüksel

İZMİR

Selâhattin Akçiçek
Perihan Arıburun

Enver Dündar Başar
Selim Ragıp Emeç (İ.)
Sadık Giz
Necdet İncekara
Vamık Tayşi
Ahmet Ünal

KARS

Fevzi Aktaş (İ.)
Sırrı Atalay
Şemsettin Ataman
Turgut Göle
Mehmet Hazer (İ.)
Rasim İker
Behram Öcal
İbrahim Us
Osman Yeltekin
Ali Yeniaras

KASTAMONU

Muzaffer Akdoğanlı
Şükrü Esen

KAYSERİ

Ebubekir Develioğlu
Servet Hacıpaşaoğlu
Ali Rıza Kılıçkale
Fahri Köşkeroğlu
Hakkı Kurmel
Durdur Turan

KIRKLARELİ

Şefik Bakay
Sıtkı Pekkin (İ.)
Dündar Tekand

KIRŞEHİR

Osman Bölükbaşı
Osman Canatan
Fazıl Yalçın

KOCAELİ

Ömer Cebeci
Dursun Erol
Sadettin Yalın

KONYA

A. Fahri Ağaoğlu
Remzi Birand
Muhittin Güzelkılınç
Ali Saim Kaymak
Hulki Âmil Keyman (İ.)
Sıtkı Koraltan
Ahmet Koyuncu
Himmet Ölçmen

Mustafa Runyun
Sabahattin Sayın
Sami Soylu
Nafiz Tahralı

KÜTAHYA

Mehmet Diler
İbrahim Germeyanoğlu
Ahmet İhsan Gürsoy
İrfan Haznedar
Emin Topaler

MALATYA

Nurettin Akyurt
Mehmet Delikaya
Ahmet Fırat
İsmet İnönü
Mehmet Kartal
Kâmil Sürenkök
Mehmet Zeki Tulunay

MANİSA

Samet Ağaoğlu (V.)
Sezai Akdağ
Âtîf Akın
Selim Akış
Sudi Mihçioğlu
Cemil Şener
İhsan Yalkın

MARAŞ

Kemali Bayazıt (İ.)
Emin Soysal

MARDİN

Hasan Reşit Tankut
Aziz Uras

MUĞLA

Turhan Akarca
Burhan Belge
Nuri Özsan
Turgut Topaloğlu

MUŞ

Şefik Çağlayan
Zeki Dede

NEVŞEHİR

Hasan Hayati Ülkün

NİĞDE

Medeni Berk (V.)
Asım Eren
Rifat Gürsoy
Ali Gürün
İsmail Güven
Şefik Refik Soyser

ORDU

Eşref Ayhan
Ferda Güley
Zeki Kumrulu
Arif Hikmet Onat
Kahraman Sağra
Atif Topaloğlu

RİZE

Hüseyin Agun
Osman Kavrakoğlu
Mehmet Fahri Mete
Ahmet Morgil
Muzaffer Önal

SAKARYA

Rifat Kadızade

SAMSUN

Salim Çonoğlu
Necmettin Doğuyıldızı
Ömer Güriş
Abdullah Keleşoğlu
Ferid Tüzel

SİİRT

Suat Bedük
Baki Erden

SİVAS

Nüzhet Çubukçu
Turhan Feyzioğlu
Edip İmer
Ahmet Kangal
Kâmil Kırkoğlu
Yalçın Kocabay
Süleyman Özsever
Ahmet Yılmaz

TEKİRDAĞ

Ali Çakır
Zeki Erataman
İsmail Özdoğuran

TOKAD

Keramettin Gençler (İ.)
Dâniş Yurdakul

TRABZON

Halûk Çulha
Mahmut Goloğlu
Fikri Karanis
Selâhattin Karayavuz
(İ.)
Hasan Polat
Pertev Sanaç
Osman Turan

İ : 73 28.5.1958 C : 1

TUNCELI
Arslan Bora
URFA
Aziz Gökkan

UŞAK
Rıza Salıcı
Avni Ural

VAN
Tevfik Doğuşiker (İ.)
YOZGAD
Nazım Tanıl

ZONGULDAK
Abdullah Akın
Tahir Öktem
Hüseyin Ulus

[Münhal mebusluklar]

Ankara	5	Kocaeli	1
Aydın	1	Van	1
Bursa	1		—
İstanbul	1		10

Japonya'daki Birleşmiş Milletler Askerî Kuvvetlerinin hukuki durumuna dair Anlaşmaya Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin iltihakı hakkında kanun lâiyhısı ve Hariciye, Millî Müdafaa ve Adliye encümenleri mazbataları (1/157)

T. C.
Başvekkâlet
Kanunlar ve Kararlar
Tetkik Dairesi
Sayı : 71 - 687/616

21 . II . 1958

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Japonya'daki Birleşmiş Milletler Askerî Kuvvetlerinin hukuki durumuna dair Anlaşmaya Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin iltihakı hakkında Hariciye Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise takdimi İcra Vekilleri Heyetince 7 . II . 1958 tarihinde kararlaştırılan kanun lâiyhasının esbabı mucibe ve ilişiğiyle birlikte bağlı olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil
A. Menderes

ESBABI MUCİBE

Japon Hükümeti, 8 Eylül 1951 de imzaladığı Sulh Muahednamesi vesilesiyle Amerika Birleşik Devletleri Hükümetiyle teati eylediği aynı tarihli notada, Japonya ve dolaylarında Birleşmiş Milletlerce ittihaz olunacak tedbirlere muvafakat edip kolaylık göstermeyi kabul eylemiştir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 25 Haziran, 27 Haziran ve 7 Temmuz 1950 tarihli ve Genel Kurulu 1 Şubat 1951 tarihli kararlar ile, Şimali - Kore'ye vâkı tecavüz muvacehesinde, Birleşmiş Milletler âzasının Kore Cumhuriyetine yardma davet eylemiştir. Bu maksatla teşkil olunan Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin kısmen Japonya'da kalması ve Japonya tarafından her türlü yardım yapılmakta olması dolayısıyla, bunların Japon toprakları üzerinde haiz olacakları hukuki durumu tesbit etmek üzere, Japon Hükümeti ile müsterek kumandayı temsilen Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında Tokyo'da 19 Şubat 1954 de «Japonya'daki Birleşmiş Milletler Askerî Kuvvetlerinin Hukuki Durumuna dair Anlaşma» imzalanmıştır.

Anlaşmanın umumi vasfı yabancı ülkeye gönderilen askerî bir birliğin kendi millî kanununu da beraberinde götüreceğine dair olan devletler hukuku prensibi ile, ülkesine yabancı kuvvet kabul eden devletin mülki hükümranlılığı prensibinin telifidir.

Anlaşma ile, Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, bu kuvvetlere refakat eden sivil unsur, bunların mensupları ve yakınları hakkında tesbit olunan hukuki durum şu hususlardan ibarettir.

Madde 1: Sözleşmede kullanılan tâbirlerin tarifine aittir.

Madde 2: Japon kanunlarına riayet ve Japonya'da siyasetle uğraşmamak prensiplerini muhtevidir.

Madde 3: Japonya'ya giriş ve çıkış müsaadesini, bununla ilgili muamelelerin mahiyeti Japon'ya'da kalış şartları, beraberinde taşınacak vesikalar, Japonya'dan ihraç halleri hakkındadır.

Madde 4 : Askerî gemi ve uçakların iniş veya girişine ait hükümleri muhtevidir.

Madde 5 : Kuvvetlerin Japonya'da kullanacakları tesis ve vasıtalar ile bunların iadesi şekline aittir.

Madde 6 : Umumi vasıta ve hizmetlerden faydalanma hakkındadır.

Madde 7 : Hususi ve resmî nakil vasıtalarına edilecek muamele ile ehliyetnamelerin muteber sayılması hakkındadır.

Madde 8 : Askerî postahaneler kurmak hakkını tanımaktadır.

Madde 9 : Hususi satış yerleri açılması, bunların tâbi olacağı vergi rejimi ve saire, iş veren ve işçi münasebetleri, satış yerlerinde kullanılacak askerî paraya mütaalliktir.

Madde 10 : Kambiyo murakabesi hakkındadır.

Madde 11 : Askerî paranın kimler tarafından ve nasıl kullanılacağını, bu husustaki yasakları tanzim etmektedir.

Madde 12 : Vergi muafiyetlerini ve şartlarını göstermektedir.

Madde 13 : Giriş ve çıkışta gümrüğe tâbi olan ve olmalıyın eşya, muafiyetlerin kötüye kullanılmasını önleyici tedbirler, gümrük muayenesi, zabıt ve müsadere, Gümrük Resim ve cezalarına aittir.

Madde 14 : Mahallen tedarik olunacak eşya ve hizmetlerin temin şekli, bunlardan mütevellit ihtilâfın hal tarzı, meçkûr eşya ve hizmetlerin muaf olacağı vergiler, yerli hizmetlilere tatbik edilecek İş Kanunu hakkındadır.

Madde 15 : Kuvvetlere ait masrafları ödiyecek mercii tanzim etmektedir.

Madde 16 : Ceza meselelerinde salâhiyetin tâyinine aittir.

Madde 17 : Kuvvetlerin şahıs ve mal emniyeti ile bunları sağlayıcı tedbirler hakkındadır.

Madde 18 : Kuvvetler masrafları ile resmî sıfatı haiz şahısların yaralanması veya ölümü yahut mal zararı halinde ödenecek tazminatın tâyinine dairdir.

Madde 19 ilâ 25 : Tefsir, tatbik, imza, iltihak, tadil, yürürlüğe girme, yürürlükten kalkma gibi nihai hükümlerden ibarettir.

Türkiye, Birleşmiş Milletler kararlarını tatbik zmnında Birleşmiş Milletler Kuvvetlerine dâhil olarak Kore'ye bir askerî birlik göndermiş olup, bu birlik mensupları muhtelif sebeplerle Türkiye'den veya Kore'den Japonya'ya gidip gelmektedir. Bu bakımdan, Japonya'da bulunacakları zaman zarfında hukuki durumları işbu Anlaşma hükümlerine tâbidir.

Birleşmiş Milletler Kuvvetlerini teşkil eden 16 memleket birlikleri, sivil unsurları ve yakınları hakkında umumi hukuk prensiplerinin tatbikini derpiş eyliyen Anlaşma hükümleri millî menfaate uygun olup, tatbikatta da faidesi müşahade edilmiştir.

İltihaka salâhiyet verilmesi Yüksek Meclisin tasvibine arz olunur.

Hariciye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye Encümeni
Esas No. 1/157
Karar No. 16

22 . V . 1958

Yüksek Reisliğe

Japonya'daki Birleşmiş Milletler Askerî Kuvvetlerinin hukuki durumuna dair Anlaşmaya Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin iltihakı hakkında kanun lâyihası, ilgili Hükümet temsilcilerinin huzuru ile encümenimizde tetkik ve müzakere edildi.

Gerek esbabı mucibede zikredilen hususlar ve gerekse Hükümet temsilcilerinin verdikleri izahat encümenimizce de yerinde mütalâa edildiğinden lâyiha aynen kabul edildi.

Havalesi gereğince ve müstacelen görüşülmesi temennisiyle Millî Müdafaa Encümenine sevk edilmek üzere Yüksek Reisliğe saygıyla sunulur.

Hariciye Encümeni Reisi
İzmir

Mazbata M.
Kastamonu

M. Çavuşoğlu
Adana
H. Eroğlu
Çorum
K. Terzioğlu

Bursa
Y. Teksel
Gaziantep
A. Ocak

B. Aktaş
Çorum
S. Baran
Giresun
H. Bozbağ

Giresun
M. Şener

İstanbul
F. Ulaş

İzmir
N. Pınar

İmzada bulunamadı

İzmir
İ. Sipahioğlu

Konya
H. R. Atademir
İmzada bulunamadı

Manisa
H. Bayur
İmzada bulunamadı

Mardin
V. Dizdaroğlu

Mardin
A. Uras

Muğla
N. Özsan
İmzada bulunamadı

Nevşehir
M. H. Ürgüblü

Sivas
N. Çubukçu
İmzada bulunamadı

Sivas
H. Değer

Sivas
N. İltar
Urfa

Sivas
E. İmer

E. M. Karakurt

Millî Müdafaa Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Millî Müdafaa Encümeni
Esas No. 1/157
Karar No. 31

23 . V . 1958

Yüksek Reisliğe

Japonya'daki Birleşmiş Milletler Askerî Kuvvetlerinin hukuki durumuna dair Anlaşmaya Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin iltihakı hakkındaki kanun lâyihası encümenimizde alâkalı Hükümet mümessillerinin de iştirakleriyle tetkik ve müzakere olundu :

Hükümet teklifinin esbabı mucibesinde zikredilen hususlar Encümenimizce de yerinde mütalâa edilerek kanun lâyihası mevcudun ittifağıyla aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince ve müstacelen görüşülmesi temennisiyle Adliye Encümenine sevk edilmek üzere Yüksek Riyasete sunulur.

Millî Müdafaa Encümeni

Reisi
Nevşehir
Z. Üner
Kâtip
Kocaeli
Ö. Cebeci

M. M.
Erzurum
O. Alihocagil
Elâzığ
İ. Hakkı Talay

Giresun
S. Altıncan

Gümüşane
N. Alp
İmzada bulunamadı

İstanbul
M. Kemalçeri

Ordu
F. Güley
Yozgad
İ. H. Tunaboğlu

Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye Encümeni
Esas No. 1/157
Karar No. 33

23 . V . 1958

Yüksek Reisliğe

Japonya'daki Birleşmiş Milletler Askerî kuvvetlerinin hukuki durumuna dair Anlaşmaya Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin iltihakı hakkında Hariciye Vekâletince hazırlanan kanun lâyihası ve ona ilişik esbabı mucibe ve Anlaşma metinleri ile alâkalı Hariciye ve Millî Müdafaa encümenleri mazbataları encümenimize havale edilmekle tetkik ve müzakere olundu:

Japon Hükümetiyle müşterek kumandayı temsilen Amerika Birleşik hükümetleri arasında Tokyo'da 19 Şubat 1954 tarihinde (Japonya'daki Birleşmiş Milletler Askerî kuvvetlerinin hukuki durumuna dair imzalanmış bulunan Anlaşmaya) Hükümetimizin de iltihakı hakkındaki esbabı mucibe encümenimizce de tamamıyla muvafık mütalâa edilmiş ve bu husustaki kanun metninin de aynen kabulü derpiş edilmiş bulunmaktadır.

Encümen meyeudunun ittifakiyle ve müstaceliyetle görüşülmesine karar verilen işbu maz-

batamız Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Adliye En. Reisi Bu Mazbata Mu.
Aydm Sakarya
C. Ülkü N. Kirişcioğlu

Bu M. Kâtibi

İzmir Bursa Gazianteb
E. Kavur H. Bayrı A. Şahin
İçel İstanbul İzmir
M. Dölek N. Tekinel N. Davran

Konya Kütahya
S. Koraltan S. S. Nasuhoğlu
İmzada bulunamadı

Manisa Maraş
Â. Akın H. F. Evliya

İmzada bulunamadı

Mardin Mardin Ordu
M. A. Arıkan M. K. Boran Z. Kumrulu
Rize Urfa Uşak
M. Önal A. Akan A. R. Akbıykoğlu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Japonya'daki Birleşmiş Milletler Askerî Kuvvetlerinin hukuki durumuna dair Anlaşmaya Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin iltihakı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — 19 Şubat 1954 tarihinde Tokyo'da Japon Hükümeti ile Müsterek Kumandayı temsilen Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında imzalanan «Japonya'daki Birleşmiş Milletler Askerî Kuvvetlerinin hukuki durumuna dair Anlaşma» ya Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin iltihakı kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde me-riyete girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini İcraya İera Vekilleri Heyeti memurdur.

7 . II . 1958

Başvekil A. Menderes	Devlet Vekili ve Başvekil Yardımcısı
Devlet Vekili E. Kalafat	Devlet Vekili M. Kurbanoğlu
Adliye Vekili E. Budakoğlu	Millî Müdafaa Vekili E. Menderes
Dahiliye Vekili ve Hariciye V. V. N. Gedik	Hariciye Vekili
Maliye Vekili H. Polatkan	Maarif Vekili C. Yardımcı
Nafia Vekili T. İleri	Ticaret Vekili A. Aker
Sih. ve İç. Mua. Vekili Dr. Lâtîfi Kırdar	Güm. ve İnh. Vekili H. Hüsman
Ziraat Vekili N. Ökmen	Münakalât Vekili F. Uçaner
Çalışma Vekili H. Erkmen	Sanayi Vekili S. Ağaoğlu
Bas. - Yay. ve Turz. Vekili S. Yırcalı	İmar Vekili M. Berk

JAPONYA'DAKİ BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ASKERİ KUVVETLERİNİN HUKUKİ DURUMUNA DAİR ANLAŞMA

Japon Başvekili Mr. Shigeru Yoshida ile Amerika Birleşik Devletleri Hariciye Vekili Mr. Dean Acheson arasında 8 Eylül 1951 de teati edilen notalarda, aynı gün San Fransisko şehrinde imzalanılan Japonya ile Sulh Muahedesinin yürürlüğe girmesi üzerine Japonya'nın, Birleşmiş Milletler Andlaşmasının, Birleşmiş Milletlerin Andlaşma mucibince alacağı her tedbirde her türlü yardımda bulunulmasını âmir ikinci maddesindeki mükellefiyetleri deruhde edeceği belirtildiğine;

Yukarda zikrolunan Notalarda, Japon Hükümeti, Sulh Muahedesinin yürürlüğe girmesinden sonra Birleşmiş Milletlerin Uzak - Doğu'da girişeceği her hangi bir harekâta Birleşmiş Milletlerin bir üyesinin veya üyelerinin iştirak etmesi halinde, Japonya'nın, Birleşmiş Milletler harekâtına katılan bir üyenin veya üyelerin Japonya'da ve dolaylarında desteklenmesine müsaade verip kolaylık göstereceğini teyidettiğine;

Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin, bütün devletleri ve makamları Birleşmiş Milletler harekâtına her türlü yardımda bulunmaya davet eden, Güvenlik Konseyinin 25 Haziran, 27 Haziran ve 7 Temmuz 1950 tarihli ve Genel Kurulun 1 Şubat 1951 tarihli kararları mucibince, askerî harekâta devam ettiklerine; ve

Japonya, Kore'deki Birleşmiş Milletler harekâtına iştirak eden kuvvetlere kolaylık ve hizmet şekillerinde yardım eylediğine ve eylemekte olduğuna göre;

Japonya'daki bu gibi kuvvetlerin hukuki durumunu ve Japonya'dan çekilinceye kadar tâbi olacakları muameleyi tesbit etmek maksadı ile, Akıd Taraflar, aşağıdaki hususat üzerinde mutabık kalmışlardır :

Madde — 1.

Bu Anlaşmada, hilâfına hüküm olmadıkça aşağıdaki tâbirler kullanılacaktır:

(a) «Birleşmiş Milletler Kararları», Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 25 Haziran, 27 Haziran ve 7 Temmuz 1950 ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 1 Şubat 1951 tarihli kararları mânasında kullanılmıştır.

(b) «Bu Anlaşmadaki Taraflar» tâbiri, Japon Hükümeti, Müsterek Kumandayı elinde bulunduran Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşmiş Milletler kararları mucibince Kore'ye asker gönderen bir Devletin Hükümeti sıfatıyla bu Anlaşmayı imzalayan, veya «kabul şartıyla» imzalayan ve kabul veya iltihak eden Hükümetler mânasında kullanılmıştır.

(c) «Gönderen Devlet» tâbiri, Birleşmiş Milletler Kararları mucibince Kore'ye asker göndermiş veya bundan sonra göndermesi ihtimali bulunan ve, Hükümeti, Birleşmiş Milletler Kararlarına göre Kore'ye asker gönderen bir Hükümet sıfatıyla işbu Anlaşmaya Taraf olan Devlet mânasında kullanılmıştır.

(d) «Birleşmiş Milletler Kuvvetleri» tâbiri, Birleşmiş Milletler Kararları mucibince gönderen Devletler tarafından askerî harekette bulunmak üzere yollanmış olan kara, deniz veya hava kuvvetleri mânasında kullanılmıştır.

(e) «Birleşmiş Milletler Kuvvetleri mensupları» tâbiri, Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinde fiilen vazife gören personel için Japonya'da buldukları sırada kullanılmıştır.

(f) «Sivil Unsur» tâbiri, gönderen Devletlerden her hangi birinin tâbiyetinde olup Birleşmiş Milletler Kuvvetleri tarafından istihdam edilen, birlikte çalışan veya refakat eden sivil eşhas için Japonya'da buldukları sırada kullanılmıştır; esasen Japonya'da mukim kimselere şâmil değildir.

(g) «Yakınlar» tâbiri, aşağıdaki eşhas için Japonya'da buldukları sırada kullanılır:

(i) Birleşmiş Milletler Kuvvetleri veya Sivil Unsur mensuplarının eşleri ve 21 yaşından küçük çocukları;

(ii) Birleşmiş Milletler Kuvvetleri veya Sivil Unsur mensuplarının ebeveyni ve 21 yaşından büyük çocukları - bu kimselerin iâgesinin yarısından fazlası mezkûr eşhasa aid olduğu takdirde.

Madde — 2.

Gerek Birleşmiş Milletler Kuvvetleri gerekse bu Kuvvetler ve Sivil Unsur mensupları ile bunların yakınları Japon kanunlarına saygı göstermek, bu Anlaşmanın ruhuna aykırı bütün faaliyetlerden ve bilhassa Japonya'da her hangi bir siyasi faaliyette bulunmaktan kaçınmakla mükelleftirler. Gönderen Devlet makamları ve Birleşmiş Milletler Başkumandanı bu hususlarla alâkalı tedbirleri alacaklardır.

Madde — 3.

1. Bu madde hükümlerine uygun olarak Japon Hükümeti, Birleşmiş Milletler Kuvvetleri ve Sivil Unsur mensupları ile bunların yakınlarının Anlaşma mucibince Japonya'ya girip çıkmalarına müsaade eder. Birleşmiş Milletler Kumandanlığı, Japon Hükümetini, gelen ve giden kimselerin sayısı, giriş ve çıkış tarihleri, geliş sebebi ve muhtemel kalış müddeti hakkında muntazaman haberdar edecektir.

2. Birleşmiş Millet Kuvvetleri mensupları pasaport ve vize ile alâkalı Japon kanun ve nizamnamelerinden muaf tutulacaklardır. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri ve Sivil Unsur mensupları ile bunların yakınları yabancıların teşkil ve kontrolü ile alâkalı Japon kanun ve nizamnamelerinden muaf tutulacaklardır. Bu hal kendilerine Japonya'da daimî ikametgâh ittihazı veya oturma hakkı bahsetmez.

3. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri mensupları Japonya'ya girerken veya ayrılırken beraberlerinde aşağıdaki vesaiki bulunduracaklardır:

(a) İsim, doğum tarihi, rütbe ve numara, servis ve fotoğrafı havi şahsi hüviyet kartı;

(b) Ferdin veya kafilenin Birleşmiş Milletler Kuvvetleri mensubu olarak seyahate müsaade edildiğini gösterir ferdî veya kolektif seyahat emri.

4. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri mensupları, Japonya'da kaldıkları müddetçe, hüviyetlerinin tesbiti için mezkûr kartı yanlarında bulunduracaklar ve salâhiyetli Japon makamlarının isteği üzerine ibraz edeceklerdir.

5. Sivil Unsurların pasaportlarında durumları ve bağlı oldukları birlik gösterilmiş olacaktır. Yakınların durumu pasaportlarında gösterilecektir.

6. Japonya'da kaldıkları sırada hüviyetlerinin tesbiti için sivil unsurlar ve yakınlar, salâhiyetli Japon makamlarının talebi üzerine mâkul bir zaman zarfında pasaportları ibraz edeceklerdir.

7. Bu madde dâhilinde Japonya'ya getirilmiş olan bir kimsenin durumunda böyle bir müsaadeyi ortadan kaldıracak her hangi bir değişiklik meydana geldiği takdirde, gönderen devlet makamları Japon makamlarını haberdar edecek ve böyle bir kimsenin ilgili Japon kanun ve nizamnamelerine uygun olarak Japonya'da kalmasına müsaade edilmesi hali haricinde Japon Hükümetine her hangi bir masraf tahmil etmeksizin mümkün olduğu kadar çabuk Japonya'yı terki temin olunacaktır.

8. Japonya mâkul bir sebep dolayısıyla Birleşmiş Milletler Kuvvetleri ve Sivil Unsur mensuplarını veya yakınlarından birinin menleketten geri alınmasını talebederse, alâkalı Gönderen Devlet makamları mezkûr şahsın gecikmeden Japonya'yı terk etmesini sağlar.

Madde — 4.

1. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri tarafından, bu Kuvvetler için veya bu Kuvvetlerin kontrolü altında bu Anlaşma gayesi için kullanılan gemi ve uçaklar Madde 20 mucibince teşkil olunacak Müsterek Heyetin kararlaştıracağı liman ve hava alanlarına her hangi bir resme tâbi olmaksızın girecek ve inecektir. Bu Anlaşmadaki muafiyetleri haiz olmıyan yük ve yolcular bu gibi gemi ve uçaklarda taşındığı takdirde salâhiyetli Japon makamları haberdar edilecek ve böyle yük ve yolcular Japon kanun ve nizamlarına tâbi tutulacaktır.

2. Yukardaki paragrafta zikrolunan gemi ve uçaklar, Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, Sivil Unsurlar ve bunların mensupları ve yakınlarına ait resmî nakil vasıtaları ile bu eşhassa ait nakil vasıtalarına 5. maddeye tevfikân bu kuvvetler tarafından kullanılmakta olan sahalar ile vasıtalar ve evvelki fıkrada zikrolunan limanlar ve hava meydanlarından istifade hakkı bahşolunur.

3. Birinci fıkrada bahşolunan gemiler Japon limanlarına girdikleri zaman salâhiyetli Japon makamları haberdar edilir. Bu gibi gemiler mecburi kılavuzluğa tâbi olmamakla beraber bir kılavuz alındığı takdirde lüzumlu ücret ödenir.

Madde — 5.

1. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, Japonya'da, Müşterek Heyet içinde mutabık kalınacak, işbu kolaylıklardan istifade için lüzumlu mefruşat, teçhizat ve demirbaşları da ihtiva edecek kolaylıklardan istifade edebilirler.

2. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, Japon Hükümetinin Müşterek Heyet yoluyla bildireceği muvafakati üzerine, Japonya ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki Güvenlik Andlaşması ile Amerika Birleşik Devletlerine temin olunmuş bulunan saha ve kolaylıklardan istifade edebilirler.

3. Birleşmiş Milletler kuvvetleri mezkûr kolaylıklar meyanında işbu Anlaşma gayesine lüzumlu ve uygun hakları haiz bulunurlar. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri tarafından kullanılan elektrik neşreden cihazlar ile alâkalı frekans, takat ve buna mümasil bütün meseleler Müşterek Heyet içinde karşılıklı Anlaşma ile hallolunur.

4. Birinci fıkradaki şerait dâhilinde Birleşmiş Milletler Kuvvetleri tarafından istifade olunan kolaylıklar, ihtiyaç kalmadığı zaman, eski haline getirilmesi veya tazmini hususunda her hangi bir külfet tahmil etmeksizin Japonya'ya iade olunacaktır. Bu Anlaşma Tarafları, inşaat ve esaslı değişikliklere ait diğer hususlarda Müşterek Heyet içinde anlaşabilirler.

Madde — 6.

Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, bu gibi kuvvet ve sivil unsur mensuplarıyla yakınları Japonya Hükümetine ait veya kontrolü altında bulunan veya Japon Hükümeti tarafından idare edilen umumi vasıta ve hizmetlerden faydalanabilirler. Bu gibi vasıta ve hizmetlerden istifade esnasında Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, zaman zaman Japon Hükümeti vekâletleri ve dairelerine tatbik olunan daha az olmıyan bir muameleye tâbi tutulurlar.

Madde — 7.

1. Japonya, gönderen devlet tarafından Birleşmiş Milletler Kuvvetleri veya sivil unsur mensupları veya bunların yakınlarından birine verilmiş olan şoför ehliyeti veya lisans veya askerî şoför ehliyetini, hâmilini imtihana veya harca tâbi tutmaksızın muteber sayacaktır.

2. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri ve sivil unsurlara ait resmî nakil vasıtaları hususi bir numara ve tâbiyet işareti taşıyacaklardır.

3. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri ve sivil unsur mensupları ile bunların yakınlarına ait hususi nakil vasıtaları Japon vatandaşlarının tâbi olduğu usul dairesinde alınmış plâkalar taşıyacaklardır.

Madde — 8.

Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, istifade ettikleri kolaylıklar meyanında, Japonya'daki askerî postaneler ve bu askerî postaneler ile Gönderen Devletler tarafından Japonya dışında kurulup idare olunan diğer postaneler arasında mektup irsalâtı maksadiyle ve Birleşmiş Milletler Kuvvetleri ve Sivil Unsur mensupları ile bunların yakınlarının istifadesi için askerî postaneler kurup idare etmek hakkını haizdir.

Madde — 9.

1. Birleşmiş Milletler Kuvvetlerine bahşolunan kolaylıklar meyanında, Birleşmiş Milletler Kuvvetleri ve Sivil Unsur mensupları ile bunların yakınları tarafından kullanılmak üzere, Birleşmiş Milletler Kuvvetleri tarafından salâhiyet verilip idare olunan tahsisatsız teşekküller kurulabilir. Bu Anlaşmada aksine sarahat bulunmadıkça, bu gibi teşekküller Japon nizamname, lisans, resim ve vergileri ile buna benzer kontrollere tâbi tutulmıyacaktır.

2. Bu gibi teşekküllerce satılacak eşya ve görülecek hizmetlere hiçbir Japon vergisi tatbik olunmıyacak, fakat bu teşekküllerin Japonya'da mubayaa edecekleri eşya ve malzeme Japon kanunlarına tâbi tutulacaktır.

3. Japon makamları ve Birleşmiş Milletler Kuvvetlerince müştereken mutabık kalınmış şeraitte uygun olarak müsaade verilmesi hali haricinde, bu gibi teşekküller tarafından satın alınan eşyayı, bu teşekküllerden mubayaada bulunmaya müsaadesi olmıyan kimselerin Japonya dâhilinde kullanması memnudur.

4. Gelir Vergisi, Mahallî İkamet Vergisi ve sosyal güvenlik ödemelerinin tarh ve tediye mükellefiyeti ile, karşılıklı anlaşma suretiyle hilâfına karar verilmesi hali hariç, ücret ve ek ödemeler gibi istihdam ve çalışma şartları, işçilerin korunması şartları ve iş münasebetlerine ait işçi hakları Japon mevzuatına göre tanzim olunacaktır.

5. Birinci fıkrada mezkûr teşekküller Japon vergi mevzuatının lüzum gösterdiği malûmatı Japon makamlarına bildireceklerdir.

6. Bu gibi teşekküller, Madde 11 gereğince askerî tediye senedi kullanmaya salâhiyetli kimselerle vukubulan muamelelerinde askerî tediye senedi kullanabilirler. Müşterek Heyet tarafından hilâfına mutabık kalınmadıkça bu gibi teşekküller, Japonya'da yabancı para ile muamele yapan bankalar nezdinde yabancı para mevduatı hesabı bulunduramazlar.

Madde — 10.

1. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri ve sivil unsur mensupları ile bunların yakınları Japon Hükümetinin kambiyo kontrollerine tâbi olacaklardır.

2. Yukarıki fıkra, gönderen Devlet hükümetlerinin resmî tahsisatı olan veya bu Anlaşma ile alâkalı olarak Birleşmiş Milletler Kuvvetleri ve Sivil Unsur mensuplarının hizmet veya istihdamının bir neticesi olarak tahakkuk eden veya bu gibi eşhas ve bunların yakınları tarafından Japonya dışındaki kaynaklardan temin olunan döviz vasıtalarının Japonya'ya ithali veya ihraçına mâni olacak şekilde tefsir olunmıyalaktır.

3. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri ve gönderen devlet hükümetleri makamları, evvelki fıkrada zikrolunan imtiyazların suiistimaline ve Japon kambiyo kontrollerinin ihlâline mâni olacak tedbirleri alacaklardır.

Madde — 11.

1. Gönderen Devletler tarafından salâhiyet verilen kimseler askerî tediye senedini, senedi çıkaran ve senet adı millî parasının adı olan Devlet nizamnamelerine uygun olarak, gönderen devletlere bahşolunan kolaylıklar meyanında, dahilî muamelât için kullanabilirler. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, askerî tediye senedini çıkaran Devlet nizamnamelerinin tanıdığı salâhiyet mahfuz kalmak üzere, salâhiyetli eşhasın askerî tediye senedi ile muamele ifasını temin eyliyen taahhütlere girişmesine mâni olacak tedbirleri alacaktır. Japon Hükümeti, salâhiyetsiz kimselerin askerî tediye senedi kullanmayı icabettirecek muamelâta girişmesine mâni olacak tedbirleri alacak ve icabında Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin yardımı ile, sahte askerî tediye senedi basan veya süren şahsı veya şahısları kanunlarına göre tevkif ve cezalandıracaktır.

2. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, salâhiyetsiz kimselere askerî tediye senedi veren Birleşmiş Milletler Kuvvetleri ve sivil unsur mensupları ile bunların yakınlarını kanuni usuller dairesinde

tevkif ve cezalandıracaklar ve Japonya'da bu gibi askerî tediye senedinin müsaadesiz kullanılması neticesinde bu gibi salâhiyetsiz şahıslara veya Japon Hükümetine veya dairelerine karşı Birleşmiş Milletler Kuvvetleri her hangi bir mükellefiyet deruhde etmiyecektir.

Madde — 12.

1. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri Japonya'da sahiboldukları, kullandıkları veya devrettikleri emlâk dolayısıyla vergi veya benzeri tediye tâbi olmayacaklardır.

2. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri ve sivil unsur mensuplarıyla bunların yakınları bu gibi kuvvetler veya 9 neu maddede zikrolunan teşekküller emrinde veya yanındaki hizmetleri neticesi elde edecekleri gelir dolayısıyla Japon Hükümeti veya diğer Japon vergi daireleri tarafından vergiye tâbi tutulmayacaklardır. Bu madde hükümleri Japonya'daki kaynaklardan gelir temin eden şahısları Japon Gelir vergilerinden muaf tutmadığı gibi, gönderen Devletin Gelir Vergisi yüzünden Japonya'da ikamet talebinde bulunan Gönderen Devlet vatandaşını da Japon Gelir vergilerinden muaf kalmaz.

3. Yukardaki fıkrada bahsolunan kimselerin sadece Birleşmiş Milletler Kuvvetleri veya Sivil Unsur mensubu veya bunların yakınları olmaları hasebiyle Japonya'da buldukları devre Japon vergileri bakımından Japonya'da ikamet veya kalma devresi olarak kabul olunmayacaktır.

4. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri ve Sivil Unsur mensupları ile bunların yakınlarının, sadece bu şahısların muvakkaten Japonya'da kalması sebebiyle orada bulunan maddi veya gayrimaddi menkul mallar mülkiyet, kullanma, aralarında devri veya ölüm üzerine devri dolayısıyla Japon vergilerinden muaf tutulacaklardır; şu kadar ki, mezkûr muafiyet, Japonya'da yatırım veya iş ifası dolayısıyla sahibolunan mala veya Japonya'da kayıtlı her hangi bir gayrimaddi mala şâmil değildir. Bu madde yolların hususi nakil vasıtaları tarafından kullanılması mukabilinde alınan vergiler hususunda her hangi bir muafiyet tanıma mükellefiyeti tahmil etmez.

Madde — 13

1. Bu Anlaşma hilâfına hüküm yoksa, gerek 9 neu maddede zikrolunan teşekküller gerekse Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, bu kuvvetler ve Sivil Unsur mensuplarıyla bunların yakınları Japon gümrük makamlarınca tatbik edilen kanun ve nizamnamelere tâbi olacaklardır.

2. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri veya 9 neu maddede zikrolunan teşekküller tarafından, Birleşmiş Milletler Kuvvetleri veya mezkûr teşekküllerin resmî işlerinde kullanılmak veya Birleşmiş Milletler Kuvvetleri ve Sivil Unsur mensupları ile bunların yakınlarınca kullanılmak üzere ithal olunan eşya, malzeme ve tehzizat Japon gümrük resimleri ve diğer ücretlere tâbi olmaksızın Japonya'ya ithal edilecektir.

3. Yukardaki fıkrada bahsolunan eşya ithal olduğu zaman, bu iş için salâhiyetli kılınmış kimse tarafından imzalanmış, Müsterek Heyetçe kararlaştırılan şekilde hazırlanan ve eşyanın yukarda gösterilen maksatlarla ithal edildiğini gösteren bir vesika Birleşmiş Milletler Kuvvetleri tarafından Japon Gümrük makamlarına gönderilecektir.

4. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri ve Sivil Unsur mensupları ile bunların yakınlarının şahsi istimaline tahsis olunan eşya aşağıdaki hususlar mahfuz kalmak suretiyle Gümrük Resmine ve diğer tediye tâbi olacaktır:

(a) Birleşmiş Milletler Kuvvetleri veya Sivil Unsur mensuplarının Japonya'da çalışmak üzere ilk geldikleri veya bu kuvvet ve Sivil Unsur mensupları yakınlarının kendilerine iltihak için ilk geldikleri zaman şahsi istimleri için ithal ettikleri mobilya ve ev eşyası ile mezkûr eşyanın gelişleri sırasında getirdikleri şahsi eşya.

(b) Bir Birleşmiş Milletler Kuvvetleri veya Sivil Unsur mensubunun kendi veya yakınlarının şahsi istimali için ithal ettikleri motorlu nakil vasıtaları ve yedek parçaları.

(c) Birleşmiş Milletler Kuvvetleri ve Sivil Unsur mensupları ile bunların yakınlarının şahsi istimali için askerî postahaneler yolu ile Japonya'ya gönderilen mâkul sayıda giyim ve ev eşyası;

şu kadar ki, bu gibi giyim ve ev eşyası mezkûr şahısların tâbi oldukları gönderen Devlette günlük ihtiyaçlar için kullanılan ve mutaden satılmalınan tipte olmalıdır.

5. İkinci ve dördüncü fıkralardaki muafiyetler sadece eşya ithali için tanınmış olup üzerinden evvelce mübayaâ sırasında resim ve Dahilî İstihlâk Vergisi alınmış bulunan eşya mevzuubahs olduğunda gümrük makamlarınca mezkûr eşya girerken alınan bu gibi resim ve İstihlâk Vergisinin tazmin edileceği şeklinde tefsir olunmamalıdır.

6. Aşağıdaki hallerde gümrük muayenesi yapılmaz:

- (a) Emirle Japonya'ya giren ve çıkan Birleşmiş Milletler Kuvvetleri birlik ve mensupları;
- (b) Resmî mührü havi resmî evrak;
- (c) Hükümete ait konişmento ile sevk olunan askerî yük ve askerî posta.

7. Japon ve Birleşmiş Milletler Kuvvetleri makamlarınca karşılıklı anlaşmaya varılmış şeraite göre müsaade verilmesi halleri haricinde, bu Anlaşma mucibince Japonya'ya gümrük resmi ve diğer tediyattan muaf ithal olunan eşya bu Anlaşmaya göre gümrük resmi ve diğer tediyattan muaf eşya ithaline salâhiyeti olmıyan şahıslara satılamaz.

8. İkinci ve dördüncü fıkraları uygun olarak gümrük resmi ve diğer tediyattan muaf Japonya'ya ithal edilen eşya gümrük resmi ve diğer tediyattan muaf olarak ihracedilebilir.

9. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri Japon makamları ile iş birliği yaparak, bu madde mucibince Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, bu gibi Kuvvetler ve Sivil Unsur mensupları ile bunların yakınlarına tanınan hakların suiistimaline mâni olmak için lüzumlu tedbirleri alacaklardır.

10. (a) Japon gümrük makamlarınca tatbik olunan kanun ve nizamnamelerin ihlâline mâni olmak maksadiyle tahkikat yapılması ve delail toplanması hususunda Japon makamları ve Birleşmiş Milletler Kuvvetleri karşılıklı yardımda bulunacaklardır.

(b) Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, Japon makamlarınca veya namına müsadere edilmesi lâzım gelen eşyanın bu makamlara teslimi hususunda ellerinden gelen yardımı yapacaklardır.

(c) Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, bu Kuvvetler veya Sivil Unsur mensupları ile bunların yakınları tarafından ödenmesi icabeden resim, vergi ve para cezalarının tediyesini temin için elden gelen yardımı yapacaklardır.

(d) Birleşmiş Milletler Kuvvetlerine aid olup da Japon gümrük veya maliye kanun veya nizamnamelerinin ihlâli dolayısıyla gümrük makamlarınca müsadere edilen eşya, bu eşyanın ait bulunduğu Kuvvetlerin salâhiyetli makamlarına teslim olunacaktır.

Madde — 14.

1. Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin takviyesi için mahallî kaynaklardan temini icabeden ve fakat temini Japon iktisadiyatında fena tesirler doğurabilecek eşya, malzeme, teçhizat ve hizmetler, salâhiyetli Japon makamları ile iş birliği halinde ve, icabında, bu makamlar vasıtasıyla veya bunların yardımı ile temin olunacaktır.

2. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri tarafından veya bu Kuvvetler için eşya, malzeme, teçhizat, hizmet ve işçi temini hususundaki mukavelelerden doğup mukavele âkidlence halledilemeyen anlaşmazlıklar, uzlaştırma maksadiyle, Müsterek Heyete gönderilebilir; şu kadar ki, bu fıkra hükümleri mukavele âkidlencinin mahkemeye müracaat hakkını ihlâl etmeyecektir.

3. Birleşmiş Milletler Kuvvetlerince veya Birleşmiş Milletler Kuvvetleri tarafından salâhiyetli levazım dairelerince bu Kuvvetler makamlarının tasdiki üzerine Japonya'da resmî maksatlarla temin olunan eşya, malzeme, teçhizat ve hizmetler aşağıdaki Japon vergilerinden muaf tutulacaktır :

- (a) Emtia Vergisi,
- (b) Seyahat Vergisi,
- (c) Benzin Vergisi,
- (d) Elektrik ve Gaz Vergisi.

Birleşmiş Milletler Kuvvetlerince istimal için temin olunan eşya, malzeme, teçhizat ve hizmetler

Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin tasdiki üzerine emtia ve benzî vergilerinden muaf olacaktır. Bu maddede hassaten zikrolunmamış bulunan ve Birleşmiş Milletler Kuvvetlerince tedarik edilip eşya, malzeme, teçhizat ve hizmetlerin gayrisâfi mübayaâ fiyatı içinde mühim ve göze çarpan bir unsur teşkil etmesi muhtemel mevcut veya müstakbel Japon vergileri göz önünde bulundularak, Japon ve Birleşmiş Milletler Kuvvetleri bu gibi muafiyet ve istisna tanınmasına mütaallik ve bu madde gayesine uygun bir usul üzerinde anlaşacaklardır.

4. Japon makamları ve Birleşmiş Milletler Kuvvetlerince karşılıklı kararlaştırılmış şerait tah-tında verilecek müsaadeye göre yapılacak satışlar haricinde, yukardaki fıkrada zikrolunan vergiler-den muaf tutularak Japonya'da satın alınan eşya, bu gibi vergilerden muaf eşyayı satılmaya salâ-hiyetli bulunmayan eşhasa Japonya'da satılmıyacaktır.

5. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri veya Sivil Unsur mensupları veya bunların yakınları, Japon mevzuatına göre vergiye tâbi eşya ve hizmetlerin şahsen mübayaasında vergi veya benzeri tediye-tan bu Maddeye dayanarak muaf tutulamazlar.

6. Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin mahallî işi ihtiyaçları Japon makamlarının yardımı ile karşılanacaktır.

7. Gelir Vergisi, Mahallî İkamet Vergisi ve sosyal güvenlik ödeneklerinin tarih ve tediye mü-kellefiyeti ile, karşılıklı Anlaşma suretiyle hilâfına karar verilmesi hali haric, ücret ve ek ödemeler gibi istihdam ve çalışma şartları, işçilerin korunması şartları ve iş münasebetlerine ait işçilerin hakları Japon mevzuatına göre tanzim olunacaktır.

Madde 15. —

Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, bu Anlaşma devamınca, Japonya'da bu gibi Kuvvetlerin iâşesin-den doğacak bütün masrafları Japonya için bir malî külfet mevzubahsolmaksızın kendileri der-uhde edecektir; şu kadar ki, Japon Hükümetinin malî olup da bu gibi Kuvvetlerin istifadesine tah-sis edilen vasıtalar, kira bedeli ve buna mümasil diğer tediyeattan muaf tutulacaktır.

Madde 16. —

1. Bu madde hükümlerine tâbi olmak şartıyla,

(a) Gönderen Devletin askerî makamları, Japonya'da, kendi askerî kanunlarına tâbi bütün şahıslar hakkında gönderen Devlet kanunlarının kendilerine verdiği her türlü cezai ve inzabati kaza salâhiyetini istimal hakkını haiz olacaktır;

(b) Japon makamları, Japon topraklarında işlenen ve Japon kanunlarına göre cezayı müstelzim olan suçlar dolayısıyla Birleşmiş Milletler Kuvvetleri veya Sivil Unsur mensupları ile bun-ların yakınları üzerinde kaza salâhiyetini haiz olacaktır.

2. (a) Gönderen Devletin askerî makamları, bu Devletin emniyetine taallük eden suçlar dâ-hil, Gönderen Devlet kanunlarına göre cezayı müstelzim olup Japon kanunlarına göre cezayı müstel-zim olmıyan suçlar dolayısıyla, Gönderen Devletin askerî kanunlarına tâbi şahıslar hakkında mut-lak kaza salâhiyetini kullanmak hakkını haiz olacaktır.

(b) Japon makamları, Japonya'nın emniyetine taallük eden suçlar dâhil, kendi kanunlarına göre cezayı müstelzim olup ilgili Gönderen Devletin kanunlarına göre cezayı müstelzim olmıyan suç-lar dolayısıyla, Birleşmiş Milletler Kuvvetleri veya Sivil Unsur mensuplarıyla bunların yakınları hakkında mutlak kaza salâhiyetini kullanmak hakkını haiz olacaktır.

(c) Bu fıkra ve bu maddenin 3. fıkrası bakımından bir Devletin emniyetine karşı işlenmiş suçlar şunlardır :

(i) Vatanna ihanet;

(ii) Sabotaj, casusluk veya Devletin resmi sırlarını veya bu devletin millî savunması ile il-gili sırlara mütaallik her hangi bir kanunun ihlâli.

3. İki tarafın kaza salâhiyetlerinin tedahülü halinde aşağıdaki kaideler tatbik olunacaktır :

(a) Gönderen Devletin askerî makamları aşağıdaki hallerde bir Birleşmiş Milletler Kuvvetleri veya Sivil Unsur mensubu hakkında kaza salâhiyetini rüçhaniyetle kullanmak hakkını haiz olacaktır :

(i) Munhasıran bu Devletin malına veya emniyetine veya munhasıran bu Devlet kuvvetine veya Sivil Unsuruna mensup diğer bir kimsenin veya yakınlarından birinin şahsına veya malına karşı işlenen suçlar ;

(ii) Resmî vazifenin ifasından mütevellit bir fiil veya ihmal neticesindeki suçlar.

(b) Bunların haricindeki her hangi bir suçun işlemesi halinde, Japon makamları kaza salâhiyetlerini rüçhaniyetle kullanmak hakkını haiz olacaklardır.

(c) Rüçhaniyet hakkını haiz olan Devlet kaza salâhiyetini kullanmamaya karar verecek olursa, diğer devletin makamlarını mümkün olan süratle haberdar edecektir. Rüçhaniyet hakkını haiz olan devletin makamları, bu haktan istisnaen feragat etmeleri hususunda diğer Devletin makamlarınca yapılacak talebi, istisnaya bu diğer Devletçe hususi bir ehemmiyet atfedilen hallerde, hayırhâhlıkla tetkik edeceklerdir.

4. Bu maddenin yukardaki hükümleri, Gönderen Devletin askerî makamlarına, Japon vatandaşı olan veya mütat ikametgâhı Japonya'da bulunan şahıslar hakkında kaza salâhiyetini kullanmak hakkını vermez, meğer ki, mezkûr şahıslar bu Gönderen Devletin kuvvetine mensubolsunlar.

5. (a) Birleşmiş Milletler Kuvvetleri veya Sivil Unsur mensupları ile bunların yakınlarının Japonya'da tevkif ve yukardaki hükümler gereğince kaza salâhiyetini kullanacak makama teslim edilmeleri hususunda Japon makamları ile Gönderen Devlet makamları birbirine yardım edeceklerdir.

(b) Japon makamları, bir Gönderen Devlet kuvveti veya Sivil Unsur mensubu veya bunların yakınlarından birinin tevkifinden, Gönderen Devletin askerî makamlarını derhal haberdar edecektir.

(c) Japonya'nın hakkında kaza salâhiyetini kullanacağı bir Gönderen Devlet Kuvveti veya Sivil Unsur mensubu sanık Gönderen Devletin elinde bulunuyorsa, Japonya lezâi takibata başlایncaya kadar, bu sanık Gönderen Devlet tarafından muhafaza olunur.

6. (a) Suçla ilgili eşyanın zaptı ve lüzumu halinde teslimi de dâhil olmak üzere, suçlara mütaallik gerekli tahkikatın ıerası ve delillerin toplanıp meydana çıkarılması hususlarında Japon makamları ile gönderen devletlerin askerî makamları birbirlerine yardım edeceklerdir. Bununla beraber, suçla ilgili eşyanın teslimi, teslim eden makameca tesbit olunacak bir müddet zarfında iadesi şartına bağlanabilir.

(b) Japon ve Gönderen Devletin askerî makamları, kaza salâhiyetlerinin tedahülünü mücib olan dâvaların neticelerinden yekdiğerini haberdar edeceklerdir.

7. (a) Japon kanunlarınca mümasil bir halde ölüm cezası verilmiyorsa, Gönderen Devlet makamları tarafından Japon ülkesi üzerinde bir idam hükmü infaz olunamaz.

(b) Bu maddenin hükmüne tevfikan Gönderen Devletin askerî makamları tarafından Japon ülkesinde verilmiş bir hapis hükmünün infazına yardım edilmesi için Gönderen Devletin askerî makamlarınca yapılacak talebi Japon makamları hayırhâhlıkla tetkik edeceklerdir.

8. Bir sanık bu maddenin ahkâmına tevfikan Japon veya bir Gönderen Devletin askerî makamlarınca yargılanıp beraet kararı almış yahut hüküm giyip cezasını çekmiş veya çekmekte veya affedilmiş ise, Japon ülkesinde aynı suçtan dolayı diğer bir Âkîd Taraf makamlarınca tekrar yargılanamaz. Bununla beraber, bu fıkranın hiçbir hükmü Gönderen Devlet askerî makamlarını kendi kuvvetlerinin Japon makamlarınca yargılanmış bulunan bir mensubunu, bu yargılamaya mevzu olan suçu teşkil eden fiili veya ihmali neticesinde disiplin kaidelerinin ihlâli dolayısıyla yargılamasına mâni değildir.

9. Bir Birleşmiş Milletler Kuvvetleri veya Sivil Unsur mensubu veya bunların yakınlarından biri Japon adli mevzuatına göre yargılandığı takdirde şu haklara sahip olacaktır :

- (a) Süratle yargılanmak ;
- (b) Duruşmadan önce kendisine isnadolunan suç veya suçlardan haberdar edilmek ;
- (c) Aleyhindeki şahitlerle yüzleştirilmek ;
- (d) Lehindeki şahitleri Japon adli mevzuatına tâbi iseler ihzaren getirtmek ;
- (e) Kendi seçeceği avukat tarafından veya Japonya'da mer'i usullere tevfikân adli müzaheret yoluyla tâyin edilecek bir müdafî tarafından müdafaa olunmak ;
- (f) Lüzum görüyorsa yanında ehliyetli bir tercüman bulundurmak ;
- (g) Gönderen Devlet Hükümetinin bir temsilcisi ile temas etmek ve bu temsileyi duruşma esnasında hazır bulundurmak.

10. (a) Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin, usulüne göre kurulmuş askerî birliklerin veya teşekkülleri, bu kuvvetlerinin bulunduğu yerlerde asayişini temin etmek hakkını haiz olacaklardır. Bu kuvvetlere bağlı askerî polis buralarda, asayiş ve emniyeti temine lüzumlu bütün tedbirleri alabilir.

(1) Askerî polis, bahsi geçen yerler dışında, ancak Japon makamları ile yapılacak anlaşmalar dairesinde ve bu makamlarla irtibat halinde, Birleşmiş Milletler Kuvvetleri mensupları arasında disiplin ve intizamın muhafazası bakımından lüzumlu olduğu nispette kullanılacaktır.

11. Japon Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında Tokyâ'da 28 Şubat 1952 de imzalanmış ve Tokyâ'da 29 Eylül 1953 tarihinde imzalanan bir Protokol ile tādil edilmiş olan İdari Anlaşmanın 17 nci maddesi hükmü tekrar tādil edildiği takdirde, işbu Anlaşma Âkidleri, bu maddenin zikrolunan maddeye müşabih hükümlerini istişare neticesinde tādil edebilirler; şu şartla ki, ilgili Gönderen Devlet kuvvetleri tekrar tādile lüzum gösteren şeraite benzer durumda bulunmalıdır.

12. Tokyâ'da 26 Ekim 1953 te imzalanmış olan, Japonya'daki Birleşmiş Milletler Kuvvetlerine tatbik edilecek cezai kaza salâhiyetine dair Protokol ile Eki, bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesi tarihinde Japon Hükümeti ile Protokolü imzalamış olan bu Anlaşma Âkidlerinden her biri arasında yürürlükten kalkacaktır.

Madde — 17.

Bu Anlaşma Âkidleri, Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, bu Kuvvetler ile Sivil Unsur mensupları, bunların yakınları ve mallarının emniyetini temin zımında zaman zaman ihtiyaç hissedildikçe iş birliği edeceklerdir. Japon Hükümeti, Japon ülkesi dâhilinde Birleşmiş Milletler Kuvvetlerine ait tesisler, teçhizat, mallar, kayıt ve resmî malûmatın emniyeti ve muhafazası için ve kabili tatbik Japon kanunlarına göre suçluların cezalandırılması hususunda lüzum hissedilen kanunî tedbirleri veya diğer tedbirleri ittihaz edecektir.

Madde — 18.

1. Âkid Taraflardan her biri, Japonya'daki kuvvetleri mensuplarından biri veya bir sivil hükümet memurunun resmî vazifesini ifa sırasında yaralanması veya ölmesi halinde, bu yaralanma veya ölüme diğer Âkid Taraf kuvveti mensubu veya sivil hükümet memuru resmî vazifesinin ifası sırasında sebebiyet verdiği takdirde, diğer Tarafa karşı bütün tazminat taleplerinden feragat edecektir.

2. Âkid Taraflardan her biri, Japonya'da sahibolduğu mallarının her hangi bir zarara mâruz kalması halinde, bu zarara diğer her hangi bir Âkid Taraf kuvveti mensubu veya sivil hükümet memuru resmî vazifesini ifa sırasında sebebiyet verdiği takdirde, diğer Tarafa karşı bütün tazminat taleplerinden feragat edecektir.

3. Mukaveleden mütevellit tazminat talepleri hariç, Birleşmiş Milletler Kuvvetleri mensupları veya memurlarının resmî vazifelerini ifa sırasında vâkı her hangi bir fiil veya ihmalden, yahut Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin huhuken mesuliyetini mucibolup Japonya'da 3 nü şahısların yaralanması, ölmesi veya malının zarara uğramasına sebeb olan savaş dışı diğer bir fiil veya ihmalden mütevellit tazminat talepleri Japonya tarafından aşağıdaki hükümler dairesinde muameleye tâbi tutulacaktır :

(a) Tazminat talepleri hâdisenin vukuu tarihinden itibaren bir sene içerisinde ileri sürülecek ve kendi makamlarının faaliyetinden doğan tazminat talepleri hakkındaki Japon kanun ve nizamlarına göre tetkik, sulhen hal veya mahkemece karara bağlanacaktır.

(b) Japonya bu gibi tazminat taleplerini sulhen halledebilir ve mutabık kalınan veya hükmolunan meblâğ Japonya tarafından «yen» olarak ödenir.

(c) Gerek sulhen hal yoluyla veya salâhiyetli bir Japon mahkemesi tarafından verilen karar mucibince yapılan böyle bir ödeme, gerekse böyle bir ödemenin reddi hakkında salâhiyetli mahkemece verilecek nihai karar katî ve bağlayıcı mahiyette olacaktır.

(d) Yukardaki fıkralara tevfikân tazminat taleplerini karşılamak üzere sarf olunacak meblâğ Âkîd Taraflar arasında aşağıdaki şekilde taksim olunacaktır :

(i) Yalnız bir gönderen devletin sorumlu olduğu hallerde, tesbit edilen veya hükmolunan tazminat miktarının % 25 i Japonya, % 75 i gönderen devlet tarafından ödenecektir.

(ii) Birden fazla Gönderen Devletin sorumlu olduğu hallerde, tesbit edilen veya hükmolunan tazminat miktarı Gönderen Devletler arasında mütesaviyen taksim olunacak ve Japonya'nın hissesi diğer Gönderen Devletlerden her birinin hissesinin yarısı kadar olacaktır.

(iii) Yaralama, ölüm veya mal zararına birden fazla Gönderen Devlete ait Birleşmiş Milletler Kuvvetleri sebebiyet vermiş olmakla beraber, Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinden birine katiyetle kabiliizafe değilse, bu yaralama, ölüm veya mal zararından bütün Gönderen Devletler sorumlu tutulacak ve (ii) fıkrası hükümleri tatbik olunacaktır.

(e) Tâyin olunacak usul dairesinde, bu fıkra mucibince Japonya tarafından kabul veya red-dolunan tazminat taleplerini, her dâvada varılan neticeleri gösterir bir rapor ile Japonya'nın ödediği para tutarlarını gösterir diğer bir rapor muayyen devrelerde, Gönderen Devletin ödemesi icabeden hisseye dair bir talepname ile birlikte, alâkalı Gönderen Devlete yollanacaktır. Bu hisse mümkün olan süratle ve «yen» olarak ödenecektir.

4. Bu Anlaşma Âkîdlerinden her biri, yukardaki fıkraların tatbiki esnasında, personelinin resmî vazifesini yapmakta olup olmadığı hususunun tesbitinde rüçhan hakkını haiz olacaktır. Bu husus, tazminat talebini mütaakıp mümkün olan süratle tesbit edilecektir. Diğer bir Âkîd Taraf bu kararın neticelerine itiraz ettiği takdirde, müzakere edilmek üzere meseleyi Müsterek Heyete getirebilir.

5. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri mensupları veya memurlarının Japonya'da resmî vazifeleri dışında vâkı zarar ve hasarı mucip fiil veya ihmallerinden, mütevellit tazminat talepleri aşağıdaki şekilde muameleye konacaktır :

(a) Japon makamları, zarar gören şahsın hareket tarzı da dâhil olmak üzere hâdisle ilgili münasebettar bütün şeraiti nazarı itibara almak suretiyle tazminat talebini tetkik ederek talep sahibine verilecek tazminatı adalet ve hakkaniyete uygun olarak tesbit edecek ve bu hususta bir rapor hazırlayacaktır.

(b) Rapor, Gönderen Devletin makamlarına tevdi olunacak, bu makamlar da vakit geçirmeden cemile olarak bir tazminat teklif edilip edilmeyeceğini, edilecekse miktarının ne olacağını kararlaştıracaktır.

(c) Cemile olarak bir ödeme yapmak teklifinde bulunduğu ve bu teklif tazminat talebi sahibince tazminatın tam karşılığı olarak kabul bulunduğu takdirde, Gönderen Devletin makamları tediyeyi bizzat yapacak ve Japon makamlarını bu kararlarından ve ödedikleri meblâğın miktarından haberdar edeceklerdir.

(d) Talebi tamamen karşılıyan bir tazminat verilmedikçe veya böyle bir tazminat verilineye kadar, bu fıkranın hiçbir hükmü, Japon mahkemelerinin Birleşmiş Milletler Kuvvetleri mensupları veya memurlarından biri hakkında adli takibatta bulunmalarına mâni teşkil etmeyecektir.

6. (a) Japon tâbiyetinde bulunanlar hariç, Birleşmiş Milletler Kuvvetleri mensupları ve memurları 3 ncu fıkrada zikrolunan talepler dolayısıyla Japonya'da muhakeme olunamazlar; fakat diğer dâvalar dolayısıyla Japon hukuk mahkemeleri kazasına tâbidirler.

(b) Birleşmiş Milletler Kuvvetlerince kullanılmakta olanlar hariç, Japon kanunları mucibince mecburi icraya tâbi tutulan hususi menkul eşya Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin istifade ettiği kolaylıklar arasında bulunduğu takdirde, Japon mahkemelerinin isteği üzerine, Gönderen Devlet makamlarınca el konularak Japon makamlarına devredilecektir. Gönderen Devlet kuvvetlerinin böyle bir muamelede bulunmaya kanuni salâhiyeti yoksa, bu Devlet makamları salâhiyetli Japon makamlarının böyle bir mala Japon kanunları mucibince el koymasına müsaade edeceklerdir.

(c) Gönderen Devlet makamlarının hepsi Japon makamları ile, bu madde dâhilindeki taleplerin hakkaniyetle incelenip neticeye bağlanabilmesi için lüzumlu şahit ve delillerin temini hususunda iş birliği yapacaklardır.

Madde — 19.

Bu Anlaşma Âkıdleri, Anlaşmanın tatbiki için gerekli teşriî, bütçeye ait ve diğer tedbirleri mümkün olan süratle alacaklardır.

Madde — 20.

1. Bu Anlaşmanın tatbiki ve tefsiri hususlarında Japon Hükümeti ile Anlaşmanın diğer Âkıdleri arasında Anlaşma ve istişare vasıtası olmak üzere Tokyo'da bir Müşterek Heyet teşkil olunacaktır.

2. Müşterek Heyet biri Japon Hükümetini, diğeri Anlaşmanın diğer Âkıdlerini temsil eden iki temsileiden müteşekkil olacak ve her temsileinin bir veya daha fazla vekilleri ve yardımcıları bulunacaktır. Müşterek Heyet çalışma usullerini kendi tâyin edecek ve lüzumlu tâli uzuv ve idarî servisleri kuracaktır. Müşterek Heyet, iki temsileiden birinin isteği üzerine derhal toplanabilecek şekilde teşkilâtı haiz olacaktır.

3. Müşterek Heyet bir meselede Anlaşmaya varamazsa durum Hükümetlerarası müzakerelerle hallolunacaktır.

Madde — 21.

1. Bu Anlaşma, Japon Hükümeti ve Müşterek Kumandayı temsilen Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti tarafından imzalanacak ve Birleşmiş Milletler kararları mucibince Kore'ye kuvvet göndermiş veya gönderecek her hangi bir Devlet Hükümetince imzalanabilecektir. İlk imzadan sonra ve yürürlüğe girinceye kadar, Japon Hükümetinin muvafakatı şartı ile, bu gibi diğer bir Devlet Hükümetinin imzasına açık bulundurulacaktır.

2. Japon Hükümetinin bu Anlaşmayı kabulü tarihinden 10 gün sonra, Anlaşma, Japon Hükümeti ve Japon Hükümetinin kabulü tarihinde veya daha evvel Anlaşmayı imzalayan, veya «kabulü şartıyla» imzalayan ve kabul eden diğer hükümetlerden her biri hakkında yürürlüğe girecektir. Japon Hükümetinin kabulü tarihinden sonra Anlaşmayı imzalayan veya kabul eden veya «kabulü şartıyla» imzalayan ve kabul eden her hükümet hakkında, bu Hükümetçe imzalandığı veya «kabulü şartıyla» imzalanıp kabul edildiği tarihten 10 gün sonra yürürlüğe girecektir.

3. Bu Anlaşma Japon Hükümetine tasdiknamenin tevdiî suretiyle kabul olunur. Japon Hükümeti, bu Anlaşmaya Taraf olan her Hükümete, her inza ve tasdiknamenin tevdiî tarihini bildirecektir.

4. Bu Anlaşmanın 16. maddesi ve kendi başına makabline şâmil olmayanlar haricindeki hükümleri Japon Hükümeti ve bu Anlaşmanın ilk imzalanması tarihinde veya bu tarihten itibaren altı ay içinde imzalayan veya «kabul şartıyla» imzalayan ve kabul eden her Hükümet hakkında 28 Nisan 1952 tarihinden yürürlüğe girecektir.

Madde — 22.

1. Bu Anlaşmanın 21. madde 2. fıkrası mucibince ilk defa yürürlüğe girmesinden sonra, Kore'ye Birleşmiş Milletler kararına göre kuvvet göndermiş veya gönderebilecek olup bu Anlaşmayı imzalamamış bulunan bir Devlet hükümeti, Japon Hükümetinin muvafakati şartıyla, Japon Hükümetine bir iltihak belgesi tevdi suretiyle iltihak edebilir.

2. Japon Hükümeti, bu Anlaşmada imzası bulunan her hükümeti, her iltihak belgesinin tevdi tarihinden haberdar edecektir.

3. Bu Anlaşma, iltihak eden her hükümet hakkında iltihak belgesinin tevdi tarihinden 10 gün sonra yürürlüğe girecektir.

4. Bu Anlaşmanın 16. maddesi ve kendi başına makabline şâmil olmıyanlar haricindeki hükümleri, bu Anlaşmanın ilk imzalanması tarihinden itibaren altı ay içerisinde Anlaşmaya iltihak eden her hükümet için 28 Nisan 1952 tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir.

Madde — 23.

1. Bu Anlaşma Âkidlerinden her biri, her hangi bir maddenin tadilini her zaman talebedebilir. Böyle bir talep üzerine, Japon Hükümeti ve Müşterek Kumandayı temsilen Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti alâkalı Gönderen Devletlerle istişare ederek ve onlar namına müzakerelere gireceklerdir.

2. Japon Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında Tokyo'da 28 Şubat 1952 de imzalanıp Tokyo'da 29 Eylül 1953 te imzalanan bir Protokol ile tadil olunan İdari Anlaşmanın her hangi bir hükmü tadil edildiği takdirde, Japon Hükümeti ve Müşterek Kumandayı temsilen Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti, madde 16, fıkra 11 hükümleri hariç, Gönderen Devletlerle istişarede bulunmak suretiyle ve onlar namına, bu Anlaşmanın benzeri hükümlerinin bu şekilde tādil hususunda mutabık kalmak üzere müzakerelere gireceklerdir.

Madde — 24.

Bütün Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, aynı kuvvetlerin Kore'den çekilmiş olması gerekecek tarihten itibaren 90 gün içinde Japonya'dan geri alınacaklardır. Bu Anlaşma Âkitleri, Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin Japonya'dan çekilmesi için daha önceki bir tarih üzerinde anlaşabilirler.

Madde — 25.

Bu Anlaşma ve üzerinde mutabakat hasıl olan tādiller Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin 24 ncü madde gereğince Japonya'dan tamamiyle çekilmesi tarihinde yürürlükten kalkacaktır. Birleşmiş Milletler Kuvvetleri Japonya'dan daha erken çekildiği takdirde, bu Anlaşma ve üzerinde mutabakat hasıl olan tādiller, geri çekilmenin tamamlandığı tarihte yürürlükten kalkacaktır.

Keyfiyeti tasdikan, aşağıda imzaları bulunan murahhaslar, işbu Anlaşmayı imzalamışlardır.

1954 yılı Şubatının on dokuzuncu günü Tokyo'da, her ikisi aynı derecede muteber olmak üzere Japon ve İngiliz dillerinde ve Japon Hükümeti arşivine tevdi olunacak tek nüsha halinde tanzim olunmuştur.

Japon Hükümeti, imzalayan ve iltihak eden bütün hükümetlere Anlaşmanın tasdikli nüshalarını tevdi edecektir.

